

Obstarávateľ:

Obec Brusno

Ondrejská 360/1, 976 62 Brusno

Dokument vznikol za podpory

Obce Brusno

Za množstvo užitočných a vzácnych informácií, aktívnu spoluprácu pri analýzach, hodnotení súčasného stavu ako aj pri programovaní budúcnosti obce do roku 2028

ďakujeme

p. starostovi a pracovníkom obecného úradu, aktívnym zástupcom inštitúcií, organizácií, podnikateľom, zástupcom občianskych iniciatív, spolkov, klubov, partnerom, a všetkým zúčastneným obyvateľom obce, ktorí prejavili záujem a spolupracovali na tomto dokumente.

September 2021

OBSAH

ANALYTICKÁ ČASŤ	3
1. Úvod	3
1.1 Program rozvoja obce	3
1.2 Ciele a procesy programovania	4
1.3 Štruktúra dokumentu	9
1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia	10
1.5 Širšie územné väzby	11
2. Analýza geografického a environmentálneho potenciálu	11
2.1 Prírodné pomery (v širších súvislostiach)	11
2.2 Životné prostredie	17
2.3 Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)	21
2. Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov	23
2.4 Urbanistická štruktúra sídla (v širších súvislostiach)	23
2.5 Kultúrno-historický potenciál	25
2.6 Demografická situácia	27
2.7 Dopravná a technická infraštruktúra	32
2.8 Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie	35
2.9 Hospodárska základňa	38
2.10 Rekreácia, voľný čas a cestovný ruch	41
2.11 Trh práce	45
2.12 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)	46
2.13 Územná a integrovaná spolupráca	48
2.14 Bezpečnosť a kriminalita	54
2.15 Územný a investičný rozvoj obce	54
2.16 Inteligentné riešenia	62
2.17 Realizovaný rozvoj	63
2.18 Finančná analýza	65
3. SWOT analýza	66
3.1 SWOT analýza	66
4. Hodnotenie	69
4.1 Sociálna a ekonomická analýza problémov	69
STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ	72
1. Strategický cieľ a opatrenia (programovacie obdobie 2021 – 2028)	73
Špecifický cieľ 1:	74
Špecifický cieľ 2:	78
Špecifický cieľ 3:	94
2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu	98
2.1. Riadiaci orgán Programu rozvoja –PR	98
2.2. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja –PR	99
3. Finančné zabezpečenie - Brusno	100
4. Monitoring	101
4.1 Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu	101
4.2 Monitorovací orgán Programu rozvoja obce	101
5. Časový harmonogram realizácie programu	101
5.1 Krátkodobé plánovanie do roku 2028	101
5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2021-2028 príloha č. 1	102
INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA	103
Prílohy k dokumentu	104
Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu	104

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. Úvod

1.1 Program rozvoja obce

Program rozvoja obce (ďalej len PR) je rozvojový dokument obce, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni **v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja** v znení jeho neskorších predpisov (č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z.).

Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza. Je nositeľom rozvojovej politiky obce, predstáv jeho vedenia a obyvateľov o jeho budúcnosti. Je komplexným dokumentom celkového pohľadu na rozvoj obce. Podrobne sa zaoberá sociálnymi a ekonomickými aspektami.

Obec Brusno ako obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj. Zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja, pravidelne ho monitoruje a zabezpečuje jeho súlad s programovým dokumentom vyššieho územného celku. Vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev a podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Vypracovanie Programu rozvoja obce Brusno zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. PR ako jeden zo základných rozvojových dokumentov obce sa spracováva v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie a inými existujúcimi rozvojovými dokumentami v zmysle platnej legislatívy.

Dokument PR pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti. V analytickej časti sa v dokumente spracováva kompletná analýza sledovaných údajov vrátane hodnotenia rozvoja všetkých oblastí života obce. V strategickej časti stanovuje priority v podobe strategických cieľov a navrhuje opatrenia k ich dosiahnutiu v stanovenom strednodobom časovom úseku. V programovej časti indikuje konkrétne projektové zámery, ktoré umiestňuje v mieste a v čase s návrhom ich finančného plnenia. Spracováva sa s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu pomenovať problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a viacstranná spokojnosť.

Výsledkom programovania má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou a podmienkou implementácie rozvojovej stratégie v programe rozvoja obce.

Vypracovaním Programu rozvoja obce Brusno sa dosiahne zavedenie priebežného procesu strategického plánovania v časových úsekoch života obce. Programovaním rozvoja rôznych oblastí života obce je predpoklad dosiahnutia zlepšenia zručností a schopností aktérov rozvoja pri realizovaní rozvojových aktivít obce vrátane zvýšenia jeho konkurencieschopnosti pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ a podpory z domácich a zahraničných zdrojov.

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov, výber zo znenia cit. :

§ 5 Základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja

Podpora regionálneho rozvoja sa vykonáva podľa

- a) Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „národná stratégia“),
- b) programu rozvoja vyššieho územného celku (ďalej len „program rozvoja vyššieho územného celku“),
- c) programu rozvoja obce (ďalej len „program rozvoja obce“),

§8 Program rozvoja obce

- (1) Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.
- (2) Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.
- (3) Program rozvoja obce vytvorený v rámci partnerstva pozostáva z
 - a) analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
 - b) strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifík a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,
 - c) programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
 - d) realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov, a
 - e) finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce,
- (4) Aktualizácia programu rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby rozvoja obce.
- (5) Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.
- (6) Schválenie programu rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

§4 Zdroje financovania regionálneho rozvoja

- (1) Regionálny rozvoj sa financuje
 - a) zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo investícií“) a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
 - b) zo štátnych účelových fondov,
 - c) z rozpočtov vyšších územných celkov,
 - d) z rozpočtov obcí,
 - e) z prostriedkov fyzických osôb,
 - f) z prostriedkov právnických osôb,
 - g) z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
 - h) z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
 - i) z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.
- (2) Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.

1.2 Ciele a procesy programovania

Cieľom programovania na úrovni miest a obcí je vytvorenie podmienok ako:

- a) odstraňovať alebo zmiernovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja obce/obce v regióne a zabezpečiť trvalo udržateľný regionálny rozvoj,
- b) zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť miest, obcí a regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja,
- c) zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov miest a obcí v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na

- a) komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov,
- b) rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúci k celkovému rozvoju regiónu so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu,
- c) rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne,
- d) rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta,
- e) rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce,
- f) predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komúní,
- g) realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu,
- h) zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu,
- i) zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb,
- j) rozvoj cestovného ruchu,
- k) medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu,
- l) zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel,
- m) rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku,
- n) realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu,
- o) ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- p) rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne,
- q) udržateľný rozvoj aglomerácií, obnovu, regeneráciu a rozvoj miest a obcí podľa záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie,
- r) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania,
- s) budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva,
- t) rozvoj multikultúrnej spoločnosti v regióne vrátane multikultúrneho dialógu, spolupráce a tolerance v regiónoch a sídlach,
- u) rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky,
- v) ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia,
- w) ďalšie aktivity, ak to ustanoví osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva.

Programovanie prebiehalo v štruktúre podľa zdrojov pre rozvoj.

ZDROJE

Ekonomické – hospodárska základňa, priemysel, stavebníctvo, služby ako ekonomické oblasti, podnikanie, hospodárenie, cestovný ruch, financie.

Ľudské a spoločenské – ľudia, spolky, združenia, vzdelávanie, sociálna oblasť, spolupráca, komunikácia, pracovné príležitosti a zamestnanosť, kultúra, šport, tradície, zručnosti, spoločenský život.

Materiálne a fyzické – technická a dopravná infraštruktúra, odpadové hospodárstvo, technický stav verejných budov, sociálna infraštruktúra, fyzická infraštruktúra (chodníky, siete, parky, pamiatky apod.), architektúra, územný rozvoj, stavebný poriadok a územné plánovanie.

Prírodné – poloha územia, ochrana prírody a krajiny, trvalo udržateľné prírodné zdroje-ich využívanie, ťažba, environmentálne dopady na životné prostredie- zložky –voda, pôda, ovzdušie, odpady.

Prierezové zdroje - inovácie a modernizácie, informačné technológie, originalita riešení, high tech, know how, SMART riešenia.

Pre tvorbu PR je štandardne vytvorených 10 oblastí skúmania a hodnotenia:

OBLASTI

1. Administratíva a správa, rozvoj obce	5. Bývanie a rekreácia
2. Sociálna sféra a zdravotníctvo	6. Školstvo
3. Občianska sféra, mimovládny sektor	7. Kultúra a šport
4. Životné prostredie a zeleň	8. Technická infraštruktúra
	9. Hospodárenie a podnikanie
	10. Kriminalita a bezpečnosť

Programovanie prebehlo v dvoch rovinách, výsledkom čoho je spoločná dohoda na smerovaní rozvoja obce.

1. **Zvnútra** – Prieskum verejnej mienky (dotazníky)
Programovanie v spolupráci so zástupcami verejnosti, partnerských, záujmových skupín)
2. **Zvonku** – Audit zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, a iné)
- Pohľad a hodnotenie odborníka z hľadiska existujúcich a potenciálnych zdrojov
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

Prieskum verejnej mienky

Na základe dotazníkového prieskumu, zverejneného na webovej stránke obce v texte „**Obec Brusno pripravuje Program rozvoja obce pre obdobie 2021 - 2028.**

„Vážení spoluobčania a priatelia obce Brusno,

vyjadríme spoločne svoj názor a pomôžeme naprogramovať rozvoj nášho obce tak, aby sme do roku 2028 správne nasmerovali naše ekonomické, ľudské aj iné zdroje do toho, čo máme „silné“ a jedinečné a do toho, čo nás trápi, čo treba riešiť pre spokojnosť nás všetkých a pre lepšie podmienky pre prácu, oddych a život v našom meste. **Prvým krokom je vyplnenie dotazníka** pre účel prieskumu našich názorov a potrieb pri riešení Programu rozvoja obce Brusno 2021-2028. Priložený dotazník slúži k prieskumu verejnej mienky, názorom verejnosti a jej postoju k problémom obce. Obec zaujímajú naše návrhy ako tieto problémy riešiť a na čo sa prednostne zamerať. **Venujme, prosím, niekoľko minút svojho času na vyplnenie dotazníka.** Ďakujeme za vyplnenie dotazníka. Váš názor pomôže pri tvorbe stratégie rozvoja našej obce. Vyplnený dotazník Vás prosíme vyplniť a odoslať v zmysle pokynov v dotazníku.“

Na web stránke obce dostala široká verejnosť príležitosť zúčastniť sa procesu programovania prostredníctvom elektronického dotazníka po dobu 50 dní a prostredníctvom tlačenej dotazníka, ktorý bol distribuovaný do každej domácnosti. Vyplnené tlačenej dotazníky boli priebežne doručované na obecný úrad. Výsledky dotazníkového prieskumu tvorili podklad pre hodnotenie situácie v rôznych oblastiach života obyvateľov a východiská pre tvorbu novej stratégie rozvoja obce na najbližších 7 rokov. Príležitosť vstupu do programovacieho procesu dostali všetci obyvatelia obce vrátane užívateľov územia obce, ktorí boli obcou vyzvaní zúčastniť sa procesu programovania. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný do takej miery, akú dovoľovala výnimočná situácia počas pandémie koronakrízy. Občania a všetky záujmové skupiny mali možnosť zapojiť sa do procesu v priebehu mesiacov máj, jún, júl 2021. Pracovné stretnutia s poslancami obecného zastupiteľstva, vedením obce a pracovníkmi obecného úradu, kde sa hodnotila situácia v obci a prehodnocovala sa stratégia rozvoja obce, sa uskutočňovali priebežne podľa potreby.

Dotazníkový prieskum sa realizoval 60 dní. Prostredníctvom elektronického zberu informácií sme získali 43 dotazníkov, z celkového počtu návštev je to 35,80%, čo možno považovať za relevantný prieskum. Fyzicky bolo doručených 98 vyplnených dotazníkov, čo predstavuje 5% z celkového počtu obyvateľov vo veku 15+ rokov. Odpovede z tlačenej dotazníkov boli následne preklapené do digitálneho spracovania. Dotazníkom boli získané cenné informácie o potrebách, problémoch ale aj názoroch na rozvoj obce v budúcom období.

Dotazníkový prieskum :

	Počet návštev elektr. dotazníka	Počet zobrazení elektr. dotazníka	Počet nedokončených elektr. dotazníkov	Počet vyplnených elektr. dotazníkov	Počet doručených nehodnotených tlač. dotazníkov	Počet doručených tlačenej dotazníkov	SPOLU doručené el.+tlač. dotazníky
Počet respondentov	120	73	4	43	2	98	141
% Percentuálne zastúpenie	100%	60,8% z návštev	3,4% z návštev	35,8 % z el. návštev 2,26% (1900 obyvateľov vo veku 15+)	2,04 % z odoslaných tlač. dotazníkov	5% (1900 obyvateľov vo veku 15+)	7,42% (z 1900 obyvateľov vo veku 15+)

Zdroj: OcÚ Brusno, 2021

Celkový čas spracovania dotazníka bol od 10 – 30 minút. Väčšinou vzorku respondentov predstavovala **muž - obyvateľ vo veku nad 60 rokov, zamestnaný so stredoškolským vzdelaním**.

V rámci stanovenia prioritných oblastí zoradených podľa dôležitosti bolo stanovené poradie:

1	vzhľad obce a krajiny
2	oddych a šport
3	zdravotníctvo
4	podnikanie a tvorba pracovných miest
5	deti a mládež
6	nezamestnanosť
7	bývanie
8	sociálna starostlivosť
9	životné prostredie
10	vzdelávanie a osвета
11	technická infraštruktúra
12	kriminalita a bezpečnosť
13	komunikácia s obyvateľmi
14	neprispôsobivá skupina obyvateľov
15	korupcia

Za najväčšie problémové oblasti života a rozvoja obce považujú obyvatelia poškodzovanie vzhľadu obce a krajiny, problém s parkovaním v intraviláne obce, sféra oddychu a športu, nedostatočná práca s deťmi a mládežou, chýbajúce sociálne služby pre seniorov.

79,1% respondentov el. dotazníka považuje vybavenie v obci zariadeniami a službami za nedostatočné. Obyvateľom chýba: bankomat, športoviská, bazén/wellness centrum, denný stacionár pre seniorov, reštaurácia, ubytovanie, dostupná zdravotná starostlivosť – najmä stály detský lekár, zubár.

Za najlepší projekt za posledných 6 rokov, ktorý pozitívne prispel k zvýšeniu kvality života v obci, považujú penzión pre dôchodcov Hronov, úprava verejných priestranstiev, rekonštrukciu zdravotného strediska a zriadenie RZS, výmena verejného osvetlenia, rekonštrukcia vybraných chodníkov v kúpeľnom parku.

Najdôležitejšie oblasti, do ktorých by mala obec v najbližšom období investovať sú: riešenie situácie s parkovaním automobilov na nevhodných miestach v intraviláne obce, rozvoj v nadväznosti na kúpele v obci (rehabilitácie, bazén, reštaurácia, penzión, revitalizácia verejných priestranstiev), zdravotné služby, športoviská v obci, aktívna práca s deťmi a mládežou.

64,5 % všetkých respondentov považuje obec za bezpečnú a čistú. Objavuje sa niekoľkokrát zmienka o probléme s drogami medzi mládežou, nezodpovednosť majiteľov domácich zvierat (psie exkrementy), potreba osvetly vo vzťahu k životnému prostrediu (odpadky na uliciach, nelegálne skládky odpadu). 98 % všetkých respondentov triedi odpady.

60% respondentov využíva na prepravu osobnú automobilovú dopravu a 40% verejnú dopravu (vlak, autobus).

Najčastejšie návrhy ako zlepšiť život v obci obyvatelia uvádzali revitalizáciu kúpeľov a vybraných lokalít v obci (napr. hrádza), zlepšenie občianskej vybavenosti, organizovanie podujatí pre deti a mládež, ako aj podujatí regionálneho charakteru.

64,5% dotazovaných občanov získava informácie o dianí v obci hlavne prostredníctvom obecného rozhlasu, 29,8% respondentov prostredníctvom sociálnych sietí a 30,5% prostredníctvom webovej stránky obce.

Forma ankety a dotazníka bola pozitívne hodnotená ako vhodná forma komunikácie vedenia obce s obyvateľmi.

Celkovo možno hodnotiť prieskum verejnej mienky ako dostatočný. Boli zozbierané bohaté podnety, návrhy a riešenia problémov obce.

Audit zdrojov

Audit zdrojov analyzuje východiskový stav podľa jednotlivých kapitol. Analýzou existujúcich zdrojov z pohľadu štatisticky sledovaných ukazovateľov ŠÚ SR a hodnôt, hodnotení z úrovne miestnych

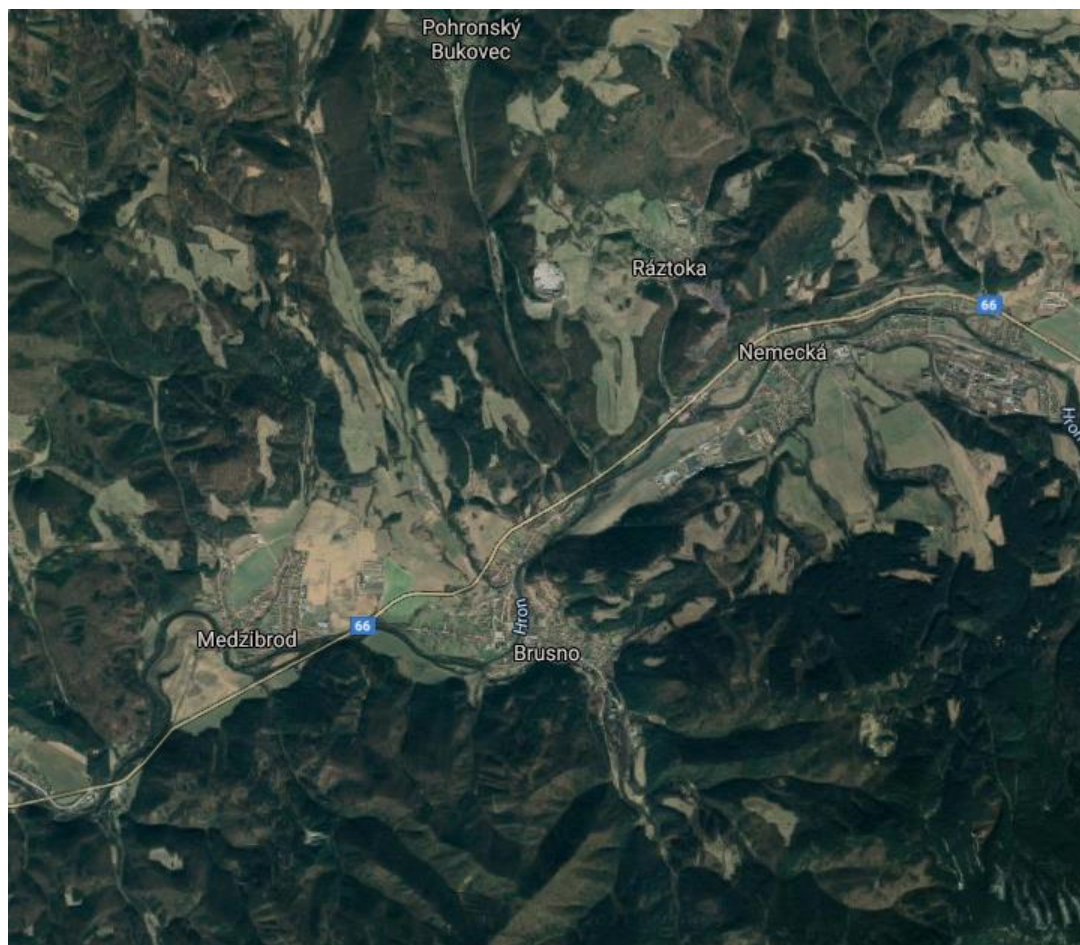
znalcov, mestských evidencií, miestnych štatistík a národných, regionálnych a miestnych inštitúcií sa sleduje zistenie potenciálu a problémov obce ako východiska pre stanovenie správnej stratégie rozvoja. Výsledkom hodnotenia je SWOT analýza s identifikáciou silných a slabých stránok, príležitostí a rizík rozvoja obce a problémová analýza príčin a dôsledkov ako východiska pre postavenie novej stratégie rozvoja obce.

Programovanie a východiská pre stratégiu

Oznámenie o programovaní rozvoja obce bolo zverejnené v miestnej tlači a na web stránke obce. Verejnosť sa zapojila do programovania účasťou na dotazníkovom prieskume. Dotazníkový prieskum bol zároveň aj prieskumom verejnej mienky, kde mali obyvatelia príležitosť pomenovať problémy a navrhnúť riešenia a smerovanie rozvoja obce do roku 2028.

Z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu kvôli existencii pandémie v dôsledku koronakrízy na celom Slovensku ako aj zákazu vychádzania a stretávania sa verejnosti za akýmkoľvek účelom, nebolo možné zabezpečiť širšiu účasť záujmových skupín na programovaní cestou otvorenej komunikácie tak, ako to bolo v minulosti. Akčná plánovacia skupina bola zúžená na účastníkov programovania z úrovne verejnej správy a verejnosti, ktorá prejavila záujem v zmysle zverejneného oznámenia na web stránke obce. Z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu a kvôli existencii pandémie COVID-19 nebolo umožnené sa stretnúť a spoločne diskutovať. Touto cestou boli oslovení partneri pôsobiaci na území obce Brusno, aby sa zapojili do vyplnenia dotazníka zverejneného na web stránke obce alebo svoje podnety doručovali priamo na uvedené kontakty elektronicky alebo telefonicky.

Táto pracovala podobným spôsobom širšieho rozsahu vnímania obce ako celku ako jedného spoločného „hospodára“ bez hierarchizácie cieľov a oblastí rozvoja. Najdôležitejšou úlohou bola vzájomná dohoda priorít oblastí rozvoja tak, aby sa sledoval jeden spoločný cieľ. Bolo stanovené programovacie obdobie a bola zadefinovaná štruktúra dokumentu. Výsledkom práce boli priority rozvoja obce podľa rozvoja oblastí ako napr.: základná vybavenosť obce, infraštruktúra, ľudia, cestovný ruch, priemysel, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, životné prostredie a iné.

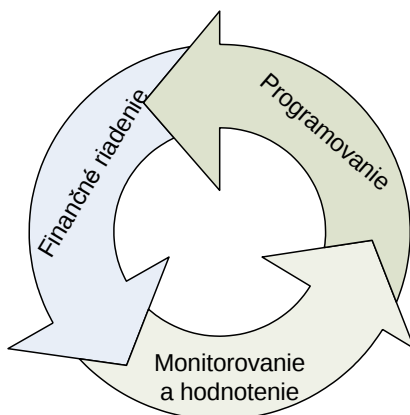
Zdroj: Google maps

1.3 Štruktúra dokumentu

Analytická časť		Popis a hodnotenie		
		SWOT analýza		
		Smery rozvoja		
		Ciele a priority		Strategická časť
		Stratégia rozvoja		
		Programovanie		
Implementácia		Finančné zabezpečenie		
		Riadenie programu		
		Monitoring		
		Organizačné zabezpečenie		

Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z týchto troch hlavných procesov:

- programovanie
- finančné zabezpečenie
- monitorovanie a hodnotenie

1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Región: okres Banská Bystrica
 Nadmorská výška: 410 m n.m.
 Rozloha: 43,51 km² (4351 ha)
 Počet obyvateľov: 2188 (ŠÚ SR 31.12.2020)
 Hustota obyvateľstva: 50,30 obyvateľ(ov)/km²
 Prvá písomná zmienka: 1424
 Štatistická územná jednotka: 508756
 Adresa obecného úradu: Ondrej nad Hronom 360, 976 62 Brusno

Za riešené územie je považované celé katastrálne územie obce Brusna, ktoré sa nachádza v severnej časti Banskobystrického kraja v severovýchodnom cípe Banskobystrického okresu. Brusniansky kataster má rozlohu 4351 ha a rozkladá sa na troch geomorfologických celkoch. Severnou hranicou je hrebeň Nízkych Tatier s najvyššou nadmorskou výškou riešeného územia (kóta Veľká Chochuľa – 1753 m n.m.). Východnú aj západnú hranicu tvoria hrebene svahov Nízkych Tatier a Veporských vrchov. Južná hranica prechádza z časti potokom Brusnianska. Samotná obec Brusno leží v údolí Hrona na 48°47' severnej zemepisnej šírky a 19°23' východnej zemepisnej dĺžky.

Výskyt prírodných liečivých zdrojov južne od obce dal vznik kúpeľom celoštátneho významu - Brusno so zameraním na liečenie chorôb zažívacieho traktu. Funkcia Brusna ako kúpeľného miesta regionálneho až celoštátneho významu s predpokladom ďalšieho rozvoja kúpeľnej funkcie a rozvoja cestovného ruchu výrazne ovplyvňuje ďalšie smery rozvoja obce a zároveň dáva striktné obmedzenia na akúkoľvek činnosť, ktorá by mohla narušiť kvalitu, alebo kvantitu vodných zásob.

Brusno patrí do mikroregiónu RENTaR, ktorá zahŕňa katastrálne územia deviatich obcí, okrem Brusna tvoria RENTaR obce Moštenica, Hiadef, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Pohronský Bukovec, Povrazník a Strelníky. Celková rozloha mikroregiónu je 8 563 ha. Čez riešené územie preteká rieka Hron.

Z geografického hľadiska ide o vzácne územie s charakteristickými spoločnými črtami akými sú: prírodné prostredie a vzácne územia ochrany prírody, územie v blízkosti mesta s bohatou históriou baníctva, SNP, prostredie výrazne lesnaté s ťažšie dostupnými ale zaujímavými priestormi.

Základná charakteristika obce Brusno

Tabuľka č. 1 a 2

Obec	id. číslo	okres	najnižšia nadm. výška	najvyššia nadm. výška
Brusno	00313491	B. Bystrica	401	1753

Obec	Kód ZUJ	Rozloha katastra v km ²	Počet obyvateľov v r. 2020	Hustota obyvateľstva v katastri: obyv./ km ²	Výročie prvej písomnej zmienky o obci v r. 2021
Brusno	508756	43,5	2188	50,30	597

Zdroj: ŠÚSR k 31.12.2020

1.5 Širšie územné väzby

Obec Brusno leží v severnej časti Banskobystrického kraja 20 km severovýchodne od krajského mesta. V rámci Banskobystrického okresu leží v jeho severovýchodnej časti. Brusno na západe hraničí s Hiadľom a Medzibrodom, na juhu s Ľubietovou a na východe s Pohronským Bukovcom, obcami Banskobystrického okresu. Na juhovýchode hraničí s Predajnou, na východe s Nemeckou, Ráztokou a Jasením, obcami Breznianskeho okresu. Na severe má spoločné hranice s obcami Liptovská Osada a Liptovská Lúžna, ktoré ležia v okrese Ružomberok v Žilinskom kraji.

Údolnou nivou rieky Hron prechádza štátna cesta I. triedy I/66 spájajúca okresné mestá Banskú Bystricu a Brezno a železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.

Okresné mesto Banská Bystrica leží vo vzdialenosti 20,9 km a mesto Brezno 23,7 km. Obe mestá plnia funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a tiež funkciu centier dopravy a zamestnanosti.

V rámci veľkého územného celku Banskobystrického kraja leží k.ú. Brusno v strede banskobystricko-breznianskeho ťažiska osídlenia s priestorom metropolitného Stredoslovenského centra osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu.

Rozvoj mikroregiónu je podmienený priestorovo aj funkčne vyváženým rozvojom všetkých obcí nachádzajúcich sa v tomto priestore vrátane obce Brusno.

Brusno v rámci okresu a mikroregiónu RENTaR

2. Analýza geografického a environmentálneho potenciálu

2.1 Prírodné pomery (v širších súvislostiach)

Obec **Brusno** sa rozprestiera na oboch brehoch rieky Hron v geomorfologickom celku Horehronské podolie v oddieli Lopejská kotlina. Severná časť chotára leží v Ďumbierskych Nízkych Tatrách v oddieli Prašivá a Južná časť leží v celku Veporské vrchy – oddiel Čierťaž.

V blízkosti obce vyúsťujú do údolia Hrona doliny: Ľubietovská, Hiadlovská a Moštenická. Hiadlovskou dolinou vedie najkratšia cesta na hrebene Nízkych Tatier do Hiadlovského sedla odtiaľ na Prašivú. Moštenickou dolinou vedie cesta na kultúrnu pamiatku Kalištie a do oblasti minerálnych prameňov na Kyslú. Týmito dolinami pretekajú výdatné horské bystriny bohaté na pstruhy.

Zaujímavý a pôsobivý je splav rieky Hron, ktorý vytvára na území obce meandre. Obec Brusno patrí do Združenia obcí Mikroregiónu RENTaR, preto popis súčasnej situácie a krajinná štruktúra sú premietnuté na celý mikroregión.

2.1.1. Geologické pomery

Geologická stavba a zloženie riešeného územia sú veľmi pestré. S touto pestrosťou súvisí aj výskyt nerastov a minerálov. Povrchové územie patrí k sústave Karpát a to k strednému, čiže kryštalinicko – druhohornému pásu. V Sopotnickej doline a priľahlých vodných tokoch sa vyskytovalo v minulosti zlato a prebiehala tam jeho ťažba. Na geologickú pestrosť je naviazané pestré pôdne zloženie, na ktoré sa následne viaže výskyt rastlín a živočíchov.

2.1.2. Geomorfologické pomery

Podľa geomorfologického členenia leží severná časť katastrálneho územia obce Brusno vo Fatransko – tatranskej oblasti, v celku Nízke Tatry, podcelku Ďumbierske Tatry a časti Prašivá a v celku Horehronské podolie, podcelku Lopejská kotlina. Južná časť katastrálneho územia patrí do oblasti Slovenského rudohoria, celku Veporské vrchy a podcelku Čierťaž.

Pestré geologické pomery sú príčinou vzniku zaujímavého a členitého reliéfu. V súčasnosti je tvarovaný najmä tečúcou vodou, či už povrchovou, alebo podpovrchovou čo je najmä v oblastiach tvorených karbonátovými horninami. Údolie Hrona s priľahlou nivou tvorí pahorkatinný tvar reliéfu. Smerom na sever s narastajúcou nadmorskou výškou prechádza reliéf do podvrchoviny, vrchoviny a cez hornatinu až do podhľadnej vysočiny a veľhorského hľadného reliéfu na hrebeňoch Nízkych Tatier. Južná časť, podobne ako severná prechádza od údolia Hrona cez vrchovinový až do hornatinného a vysočinového podhľadného reliéfu Veporských vrchov. Charakteristické pre územie sú hlboké rovné V doliny potokov bez nivy, alebo len so slabou vyvinutou nivou v smere S – J. Najvyššia nadmorská výška je prezentovaná vrchom Veľká Chochuľa (1753 m n.m.). Ostatné vrcholy ktorých nadmorská výška presahuje 1500 m sú Prašivá (1652 m n.m.), Malá Chochuľa (1719 m n.m.), Košarisko (1694 m n.m.), Ondrejská hoľa (1592 m n.m.), Chabanec (1515 m n.m.). V časti Veporských vrchov, na juhu územia dosahuje najvyššiu nadmorskú výšku Čierťaž (1204 m n.m.). V údolí rieky Hron na západnej hranici katastra je bod s najnižšou nadmorskou výškou a to 401 m. Samotná obec leží v nadmorskej výške 424m.

Tabuľka č. 3

Obec	Najnižšia nadmorská výška	Najvyššia nadmorská výška
Brusno	401 m.n.m.	1 753 m.n.m.

2.1.3. Klimatické pomery

Riešené územie je súčasťou Horehronského podolia a jeho podnebia. Leží v dvoch klimatických oblastiach: juhovýchodná časť v miernej oblasti, v okrsku mierne vlhkom a juhozápadná časť Brusna v oblasti chladnej a okrsku mierne chladnom. Územie sa vyznačuje premenlivou klímou v závislosti najmä od nadmorskej výšky a členitosti reliéfu. Značný vplyv má aj lesnatosť územia. Teplotné maximá sa dosahujú v júli (28 – 30 °C). V septembri začína rýchly pokles teploty od 13,5° C po – 2,5°C. Najchladnejší mesiac je január. V zimnom období dochádza k teplotným inverziám čo môže mať nepriaznivý vplyv na rozptyl znečisťujúcich látok z lokálnych kúrenísk. Počet jasných dní do roka je 60, počet zamračených dní je 125.

Množstvo zrážok je určené opäť najmä nadmorskou výškou. Priemerné úhrny zrážok v obci Brusno v nadmorskej výške 424 m je 800 mm, v nadmorskej výške 800 m je to 806 mm a v nadmorskej výške 900 m je to 911 mm. Najmenej zrážok spadne v januári až februári, najviac v máji až júli. (Kupča, Pliško, 1994).

Výška snehovej pokrývky a jej dĺžka trvania je znova ovplyvňovaná nadmorskou výškou a v nemalej miere aj orientáciou svahov. V údolí Hrona sa pohybuje dĺžka jej trvania od 30,3 do 60,5 dní a následne vzrastá so stúpajúcou nadmorskou výškou. Prevládajúci smer vetra je prispôsobený tvarom reliéfu. Prevládajú západne a potom východné vetry.

2.1.4. Hydrologické pomery

Riešené územie spadá do povodia Hrona, ktorý preteká mikroregiónom v smere V – Z a pramení pod Kráľovou hoľou. Zo severnej časti do neho priteká: Bukovec, Sopotnica, Borovský potok, Vážna, Moštenický s Uhliarskym potokom. Z južnej strany Hron napájajú Brusnianka, do ktorej sa vlievajú: Čierna dolina, Peklo a Muráň. Cez Ľubietovú preteká Hutná, do ktorej sa vlievajú Slobodný potok a Vôdka. Západným cípom územia preteká potok Driekyňa. V území sa nenachádza žiadna vodná plocha, ale nachádza sa tu veľké množstvo prameňov termálnych, minerálnych aj obyčajných. Z nich najznámejšie sú: brusnianske a moštenické minerálne pramene.

Hron preteká obcou v dĺžke asi 2 km. V sídle tvorí meander. Brehy sú regulované. Zo severu a z juhu pritekajú do neho jednotlivé potoky.

Geologická stavba územia vytvára priaznivé podmienky pre akumuláciu väčších zásob podzemnej vody a to najmä v oblasti tvorenej karbonátovým podloží. Vápence a dolomity severne aj južne od obce

majú puklinovo-krasovú priepustnosť veľmi dobrú až dobrú. Na tieto oblasti sa viaže aj výskyt minerálnych a termálnych prameňov v Brusne, ktoré dali vznik kúpeľom Brusno. Táto minerálna voda je alkalicko – sírnatá s veľkým obsahom Glauberovej soli a jej teplota je 19°C.

Brusno má registrované 4 pramene: Ležia v horskom prostredí na úpätí severných svahov Vepra v nadmorskej výške 424 m n. m. Zdroje minerálnej liečivej vody sa využívajú k liečbe chorôb žlčníka, pečene, pankreasu a niektorých chorôb pohybového ústrojenstva. Obec Brusno získala štatút kúpeľného miesta uznesením vlády SR č. 740/1995 v roku 1995.

Tabuľka č. 4

Zdroj (názov a označenie)	Záchyt (typ)	Aktuálne využitie	Tepl.vody °C	Mineralizácia mg/L	Právne predpisy + rozhodnutia	Obchodný názov
Ludvig	studňa	liečebný účel	14,5	2141	výnos MZ SR č. 694/1996-A z 11. marca 1996, registrovaný ako oznámenie č.117/1996 Z. z.	
Paula	studňa	liečebný účel	14,1	2167	výnos MZ SR č. 694/1996-A z 11. marca 1996, registrovaný ako oznámenie č.117/1996 Z. z.	
Ondrej, BC - 1,PMZ, PLZ	vrt	plnenie, liečebný účel	18,5	1957	výnos MZ SR č. 694/1996-A z 11. marca 1996, registrovaný ako oznámenie č.117/1996 Z. z.	Brusnianka
Ďumbier, PJ - 104	vrt	pitné účely - verejnosť	17,8	3083	vyhláška MZ SR č. 89/2000 Z. z.	

Zdroj: Inšpektorát kúpeľov a žriediel 2021

Evidovaných je 6 liečivých zdrojov: BB-18 Ludvig, BB-19 Paula, BB-20 Hedviga, BB-21 Ondrej, BB-75 Ďumbier, BB-74 Vepor. Kým pramene BB-18, 19, 20, 21 sú využívané hlavne v kúpeľníctve, či už na kúpanie alebo pitie, pramene BB-74 a 75 sa pacientom neordinujú. V obci sa nachádzajú ešte 2 zdroje BB-88 a 89, sú to vrty, ktoré sa však nevyužívajú. Tieto sa nenachádzajú v areáli kúpeľov. Vrt BB-88 je už zlikvidovaný výstavbou tenisových dvorcov.

2.1.5. Pôdne pomery

Celý kataster Brusna sa nachádza v hornatej oblasti, čo spôsobuje nedostatok kvalitnej pôdy. Rovinatá oblasť sa nachádza iba pozdĺž toku Hrona. Z celkovej výmery pripadá na poľnohospodársky pôdny fond cca 23% a väčšinu tvoria lúky a pasienky. Orná pôda je zastúpená minimálne.

Najzastúpenším pôdnym typom je kambizem. Jeho úrodnosť je daná jeho vlastnosťami a miestom výskytu. Všeobecne ide o pôdy menej úrodné vhodné len pre užší sortiment rastlín. Ďalšími pôdnymi typmi sú rendziny typické a kambizemné a fluvizeme tiahnuce sa pozdĺž toku Hrona a Sopotnice. Rendziny sú obyčajne plytké a štrkovité pôdy. Ich obhospodarovanie je náročné vzhľadom na ich zlý vodný režim. Väčšina našich horských pasienkov je lokalizovaná na týchto pôdach. Fluvizeme zaberajú celú rovinatú časť územia. Sú to úrodné pôdy nachádzajúce sa v nivách riek, ktorých vývoj je opakovane narušovaný záplavami. Ostatné pôdy sa nachádzajú na svahových pôdach – asi tretina na pôdach so sklonom 3° až 12° a druhá tretina na výrazných svahoch 12°-25°.

V území sa ešte nachádza značná časť pôd so sklonmi nad 25° bez špecifikácie pôdneho subtypu, ktoré sú pre poľnohospodársku výrobu nevhodné.

2.1.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Záujmové územie obce Brusno leží v oblasti Západokarpatskej flóry, obvodu slovenskej predkarpatskej flóry, okresu Slovenského rudohoria (Futák,1972). Geologické podložie je charakterizované vysokou pestrosťou, čo sa odráža aj v následnej vysokej rozmanitosti flóry riešeného územia. Celková rozloha lesov je približne 3231,38 ha.

Podľa mapy pôvodnej vegetácie je aj rastlinstvo pestrou mozaikou lesa. Údolím Hrona sa pôvodne tiahol jelšovo-brestový lužný les, z ktorého dnes ostal len pás v podobe brehového porastu okolo rieky. V území dominujú bukové lesy, ktoré sa podľa zloženia pôdy delia na vápnomilné bukové a borovicové lesy na vápencoch a dolomitoch a kyslomilné bukové horské lesy na nekarbonitických horninách. Smerom s rastúcou nadmorskou výškou ustupuje buk smrekovým a jedľovým lesom a tie zase

kosodrevine a trávnatým spoločenstvám na vrcholoch Nízkych Tatier. Mnohé plochy lesa najmä na prístupnejších menej sklonitých svahoch sú dnes odlesnené a premenené na pasienky, lúky a miestami ornú pôdu. K zmene došlo aj v hôľnej oblasti, kde došlo k posunu hornej hranice lesa hlboko smerom do údolia, čím vznikli pre Nízke Tatry charakteristické rozsiahle trávnaté hole.

Fauna územia je stredoeurópska. Vhodné klimatické podmienky dávajú možnosť existencie viacerých živočíšnych druhov. Početné je aj zastúpenie nižších živočíchov a to najmä hmyzu. Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Nájdeme tu jeleňa, srnu, diviaka, jazveca, líšku, kunu, medveďa, hlucháňa, tetrova, jastraba obyčajného, kaňu lesnú, volavku, bociana bieleho, sokola pustovku, kukučku, ďatľa, sojku, užovku obyčajnú a hladkú, jaštericu hnedú a zelenú, salamandru škvrnitú, skokana zeleného a iné druhy zvierat. V potokoch sú pstruhy obyčajné, dúhové lipne. Na pasienkoch a lúkach sa vyskytujú mnohé aj vzácne druhy hmyzu.

Zdroj: Čipkárskô, Pixio.com

2.1.7. Chránené územia

Z hľadiska zachovania prírodných hodnôt ide o veľmi významné územie.

Krásu a jedinečnosť prírody v katastrálnom území Brusna dokumentuje aj jeho poloha vzhľadom k Národnému parku Nízke Tatry. **Národný park Nízke Tatry (NAPANT)** bol vyhlásený v roku 1978 na ploche 205 085 ha, z toho ochranné pásmo tvorí 123 990 ha. V roku 1997 boli SNR schválené nové hranice NAPANT-u s rozlohou 183 004 ha. Rozloha samotného národného parku sa znížila na 72 842 ha. Na jeho území platí III. stupeň ochrany prírody podľa Zákona NR SR o Ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z.z. Ochranné pásmo s II. stupňom ochrany siaha až po rieku Hron. Podľa vyššie spomínaného zákona je však celý chotár chránený I. stupňom ochrany prírody.

Národný park chráni najcennejšie oblasti pramenísk v závere Sopotnickej doliny a jej bočných dolín. Takmer celé územie doliny spadá do ochranného pásma národného parku a jeho úlohou je prispieť ku komplexnej ochrane prírody tým, že vytvára rovnováhu medzi ochranárskymi záujmami a hospodárskou činnosťou človeka.

Územie NAPANT-u zaberá severnú plochu katastra Brusna obmedzujúc sa na hrebeň Nízkych Tatier a závery Sopotnickej doliny a jej vedľajších dolín. Hranica vstupuje na územie Brusna južne od kóty Chabenec (1533 m n. m.), tu sa stáča na sever k záveru Sopotnickej doliny, odkiaľ pokračuje na západ a opisuje oblúky v záveroch dolín Tajchu, Studenca a Javorinky. Kataster opúšťa severne od kóty Holica (1340 m n. m.). Hranica je vedená približne po súvislej hornej hranici lesných porastov. Ochranné pásmo zaberá podstatnú časť Sopotnickej doliny, vedie od východu na západ severne od hlavnej cesty. Severná časť katastra obce (severne od rieky Hron) leží v ochrannom pásme a tiež priamo v národnom parku.

Chránená krajinná oblasť Poľana nezasahuje na územie Brusna, jej hranica vedie cca 4 km južne od katastra.

V ústrednom zozname kultúrnych pamiatok podľa zákona SNR č. 27/1987 Zb. je zapísaný **kúpeľný park**. Rastie tu veľké množstvo mohutných a starých stromov, prevažne lúp, gaštanov a iných parkových drevín. (Zdroj: Monografia obce Svätý Ondrej nad Hronom – Brusno, Pavel Hronček a kol.)

Tabuľka č. 5: Chránené územia prírody

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (ha)	Rok vyhlásenia	Stupeň ochrany prírody	Dôvod ochrany
Nízke Tatry	národný park	72 842	1978	III., II	Ochrana jedinečných častí prírody, s výskytom mnohých chránených a endemických druhov flóry a fauny.

Zdroj: ŠÚSR k 31.12.2020

Súvislá európska sústava chránených území NATURA 2000

V zákone NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny došlo k implementácii Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov a Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

1. OSOBITNE CHRÁNENÉ ÚZEMIA – v národnej legislatíve:

Chránené vtáčie územia

Podľa Národného zoznamu chránených vtáčích území, ktorý bol schválený vládou SR (9.7.2003) a spolu s národným zoznamom navrhovaných ÚEV bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu na posúdenie, sa na území mikroregiónu RENTAR nachádzajú dve chránené vtáčie územia. Sú to CHVÚ Nízke Tatry a CHVÚ Poľana.

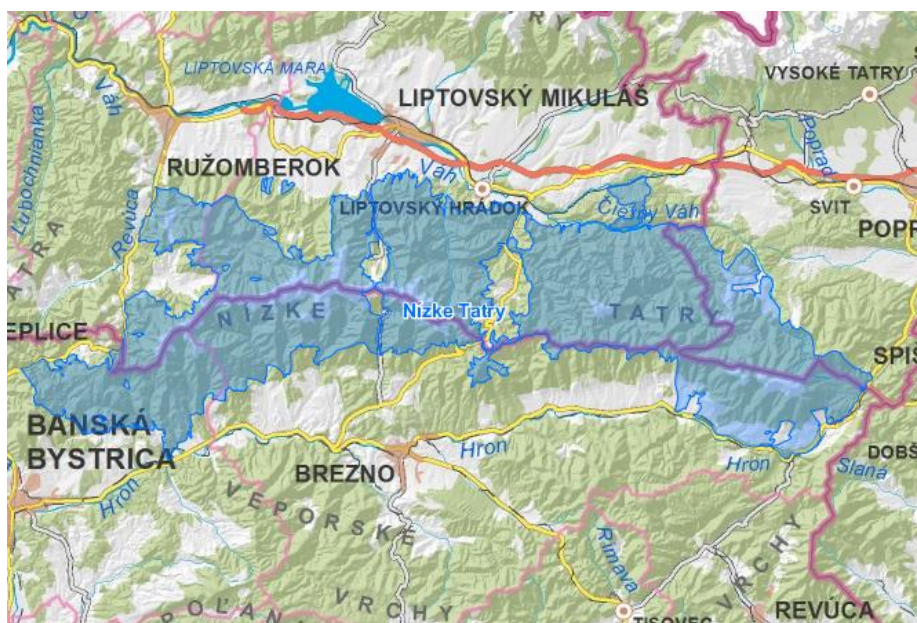
Tabuľka č. 6: Chránené vtáčie území zasahujúce do katastra obce

Názov chráneného vtáčieho územia	ID	Výmera v ha		Výmera CHVÚ v BB okrese v ha
		Celková	Z toho v kraji BB	
Nízke Tatry	18	98 148,04	29 898	3 258

Zdroj: Vyhláška MŽP SR č. 189/2010 Z. z.

Charakteristika chránených vtáčích území:

Nízke Tatry: Hranica územia takmer kopíruje súčasný národný park. Typická je bohatosť prevažne lesných ihličnatých biotopov doplnených lúkami a pasienkami. Územie sa vyhlasuje najmä z dôvodu ochrany lesných druhov - orol skalný, tetrov holník, tetrov hlucháň, ďateľ trojprstý, kuvik kapcový, kuvik vrbčí, jariabok hôrny.

Zdroj: ŠOP SR

2. OSOBITNÉ ÚZEMIA OCHRANY- v národnej legislatíve:

Územia európskeho významu

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR (17.3.2004) a spolu s národným zoznamom navrhovaných CHVÚ bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu. Následne vydalo MŽP SR 14.7.2004 Výnos č. 3/2004-5.1, ktorým sa zoznam navrhovaných ÚEV vydal s účinnosťou od 1.8.2004 (č.450/2004 Z. z.). Týmto sa považujú podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny navrhované územia európskeho významu uvedené v národnom zozname ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným MŽP SR za chránené so stupňom

ochrany uvedenom v národnom zozname. V záujmovom území mikroregiónu RENTaR sa nachádzajú dve územia zaradené do zoznamu území európskeho významu.

Tabuľka č. 7: Územia európskeho významu

Ďumbierske Tatry , Identifikačný kód: SKUEV0302, Baláže, Brezno, Brusno , Bystrá, Demänovská Dolina, Dolná Lehota, Donovaly, Dúbrava, Hiadeľ, Horná Lehota, Ilanovo, Jarabá, Jasenie, Kráľovská Ľubeľa, Lazisko, Liptovská Lúžna, Liptovská Osada, Liptovská Porúbka, Liptovské Kláčany, Liptovský Ján, Lučatín, Medzibrod, Moštenica, Motyčky, Nemecká, Nižná Boca, Partizánska Ľupča, Pavčina Lehota, Ploštín, Podkonice, Pohronský Bukovec, Prieňod, Ráztoka, Staré Hory, Vislavce, Vyšná Boca, Závažná Poruba	
Výmera	44 028,465 ha

Zdroj: ŠOP SR k 18.10.2017

Zdroj: ŠOP SR

Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov

Do územia zasahuje jedno územie zaradené do programu Človek a biosféra (MaB) UNESCO, ide o CHKO Poľana, ktorá bola do siete biosferických rezervácií MaB UNESCO zaradená v roku 1990.

Druhovú ochranu

Tabuľka č. 8: Počet chránených druhov rastlín na území v správe NAPANT v BB kraji

Pracovisko	Počet chránených druhov na území samotného VCHÚ	Počet chránených druhov v MCHÚ mimo VCHÚ	Počet chránených druhov mimo CHÚ vo voľnej krajine
S NP Nízke Tatry	140	-	-

Zdroj: Chránené druhy sú uvedené podľa vyhlášky MŽP SR č. 93/1993 Z.z.

2.1.8 Územný systém ekologickej stability

Vodný tok Hron s nivou a brehovými porastami je významným prírodným prvkom a možno ho označiť za nadregionálny biokoridor. Umožňuje migráciu mnohých druhov rastlín a živočíchov. Táto jeho funkcia je však narušená v časti, keď preteká sídlom Brusno a jeho koryto je zregulované kamennými a betónovými múrmi a brehovú porasty sú odstránené.

Hrebeň Nízkych Tatier s okolitými svahmi je dôležitým nadregionálnym biokoridorom. Okrem migrácie druhov však predstavuje aj životný priestor pre mnohé chránené ohrozené a endemické druhy a teda možno hovoriť aj o jeho funkcii ako nadregionálneho biocentra.

Prepojenie Poľany a Nízkych Tatier je navrhované biokoridorom nadregionálneho významu Poľana - Medzibrod - Ráztocká hoľa, ktorý prechádza východnou hranicou riešeného územia. Vodné toky Sopotnica a Brusnianka majú až na úseky keď pretekajú sídlom prirodzené koryto bez regulácie. Sú to horské bystrinné toky a možno ich označiť za biokoridory lokálneho významu.

Zdroj: Čipkárske zvesti 4/2021

2.2 Životné prostredie

2.2.1 Environmentálna regionalizácia

Environmentálna regionalizácia Slovenska predstavuje prierezový zdroj informácií o stave životného prostredia a odráža jeho diferencovaný stav v rôznych častiach územia SR. V procese environmentálnej regionalizácie sa v rámci uceleného súboru vybraných environmentálnych charakteristík podľa zvolených kritérií a postupov hodnotí životné prostredie a vplyvy naň, vyčleňujú sa regióny s istou kvalitou alebo ohrozenosťou životného prostredia.

Jedným z výstupov je mapa hodnotiaca územie SR v **5 stupňoch kvality životného prostredia**. Podľa tejto mapy boli identifikované najviac zaťažené oblasti – ich jadro predstavujú spravidla územia v 5. stupni s najviac narušeným životným prostredím. K nim boli pričlenené aj územia prevažne v 4. stupni kvality životného prostredia.

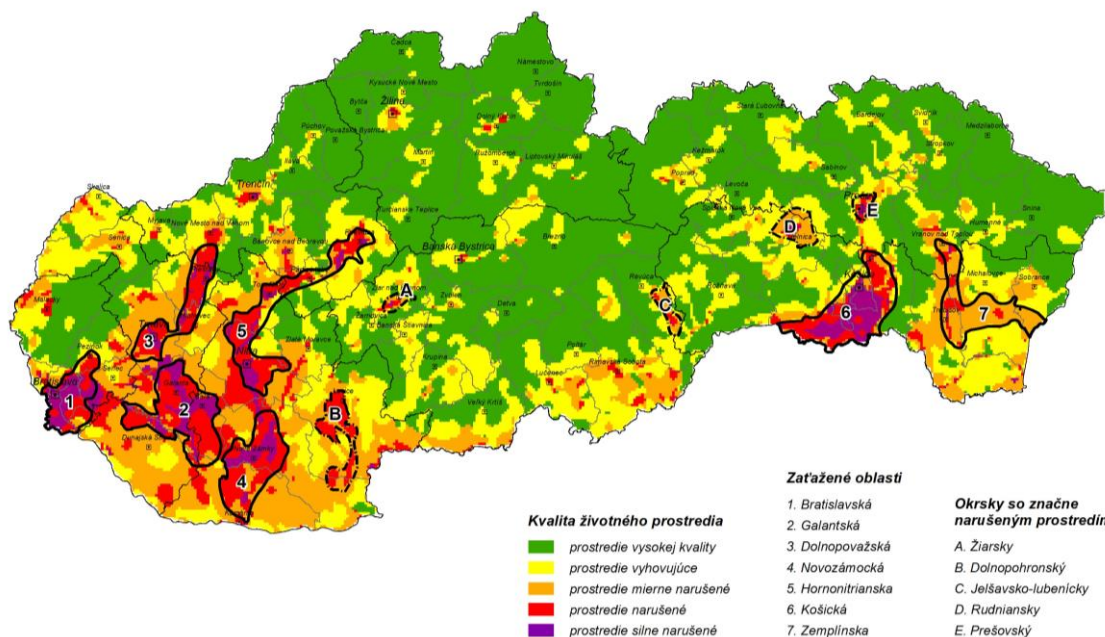
Okrem takto identifikovaných území bolo žiaduce vymedziť aj ďalšiu kategóriu území s relatívne horšou kvalitou životného prostredia – okrsky so značne narušeným prostredím. Tieto sú prejavom nedoriešených environmentálnych problémov z minulých období, keď tvorili súčasť zaťažených oblastí alebo sa vydifereovali v súčasnosti po aplikácii nových hodnotení stavu vôd.

Následne boli na báze území s rôznou kvalitou životného prostredia vyčlenené formou ich generalizácie v rámci Slovenska **tri typy regiónov s rôznou environmentálnou kvalitou**:

1. environmentálna kvalita – regióny s nenarušeným prostredím
2. environmentálna kvalita – regióny s mierne narušeným prostredím
3. environmentálna kvalita – regióny so silne narušeným prostredím.

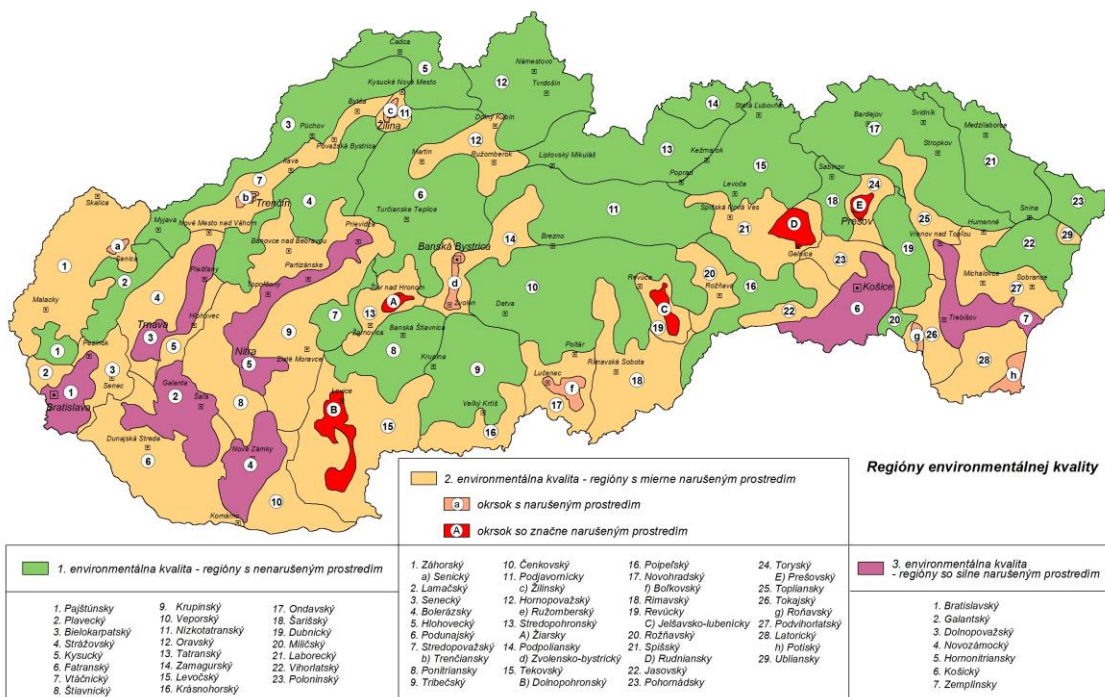
Územie obce Brusno patrí do dvoch okrskov – Podpoliansky okrsok s mierne narušeným prostredím a Nízkotatranský okrsok s nenarušeným prostredím.

Kvalita životného prostredia s vymedzením zaťažených oblastí a okrskov so značne narušeným prostredím

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR 2019

Regióny environmentálnej kvality

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR 2019

2.2.2 Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných komunikácií sú povolené pre deň $LA_{eq,p} = 60$ dB a v noci $LA_{eq,p} = 50$ dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste III triedy.

2.2.3 Ovzdušie

V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby prichádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Obec je však plynofikovaná a zaznamenávame tiež trend používania tepelných čerpadiel, štiepky, peletiek. Územie Banskobystrického kraja patrí z hľadiska čistoty ovzdušia k menej zasiahnutým oblastiam a nevyžaduje v tomto smere osobitnú ochranu.

2.2.4 Pôda

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerne meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno - imisná kontaminácia pôd. Dotknuté územie, napriek skutočnosti, že sa vyznačuje vysokým stupňom poľnohospodárskej produkcie, patrí k oblastiam s menej kontaminovanými pôdami. Pri poľnohospodárskych pôdach možno reálne predpokladať, že vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu v poľnohospodárstve dochádza v týchto pôdach k úbytku rezíduí priemyselných hnojív a pesticídov. V zastavanom území sa kontaminované pôdy nachádzajú v okolí komunikácií a PD a na okraji zástavby obce spojené so spôsobom bývania v dotknutom území, najmä z pestovateľskej činnosti a drobného chovateľstva. Poľnohospodárske pôdy v celom území mikroregiónu sú zaradené v kategórii mierne kontaminovaných pôd (kategória A, A1). Nevylučuje sa lokálna, bodová kontaminácia pôdy z prípadných nelegálnych skládok odpadov alebo kontaminácia ropnými produktmi v priestoroch strojových parkov. V intraviláne obce odporúča SAŽP zvýšiť podiel trvale trávnatých porastov.

2.2.5 Voda

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

V obci je vybudovaná verejná kanalizácia. Odpadová voda je odvádzaná a následne čistená v miestnej čističke odpadových vôd. Po prečistení je vypúšťaná do Hrona. Niekoľko starších domov funguje so septikmi alebo ich kanalizácia priamo zaústňuje do miestnych potokov. Kvalitu podzemnej vody sleduje Slovenský hydrometeorologický ústav a výsledky vyhodnocuje podľa Vyhlášky MZ SR č.151/2004 Z.z.

Tabuľka č. 9: Kvalita pozorovaných vôd v území

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo a typ Objektu	Prekročený ukazovateľ
Brusno	Brusno	354057	arzén

Zdroj: SHMÚ 2021

2.2.6 Radónové riziko

Najväčšia časť územia mikroregiónu patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Výnimku tvoria ostrovčekovito sa vyskytujúce oblasti s nízkym radónovým rizikom a malé plochy zasahujúce do obcí Brusno, Pohronský Bukovec, Hiadeľ, Priechod, Selce a Slovenská Ľupča, kde je toto riziko vysoké. V záujmovom území mikroregiónu môžeme identifikovať štvrtý stupeň kvality životného prostredia, t.j. narušené životné prostredie v katastrálnych územiach obcí Lučatín, Medzibrod, Brusno. Najvyšší podiel na zníženej kvalite životného prostredia má najmä priemysel ako i stále intenzívnejšia doprava, znečistenie vodných tokov, ktoré sú recipientami odpadových vôd z priemyslu a čističiek. Ostatná časť územia bola hodnotená ako územie s vysokou environmentálnou kvalitou.

2.2.7 Odpadové hospodárstvo

Na území obce Brusno je zavedený triedený zber komunálneho odpadu

Systém zberu uvedených zložiek KO je nasledovný:

- papier sa triedi a ukladá do modrého plastového vreca (zbernej nádoby označenej modrým štítkom), modrého plastového 1100 l kontajnera na papier
- plasty sa triedia a ukladajú do žltého plastového vreca (zbernej nádoby označenej žltým štítkom), žltého plastového 1100 l kontajnera na plasty

- c) kovy sa triedia a ukladajú do hnedého plastového 1100 l kontajnera. Väčší kovový odpad sa odovzdáva do zberu objemného odpadu,
- d) sklo sa triedi a ukladá do zeleného plastového 1100 l kontajnera na sklo,
- e) textil sa triedi a ukladá do plechového kontajnera označeného farebným štítkom s nápisom „textil“

Na území obce pre držiteľa elektroodpadu z domácností sa na zber elektroodpadu z domácností, pre držiteľa použitých prenosných batérií a akumulátorov a automobilových batérií a akumulátorov, pre držiteľov jedlých tukov a olejov, pre zber odpadu z domácností s obsahom škodlivých látok a pre zber objemného odpadu sa uplatňuje kalendárový zber. Nespotrebované veterinárne lieky a humánne rovnako kalendárový lieky je držiteľ povinný odovzdať do verejnej lekárne.

Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom (BRO)

Medzi biologicky rozložiteľný komunálny odpad patrí:

- odpad zo záhrad, parkov vrátane odpadu z cintorínov,
- kuchynský odpad z domácností.

Obyvatelia obce majú možnosť kompostovať a ukladať svoj vlastný biologicky rozložiteľný kuchynský odpad a biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad na svojich domácich kompostoviskách. Obec nezavádza a nezabezpečuje vykonávanie triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu a biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad na svojom území pre obyvateľov obce, pretože najmenej 50% obyvateľov obce kompostuje vlastný biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad a kuchynský odpad na svojich domácich kompostoviskách.

Nakladanie s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom (BRKO) a reštauračným odpadom od prevádzkovateľa kuchyne

Podľa § 83 ods. 1 zákona o odpadoch prevádzkovateľ kuchyne zodpovedá za nakladanie s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadom a reštauračným odpadom, ktorého je pôvodcom.

Podľa § 83 ods. 2 zákona o odpadoch prevádzkovateľ kuchyne je povinný okrem povinností podľa § 14 a § 81 ods. 9 a 16 zaviesť a zabezpečovať vykonávanie triedeného zberu pre biologicky rozložiteľný kuchynský odpad a reštauračný odpad, ktorého je pôvodcom. Náklady spojené so zberom, skladovaním, prepravou a spracovaním vrátane nákladov na zberné nádoby hradí prevádzkovateľ kuchyne (nie sú súčasťou miestneho poplatku). Zber kuchynských a reštauračných odpadov a kontajnery na kuchynský a reštauračný odpad musia spĺňať hygienické požiadavky ustanovené v právnych predpisoch. Prevádzkovateľ kuchyne musí primerane zabezpečiť skladovanie kuchynského a reštauračného odpadu do doby odovzdania na jeho spracovanie tak, aby sa k obsahu kontajnera nedostali hlodavce, živočíchy a iné zvieratá. Zberné nádoby musia byť umiestnené v areáli prevádzkovateľa kuchyne. Frekvencia zberu musí byť v súlade s hygienickými predpismi zohľadňujúc aj teploty prostredia (leto/zima), pričom v letnom období frekvencia zberu nesmie byť dlhšia ako 14 dní. Pri nakladaní s kuchynským a reštauračným odpadom je prevádzkovateľ kuchyne povinný postupovať v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva. Ustanovenia ods. 1) až 10) sa vzťahujú aj na prevádzkovateľa školskej kuchyne a školskej jedálne (výdajnej školskej jedálne).

2.2.8 Zhodnotenie

Územie obce Brusno sa zaraďuje medzi územie s mierne narušeným a nenarušeným životným prostredím. Obec vykonáva aktivity na rozvoj a ochranu zelených plôch.

Obec organizuje a zabezpečuje triedený zber komunálneho odpadu. Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov za kalendárny rok **2018 bola 29,30%, 2019 bola 30,99%, 2020 je 33,90% (zdroj: OcÚ)**. Úroveň bola vypočítaná z údajov evidencie o druhoch a množstve a o nakladaní s ním za príslušný rok. Hodnota ukazovateľa postupne rastie. Obec vyvíja aktivity smerujúce k predchádzaniu vzniku odpadu. Spôsob hospodárenia v záujmových územiach ochrany prírody a krajiny je problematický najmä z dvoch protichodných dôvodov – prílišná exploatacia a nevyužívanie. Oba spôsoby vedú k znižovaniu biodiverzity. Prílišná exploatacia sa v riešenom území týka viac lesných zdrojov, nakoľko podmienky pre poľnohospodárstvo sú značne obmedzené. Nevyužívanie horšie dostupných častí krajiny je predovšetkým problémom trvalých trávnatých porastov. Lesy mimo lesných pozemkov sa postupne formujú najmä na nevyužívaných trvalých trávnatých porastoch - sekundárna sukcesia (zarastanie drevinami).

Obec vyvíja aktivity na revitalizáciu a zveľaďovanie verejných priestranstiev. Udržiavanie týchto priestranstiev zabezpečujú zamestnanci zamestnaní na verejnoprospešné práce.

2.3 Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu RENTaR. Lesy pokrývajú 2/3 územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty. Lesy sú prevažne zmiešané a v chránených častiach, ako je Ľubietovský Vepor majú charakter pralesa. Z drevín je zastúpený hlavne buk, jedľa a smrek s prímiesou javora, jaseňa a hrabu. Nájdú sa tu aj súvislé smrečiny, dubiny, boriny a brezové porasty.

Na území obce Brusno na konci 20. storočia výrazne poklesla rozloha ornej pôdy na úkor lúk, pasienkov a lesa, ktorých rozlohy sa výrazne zväčšili. Rozloha záhrad sa v porovnaní so začiatkom 20. storočia výraznejšie nezmenila. Pri spočítaní rozlohy vodných plôch, zastavanej plochy a ostatných plôch dostávame čísla veľmi blízke rozlohe nevyužitej pôdy na začiatku 20. storočia.

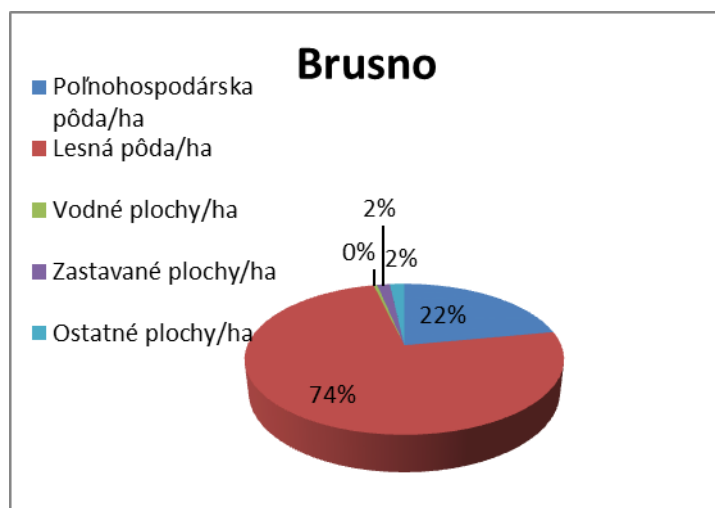
Rozloženie jednotlivých kultúr v katastrálnom území Brusna na konci 20. storočia vyplýva z dlhodobého historického vývoja využitia krajiny človekom. Orná pôda zaberá najväčšie plochy na Dúbravici, Dúbrave a Pod stráňou. Menšie plochy sa nachádzajú na ľavej strane Sopotnickej doliny povýše Jelšín, na Zámlyni a na Lúke. Orná pôda na Dúbravkách, na Brezí, pod Svíbinou a na Hrabínach je v súčasnosti využívaná ako lúky a pasienky, časť pohltit les. Trvalé trávnaté porasty sú zastúpené extenzívne využívanými lúkami a pasienkami, nachádzajúcimi sa v bezprostrednom zázemí sídla v dolinách Sopotnice a Brusnianky. K trvalým trávnatým porastom patrí aj subalpínska a alpínska vegetácia (hole). Tieto umelo vytvorené pasienky sa najmä počas valašskej kolonizácie využívali ako vysokohorské pasienky pre stáda oviec, kôz, jalovic a volov. V súčasnosti sú chránené v rámci Národného parku Nízke Tatry, pasenie je tu zakázané, preto pomaly zarastajú kosodrevinnou formáciou. Záhrady a zastavaná plocha sú sústredené priamo v sídle. Mimo sídelnej jednotky sa nachádza areál roľníckeho družstva v Jelšínach a niekoľko chát v Sopotnickej a Brusnianskej doline. V Jelšínach na pravom svahu doliny, oproti areálu družstva, sa nachádzajú záhrady. Najväčšiu plochu katastra, približne 75 %, zaberajú lesy. Listnaté lesy sú sústredené na svahoch stredných častí dolín Sopotnice a Brusnianky, ihličnaté monokultúry porastajú vyššie polohy oboch dolín. Medzi nimi sú pomerne rozsiahle plochy zmiešaných lesov. V závere Sopotnickej doliny sa nad antropickou hornou hranicou lesa nachádza kosodrevinný stupeň. Dolné časti dolín sú takmer úplne odlesnené. Súvislý zmiešaný les porastá len severné svahy ľavej strany vyústenia doliny Brusnianky. V údoliach potokov môžeme nájsť zvyšky lužných lesov v podobe brehových porastov.

Krajinná štruktúra riešeného územia je výsledkom využitia zeme a prírodných zdrojov. Katastrálne územie Brusno sa využíva najmä na lesnícke účely, poľnohospodárstvo, výstavbu ciest a iných komunikácií, výstavbu sídel. Zložitý kopcovitý terén územia limituje možnosti výstavby komunikácií. Tieto sa sústreďujú do údolia Hrona a úzkych dolín Sopotnice a Brusnianky.

Tabuľka č. 10: Členenie pôdneho fondu v území

Obec	Poľnohospodárska pôda/ha	Lesná pôda/ha	Vodné plochy/ha	Zastavané plochy/ha	Ostatné plochy/ha	Spolu/ha
Brusno	957,72	3231,38	19,01	66,62	76,39	4351,12
% vyjadrenie	22%	74%	0%	2%	2%	100%

Zdroj: ŠÚ SR 2020

Funkčný význam lesov je nasledovný:

Hospodárske lesy - hlavná funkcia je produkčná, plnia však aj mimoprodukčné, verejnoprospešné funkcie - pôdochranné, vodohospodárske, klimatické, rekreačné a pod.,

Ochranné lesy - hlavná funkcia je ochrana stanovišť a všetky mimoprodukčné funkcie lesov,

Lesy osobitného určenia - plnia hlavne verejnoprospešné funkcie a súbežne plnia aj funkciu produkčnú.

Z hľadiska ochrany lesných zdrojov tvoria lesy osobitného určenia 23 % porastovej plochy lesov v území a lesy zaradené do kategórie ochranných lesov pokrývajú až 40 % porastovej plochy.

Tabuľka č. 11: Štruktúra lesných pozemkov podľa jednotlivých kategórií

Názov KÚ	H lesy hospodárske (ha)	U lesy osobitného určenia (ha)	O ochranné lesy (ha)	PP Porastová plocha spolu (H+U+O) (ha)	OP Ostatné lesné pozemky (ha)	LPF spolu (PP+OP) (ha)
Brusno	1 152,93	727,63	1 285,88	3 166,44	63,93	3 230,37

Zdroj: Lesoprojekt Zvolen 2008

V tabuľke uvedená porastová plocha je skutočná výmera obhospodarovaných lesov, bez plôch lesných ciest, skladov, škôlok a iných funkčných plôch registrovaných v katastri nehnuteľností ako lesné pozemky.

Poľnohospodárstvo

Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalo trávnaté porasty. Záhrady sa viažu prevažne na sídelné útvary a ich rozsah je daný hustotou a charakterom sídelných štruktúr. Vinice a chmelnice sa v tomto území nenachádzajú. Dané územie nepredstavuje vhodné podmienky pre takýto druh pozemkov.

Pôdy sú tu prevažne hlinité, ktoré zrnitostne patria medzi najúrodnejšie pôdy, avšak veľkosť skeletu je nad 10%, čo už nie je vhodné na to, aby sa takéto pozemky využívali ako orná pôda. Z pôdných typov tu majú najväčšie zastúpenie rendziny, čo sú pôdy skeletnaté, plytké, kypré a dobre priepustné pre vodu. Pre nedostatok vody sú však málo úrodné, preto sa využívajú väčšinou ako pasienky. Ďalej sú zastúpené kambizeme - typické pre svahové polohy, čiastočne fluvizeme, pseudogleje a podzoly.

Poľnohospodárstvo je zamerané predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 89 % pripadá na trvalé trávne porasty (lúky a pasienky). Orná pôda je sústredená hlavne v doline Hrona. Potenciál územia je aj v pestovaní ovocných stromov, sad väčšej výmery sa nachádza aj v Brusne.

Tabuľka č. 12: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

Názov KÚ	orná pôda v ha	záhrada v ha	trvalý trávny porast v ha	sad v ha	Poľnohospodárska pôda spolu v ha
Brusno	87,9	18,5	851	0,3	957,7
% vyjadrenie	9,18	1,93	88,86	0,03	100

Zdroj: ŠÚ SR 2020

2. Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov

2.4 Urbanistická štruktúra sídla (v širších súvislostiach)

Poloha a význam obce v rámci osídlenia:

Obec **Brusno** ako vidiecke sídlo v štruktúre osídlenia podľa ÚPN VÚC BB kraja je zaradené do horehronskej rozvojovej osi BB-Brezno-Heľpa s ustáleným počtom trvale žijúcich obyvateľov. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Okresné sídlo je vzdialené od obce 21 km. Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba na prírodný potenciál, ktorý je najsilnejším zdrojom príjmov z hospodárenia. Z hľadiska polohy je obec v dostatočnej blízkosti nadradených systémov podľa ÚPN VÚC BB kraja v:

- **dopravnom riešení** – cesta III tr. napojená na štátnu cestu 1/66 v smere BB-Brezno
- **železničná trať** Zvolen – BB – Margecany
- **zásobovaní vodou** – vlastný vodovod s vodojemom o objeme 50 m³
- **zásobovaní elektrickou energiou** – 4 trafostanice napojené na 22 kV vzdušné vedenie a väzba na rozvodňu Medzibrod prechádzajú exist. 110 kV a 220 kV vzdušné vedenia
- **telekomunikáciách** - optokáble z HOST BB v smere HOST Brezno, pokrytie 1. 2. a verejnoprávnym multiplexom DVB-T (digitálnej televízie) a signálmi mobilnej telefónnej a dátovej siete. Domácnosti majú k dispozícii optické pripojenie na internet (FTTH)

Tabuľka č. 13: Prehľad vývoja osídlenia na území obce

Obec	Vznik obce	Výročie založenia obce v r. 2021
Brusno	1424	597

Zdroj: obec 2021

Lokalizáciu pôvodných sídel ovplyvnilo vhodné spojenie prírodného potenciálu reliéfu, vodstva a pôdy na sútoku Hrona so Sopotnicou a Brusniankou. Prírodný potenciál krajiny územia Brusna sa odrazil aj na spôsobe obživy obyvateľstva. Kvalitná pôda hnedozemného typu na terasách Hrona sa využívala a využíva ako orná pôda.

Svahy dolín s menej kvalitnou pôdou rendzinového typu sa využívali a využívajú ako pasienky. Ložiská medenej a železnej rudy v závere doliny Brusnianky poskytovali zdroj obživy pre obyvateľov Brusna niekoľko storočí. Najvýznamnejším prírodným zdrojom z hľadiska hospodárskeho využívania obyvateľstvom v minulosti boli a stále sú lesné komplexy. Priaznivá dostupnosť lesov z hľadiska reliéfu vo väčšine katastrálneho územia a možnosť dopravy drevnej hmoty prostredníctvom tokov podnietili ich exploataciu. Časti katastrálneho územia vhodné na poľnohospodárske využitie boli odlesnené a v ostatných častiach zmenené ich druhové zloženie. Fragmenty pôvodných lesov sa zachovali v závere Sopotnickej doliny a spolu s jedinečným reliéfom sa stali predmetom ochrany v rámci Národného parku Nízke Tatry. V súčasnosti je vysoko hodnotený prirodzený potenciál krajiny z hľadiska cestovného ruchu (reliéf, lesy, minerálne pramene). Obec sa stáva zaujímavým satelitným sídlom mesta Banská Bystrica.

V pôvodnej ľudovej zástavbe ide o cestnú dedinu, vytvorenú roku 1960 z dvoch sídelných útvarov. Obec sa postupne vyvíjala pozdĺž rieky a potoka, je ulicovitá, uhlovitého pôdorysu. Vyvinula sa prevažne severojužným smerom. Zastavané plochy sú jednotné.

Rozmach novej zástavby rodinných domov je charakteristickým znakom súčasnej sídelnej štruktúry obce. I perspektíva ďalšieho rozvoja smeruje k zvyšovaniu záujmu o nové, kvalitnejšie a zdravé bývanie v tichom prostredí s dostupnosťou najvýznamnejších centier osídlenia kraja. Urbanistická štruktúra sídla nadväzuje prevažne na pôvodné pozdĺžne domoradia uličiek.

Z 19. storočia sú zachované murované banské dvojdomy s vysokou valbovou strechou. Novšie stavby sú už viac - menej mestského charakteru.

Jednou zo základných zvláštností súčasného sídla – Brusna je jeho pôvodné zloženie z dvoch samostatných historických obcí – zo **Svätého Ondreja nad Hronom a Brusna**, ku ktorému sa neskôr pripojila časť **Brusno – kúpele**. Súčasná sídla Brusno sa skladá z troch administratívnych obvodov: Ondrej, Brusno, Brusno-kúpele. Brusno sa ďalej delí na desať miestnych častí: Pod Brezinkou, Pod Dubinkou, Cigánska ulica, Hušták, Na Dedine, Konopiská, Za traťou, Pltisko, Kúpeľná ulica, Brusnec a Kút. Ondrej pozostáva z desiatich miestnych častí: Rad, Dedina, Pred Kvietkov, Záhumnie, Kakatka, Oremlaz, Na pile, Pod Jabloňkou, Pri záhradkách a Lúka.

Najstarším historickým jadrom obce Brusno je najbližšie okolie kostola sv. Ondreja v Ondreji s miestnymi časťami Dedina, Rad a Kakatka. Toto jadro sa sformovalo do konca 18. storočia s využitím pravobrežnej terasy Hrona, kostolného návršia a malo nepravidelný tvar s možnosťou väzieb návestia s cechovo-remeselným charakterom, tzv. Hušták (Pred Kvietkov). Historické jadro Ondreja nad Hronom má pôdorysný charakter hromadnej dediny. Kostolné návršie, v minulosti opevnené malo obranno-religiózny charakter. Obranný charakter posilňuje sútok Sopotnice s Hronom v miestnej časti Kakatka. Západne od spomenutého ústia bol na toku Sopotnice brod s regionálnym komunikačným významom pre dopravu v západnej časti Horehronia. Dominantnými stavbami, okrem kamenného neskorogotického kostola, boli budovy notariátu a pôvodné obytné domy (kameň, drevo).

Do konca 18. storočia sa sformovalo aj historické jadro pôvodného Brusna s charakterom ulicovky s poľnohospodárskym zázemím východným smerom od prvej ulice. Pôvodný pôdorys mal v Brusne charakter cestnej dediny. Z historických máp a z dochovaných fotografií možno dedukovať zástavbu priamo na ľavobrežnej terase Hrona. Úzke zväzky oboch historických sídiel posilňoval aj prvý drevený most, ktorý bol vymenený za nový až v predvojnovom období v roku 1932. Z pôvodnej historickej zástavby v jadre Brusna stoja za zmienku najmä drevené banícke dvojdomy (asanované začiatkom 70. rokov dvadsiateho storočia), drevorubačské domčeky (jeden na ľavom brehu Brusnianky stojí dodnes) a komplex mlyna s náhonom (zanikol začiatkom 20. storočia).

Osobitnú pozornosť si zaslúži **výstavba kúpeľného komplexu**, ktorého genéza začala v roku 1834 výstavbou liečebných domov Vepor a Ďumbier, v roku 1837 nasledovala výstavba kúpeľného domu Paula (postavili ho v II. polovici 19. storočia, neskôr bol secesne upravený). V tomto období sa sformovala aj úprava prameňov a založil **kúpeľný park** s dominantnou drevinou – lipou. Na pôvodnú výstavbu nadviazala veľkokapacitná železobetónová budova s presklenými priečeliami Poľana z rokov 1975–1985. Ďalší rozvoj historického jadra obidvoch obcí bol podmienený ekonomickými podmienkami v 19. storočí, resp. stagnáciou. Do konca 19. storočia sa postavila len ulica v línii Brusnianky na jej ľavom brehu, čo malo sčasti príčiny v drevárskej a baníckej činnosti v obci Ľubietová, ktorej extravilán nadväzuje na severný okraj zázemia Brusna prostredníctvom bansko-lesnej cesty v doline Brusnianky. Nové ekonomické impulzy priniesla výstavba železničnej trate, ktorá prechádza na ľavú stranu Hrona, vymedzuje historické jadro Brusna (priestorovo trať uzatvára jadro) a zastávkou v Brusne od roku 1884 mu dáva nové funkcie v oblasti dopravy, ale aj nové možnosti v rozvoji kúpeľníctva. V nasledujúcom období (od roku 1887) sa rozširuje ulica v línii železničnej trate a nasleduje ju výstavba školy. V roku

1907 bol zriadený cintorín v Brusne a tento fakt spolu so železničným a mostným prepojením aj s rozvojom kúpeľníctva presúva spoločensko-ekonomické centrum z Ondreja do Brusna. V polovici 90. rokov 20. storočia pokračovala sporadicky individuálna výstavba, ale najmä prestavby a renovácie rodinných domov. Súčasná architektúra a stavebníctvo sú charakterizované individualizmom použitých projektov, ale aj materiálových a estetických dispozícií ako novostavieb, tak aj modernizácií užítaných stavieb. V uvedenej etape bol pozitívny trend tvorby exteriérových dvorov s využitím záhradnej architektúry (trávniky, skalky, stredné aj vysoké porasty a pod.), ale aj exteriérových úprav parciel na účely voľného času (športové náčinia, trvalé ohniská a krby, záhradné prístrešky, bazény a pod.). Určitým negatívom je preberanie cudzích vplyvov (najmä alpských motívov) a nesúlad s existujúcou zástavbou (týka sa materiálov plášťov stavieb a striech, neestetických vikierov a konečných povrchových úprav).

2.4.1 Zhodnotenie

V poslednom období boli zrealizované viaceré aktivity zamerané na zatraktívnenie a revitalizáciu verejných priestranstiev a budov. Prebehla rekonštrukcia častí miestnych komunikácií a údržba krajín. Napriek tomu pretrvávajú potreba riešenia parkovacích miest v obci a vyspádovanie krajín. Obec postupne pristupuje k vytvoreniu krajších priestorov stojísk zberných nádob komunálneho a separovaného odpadu. Boli obnovené zábradlia na verejných priestranstvách. Zaznamenávame trend nadväzovania na pôvodnú kultúru a ochranu charakteristickej atmosféry tohto miesta. Urbanistická štruktúra obce by mala, čo potvrdil aj prieskum verejnej mienky, vychádzať z kúpeľného charakteru lokality.

2.5 Kultúrno-historický potenciál

Existencia obcí Brusno a Sv. Ondrej je prvýkrát písomne doložená v roku 1424. V súpise domény hradného panstva Ľupča sú obe obce uvedené pod jediným spoločným názvom villa utraque Zenthandras, teda ako obe obce svätoondrejské. Obe sídla ležali na území Ľupčianskeho hradného panstva a boli teda považované za poddanské osady Ľupčianskeho hradu. Práve s históriou tohto hradu a rovnomenného panstva sú späté najstaršie dejiny Brusna a Sv. Ondreja.

Brusno aj Sv. Ondrej boli poľnohospodárskymi sídlami. Prospektori, ktorí hľadali v chotároch oboch obcí drahé kovy, zastavili svoju činnosť vzhľadom na nerentabilnosť ťažby ešte v priebehu stredoveku. Počas celého stredoveku bol Sv. Ondrej významnejším sídlom ako Brusno. Dôkazom bola existencia kostola stojaceho na dnešnom mieste prinajmenšom už v 15. storočí.

Typickým zamestnaním obyvateľov bol podomový obchod (už v 18. storočí). Podomových obchodníkov nazývali obyvatelia čipkármi. Toto pomenovanie získali podľa tovaru (paličkované čipky), s ktorým odchádzali obchodovať do ďalekých krajín. Pomenovanie im však zostalo aj potom, keď k obchodu s čipkami pridali drevené výrobky, riad, rôzne tkaniny a výrobky zo železa. K veľkému rozmachu podomového obchodu (čipkárstva) došlo v oboch obciach najmä v 19. storočí.

V roku 1860 sa stal Sv. Ondrej dočasne sídlom slúžnovského okresu v rámci Zvolenskej župy. Úrad slúžnovského okresu sídlil v dodnes existujúcom dvojpodlažnom barokovom objekte pochádzajúcom z druhej polovice 18. storočia (tzv. slúžnovský dom), ktorý bol postavený priamo pod kostolom. Po premiestnení okresného úradu sídlil v budove notariát. Od roku 1892 sa notársky úrad o budovu delil so žandárskou stanicou, ktorá tu mala svoje sídlo až do roku 1941.

Železničná trať z Banskej Bystrice do Podbrezovej so zastávkou v Brusne bola vybudovaná v roku 1884.

V druhej polovici 19. storočia sa obyvateľstvo Brusna a Sv. Ondreja venovalo roľníctvu, chovu hospodárskych zvierat a podomovému obchodu. Časť obyvateľov sa zamestnala v železiarskych podnikoch na Horehroní a časť zostala pracovať v lesníctve. Boli však aj takí, ktorí sa rozhodli riešiť svoju neľahkú životnú situáciu vysťahovalectvom. Počas 1. ČSR aj napriek ťažkej hospodárskej situácii bola do obcí zavedená elektrická energia a vodovod, vo Sv. Ondreji sa zriadil poštový úrad a postavila sa stroková pila.

Počas 2. svetovej vojny sa obyvatelia Brusna a Sv. Ondreja aktívne zapojili do SNP. Najťažšie boje sa odohrávali vo vtedy k Sv. Ondreju patriacej osade Bukovec počas zimy na prelome rokov 1944 a 1945. Práve tu, v dome Jozefíny Rybárovej, boli 3. novembra 1944 zajatí povstaleckí generáli J. Golian a R. Viest. Obyvatelia osady boli za svoju pomoc partizánom 21. februára 1945 potrestaní - nacisti Bukovec úplne vypálili. Oddiely rumunskej a Červenej armády oslobodili 22. marca 1945 Sv. Ondrej a o deň neskôr, 23. marca 1945, aj Brusno.

V období komunistickej diktatúry sa pristúpilo k zlúčeniu dovtedy dvoch samostatných obcí Brusno a Sv. Ondrej. Už viackrát predtým avizované zlúčenie odkladané pre protesty občanov sa stalo realitou v roku 1960. Nová obec dostala aj úplne nový názov - Hronov. V roku 1974 sa obec znovu premenovala na Brusno.

Pamiatky architektúry

Najstaršou stavbou v obci je **kostol Sv. Ondreja /Andreja apoštola/** postavený na kopci. O tom, kedy bol postavený sa nenachádzajú žiadne spoľahlivé záznamy. Z hľadiska historického sa za isté môže pokladať iba to, že v roku 1503 už existoval /pôvodný gotický z 15. storočia/. V roku 1657 mal kostol hlavný oltár zasvätený Sv. Ondrejovi, malý oltár. Cintorín bol ohradený kamenným múrom. Kostol mal kamennú zvonnicu v ktorej boli 3 zvony. V r.1744 a 1766 zväčšený a preklenutý. Jednolodie s polkruhovo zakončeným presbytériom, zväčšeným r. 1744, ktoré bez triumfálneho oblúka prechádza do lode rozšírenej a zaklenutej pruskými klenbami. Murovaný organový chór na pilieroch z roku 1766. Steny kostola zaistené vonkajšími piliermi a tiahkami. Vežu r. 1936 zvýšili podľa návrhu Ing. S. Uhra. Z pôvodného gotického kostola sa zachoval južný portál lode a portál do sakristie, obe so sedlovým nadpražím z 2. polovice 15. storočia.

Kúpeľné stavby a úprava kúpeľov z polovice 19.storočia, čiastočne prebudovaná v r.1900 – 1910 v secesnom slohu. Celý komplex je postavený v romantickom ponímaní neskorého klasicizmu.

- kúpeľný dom Paula
- kúpeľný dom Ďumbier
- kúpeľný dom Vepor

Do kúpeľného areálu patria kultúrne pamiatky – novogotická kaplnka sv. Anny z roku 1910 a plastika Ježiša v Getsemanskej záhrade od Júliusa Bártfaya z roku 1924 v lesíku pri kaplnke.

Historické pamiatky

V obci pri kostole **pomník padlým** v prvej svetovej vojne, zhotovený z umelého kameňa do tvaru pylóna. Na počesť padlým v druhej svetovej vojne a SNP osadili v obci na pomníku textové mramorové tabule /1954/.

Historická zeleň

- areál parku v kúpeľoch Brusno

Výtvarné pamiatky

- fontána pri kúpeľných prameňoch od Júliusa Bártfaya, znázorňujúca ženy s rybami
- prameň Ľudovít, prameň Paula /1. polovica 20. storočia/

Tabuľka č. 14: **Národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu**

Obec	č.úzpf	unifikovaný názov KP	vznik	sloh	dátum zápisu
Brusno	-	-	-	-	-

Zdroj: KPU a obec 2021

Tabuľka č. 15: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – hmotné zdroje, pamätihodnosti**

Obec	Pamätihodnosť
Brusno	• kostol Sv. Ondreja /Andreja apoštola • župný dom • kaplnka Panny Márie Sedembolestnej /1853/, Panny Márie Lurdskej /1948/, kaplnka sv. Jána Nepomuckého /1786/ • Plastika Ježiša v Getsemanskej záhrade, postavená roku 1924 v lesíku pri kaplnke /autor J.Bárfay/. • plastika v kúpeľnom bazéne - prameň Hedviga • fontána pri kúpeľných prameňoch • kúpeľný dom Paula • kúpeľný dom Ďumbier • kúpeľný dom Vepor • kaplnka sv. Anny • pomník padlým v prvej a druhej svetovej vojne

Zdroj: obec 2021

NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO:

Súčasťou kultúrneho dedičstva sú ľudové tradície, zvyky, pôvodné remeslá, etnografické prejavy (slovesná a hudobná kultúra, odev, nástroje, výrobky), folklórne slávnosti a expozície významných osobností.

Popis tradícií a duchovného dedičstva - rodáci; významné osobnosti

V rokoch 1649-51 tu pôsobil spisovateľ **Štefan Pilárik** (1615-1693).

2.5.1 Zhodnotenie

V obci Brusno sa nachádzajú tak sakrálné pamiatky ako aj pamiatky spojené s kúpeľnou históriou tohto miesta. Kúpeľný park je zaradený do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, chránený v zmysle zákona o ochrane pamiatok. Dianie počas 2. svetovej vojny a najmä SNP pripomína pomník padlým hrdinom. Historicky významný predaj remeselných výrobkov, najmä paličkovaných čipiek zo starých hôr a Španej doliny do celej Európy sa odzrkadľuje dodnes v kultúre Brusna. Napríklad sa pretavil do názvu obecného periodika, či kultúrneho podujatia „Čipkárskô“.

2.6 Demografická situácia

2.6.1 Stav obyvateľstva

V obci Brusno, ktorú tvoria miestne časti Ondrej nad Hronom, Brusno a Brusno – kúpele, sa v období od roku 1869 prejavil priaznivý vývoj počtu obyvateľov, ktorý pretrvával až do začiatku dvadsiateho storočia. Výraznejší pokles nastal v období od roku 1910 do roku 1930. Najväčší nárast počtu obyvateľov bol zaznamenaný v období od roku 1948 do roku 1970.

V retrospektívnom pohľade je vývoj počtu obyvateľov do roku 1960 charakterizovaný ako vývoj počtu dvoch obcí. Od roku 1991 je celkový počet obyvateľov v obci vyrovnaný bez väčších výkyvov a zaznamenával len nepatrné výkyvy jedným, alebo druhým smerom. Ich počet bol vyrovnaný, pričom mierne vyšší bol vždy počet obyvateľov v Ondreji nad Hronom.

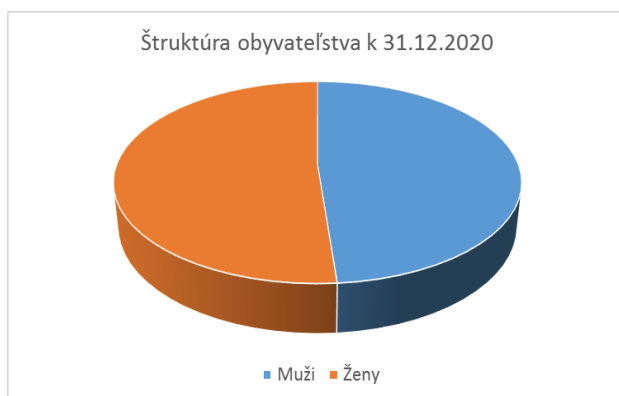
Po zlúčení historických obcí nastáva v období 1961-2003 stagnácia počtu obyvateľov. Jej príčinou bola silná migrácia obyvateľov Brusna do miest hlavne do Banskej Bystrice, na druhej strane nízka pôrodnosť, ktorá bola spôsobená čiastočne tým, že v obci sa neusídli Rómovia. Ďalšou príčinou stagnácie bola skutočnosť, že v období industrializácie v 50. až 70. rokoch 20. storočia nebol do obce lokalizovaný žiadny priemyselný závod (bolo to vďaka kúpeľom). Stabilizácia stavu obyvateľstva v obci

po roku 2000 je výsledkom vyvolaným nielen spätným presunom obyvateľov miest na vidiek, ktorý je trendom tohto obdobia, ale predovšetkým vhodnou dostupnou vzdialenosťou obce od mestských centier Banská Bystrica a Brezno, kvalitou prírodného a životného prostredia s predpokladom rozvoja pracovných príležitostí vo vzťahu k obnove a rozšíreniu činností liečebných kúpeľov v Brusne.

Ďalší demografický vývoj v obci bude závisieť aj od ekonomických príležitostí v obci – ich jadrom bude cestovný ruch a kúpeľníctvo a vývoj nezamestnanosti.

V posledných rokoch pozorujeme opačný trend. Ľudia sa opäť vracajú na vidiek, kde môžu nájsť príjemnejšie, kludnejšie a bezpečnejšie prostredie na bývanie ako v meste. Podľa posledného sčítania obyvateľov v roku 2011 žilo v obci Brusno 2147 ľudí. Priebeh posledných rokov do roku 2020 nepredstavoval významné zmeny, skôr išlo o stagnujúci až mierne stúpajúci trend vývoja.

Ďalší demografický vývoj v obci bude závisieť aj od ekonomických príležitostí v obci – ich jadrom bude cestovný ruch a kúpeľníctvo a vývoj nezamestnanosti.

Podiel zastúpenia mužov a žien v obci je pomerne rovnaký, miernu prevahu majú ženy – 52 % na rozdiel od mužov – 48 %.

Tabuľka č. 16: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1869-2002

Obec/rok	1869	1890	1910	1930	1948	1970	1991	1996	2001	2002
Brusno	1335	1516	1792	1734	1960	2305	2086	2069	2082	2058

Zdroj: ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 17: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2003-2013

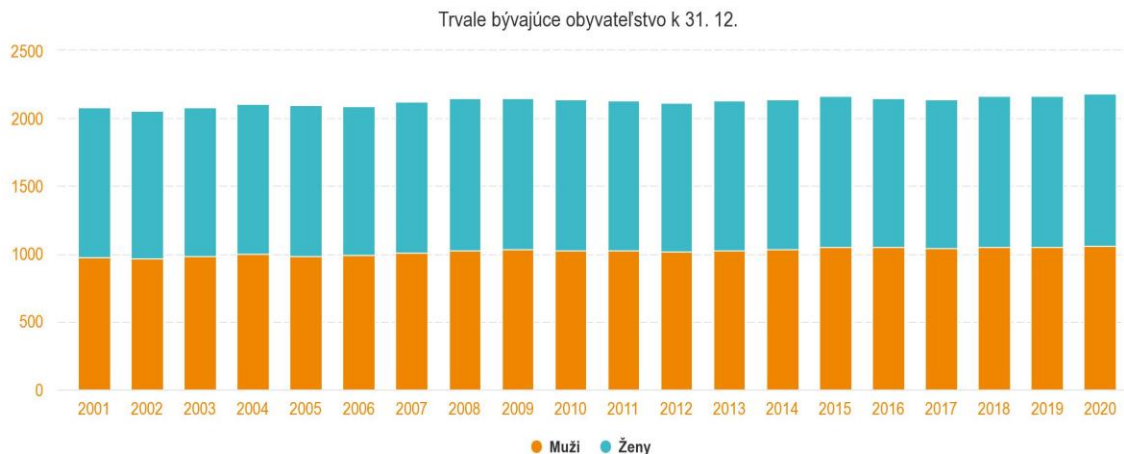
Obec/rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Brusno	2084	2114	2100	2098	2128	2153	2153	2142	2147	2121	2137

Zdroj: ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 18: Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2014-2020

Obec/rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brusno	2137	2145	2172	2154	2148	2169	2167

Zdroj: ŠÚSR 2021

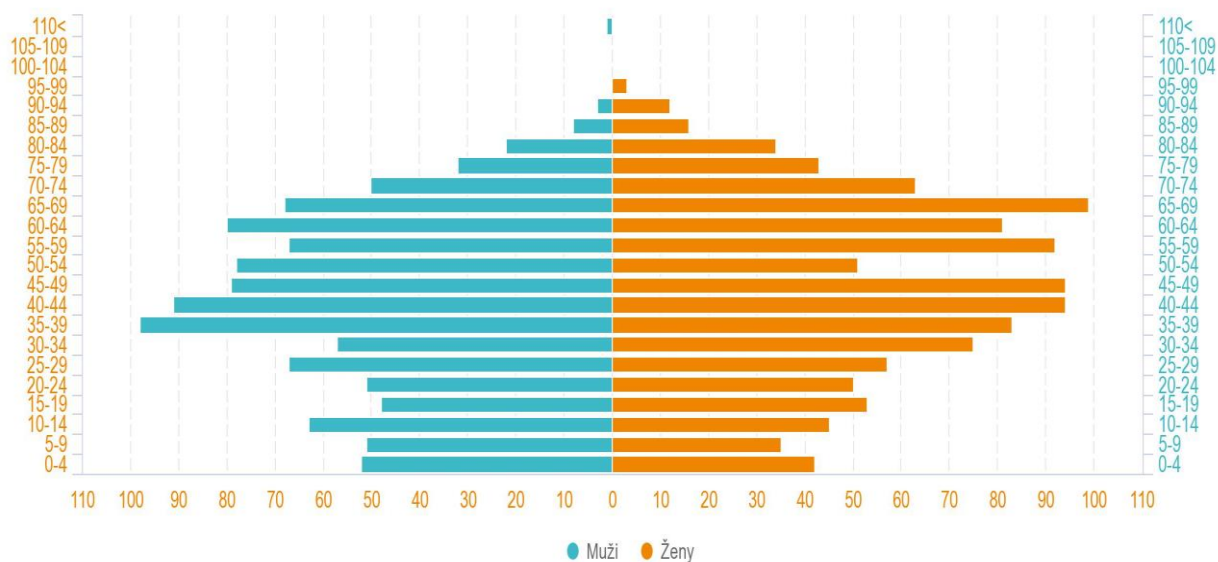
2.6.2 Veková štruktúra

Tabuľka č. 19: Vekové zloženie obyvateľstva k 31.12.2020

Vek , veková skupina, ukazovateľ	Obec Brusno	Vek , veková skupina, ukazovateľ	Obec Brusno
0-4	94	55-59	159
5-9	86	60-64	161
10-14	108	65-69	167
15-19	101	70-74	113
20-24	101	75-79	75
25-29	124	80-84	56
30-34	132	85-89	24
35-39	181	90-94	15
40-44	185	95-99	3
45-49	173	100-	1
50-54	129		

Zdroj: ŠÚSR 2021

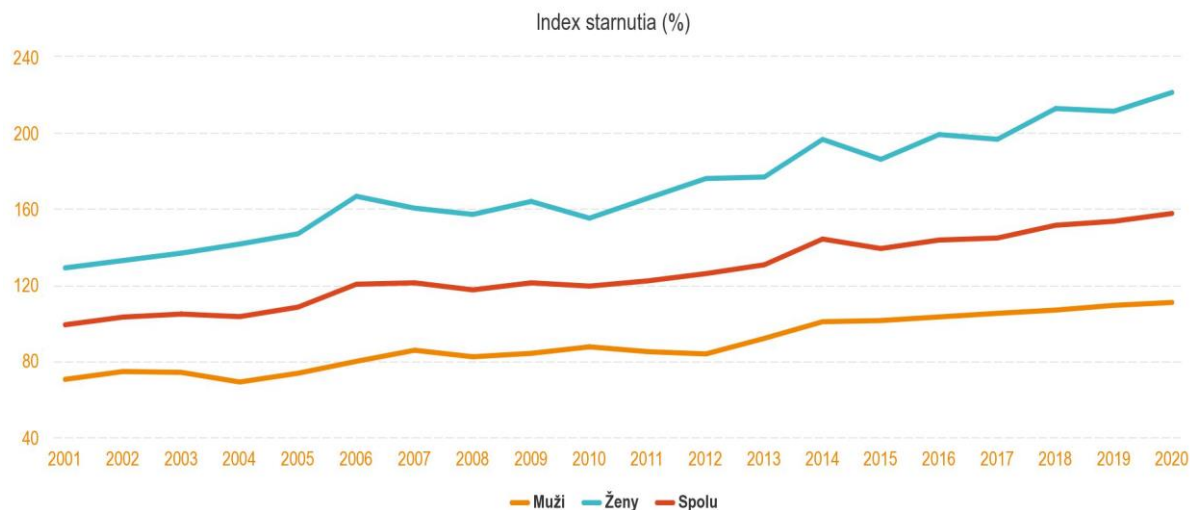
Veková štruktúra obyvateľstva k 31. 12. 2020 (osoby podľa vekových skupín)

Tabuľka č. 20: Priemerný vek, index starnutia 2019

Obec	Muži		Ženy	
	Priemerný vek	Index starnutia	Priemerný vek	Index starnutia
Brusno	41,79	109,32	46,05	211,38

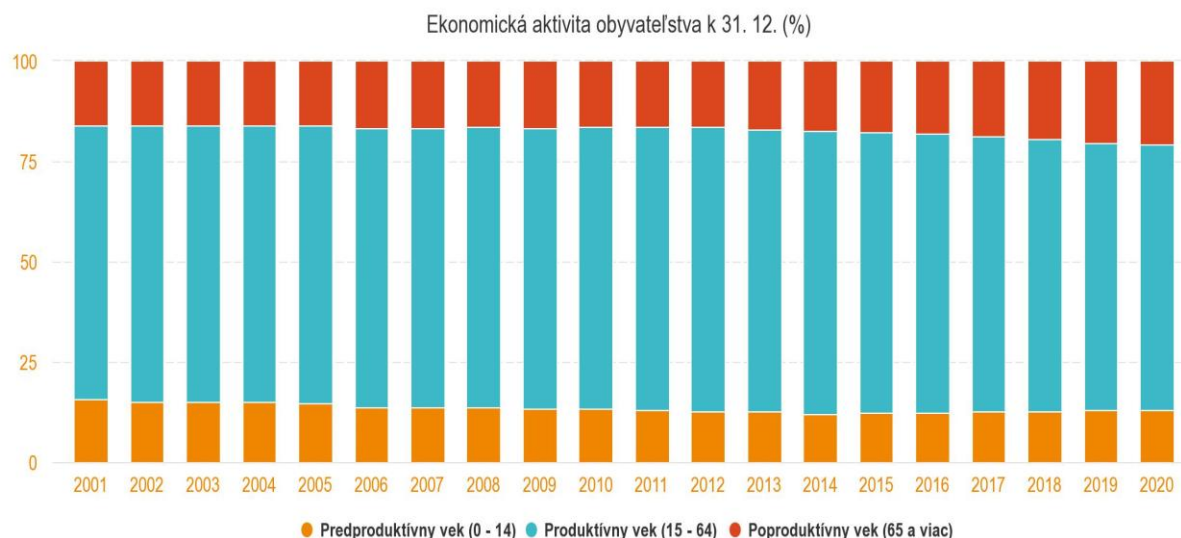
Zdroj : ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 21: Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľstva obdobie 2013 a 2020

Ukazovateľ	2013	2020
Predproduktívny vek	12,82%	13,16%
Produktívny vek	70,43%	66,09%
Poproduktívny vek	16,75%	20,75%

Zdroj: ŠÚ SR SR, k 31.12. 2020

Percentuálne je v obci najviac zastúpené obyvateľstvo produktívneho veku – 66,09 %, pričom počet obyvateľov v predproduktívnom veku dosahuje len 13,16 %. Negatívnym trendom z hľadiska vekovej štruktúry je, že v poproduktívnom veku je v súčasnosti približne jedna pätina obyvateľstva - až 20,75%.

2.6.3 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Drvivá väčšina obyvateľov je slovenskej národnosti. Z ostatných národností ani jedna nedosahuje 1% zastúpenia. Najpočetnejšou inou národnosťou sú Česi (9 obyvateľov), potom Rusi (7 obyvateľov), Maďari (2 obyvateľov) a Rakušania (2 obyvateľov). Medzi ostatné, alebo nezistené národnosti sa počíta 98 obyvateľov.

Tabuľka č. 22: Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva v obci Brusno

Národnosť	slovenská	maďarská	rómska	česká	rakúska
Územie spolu:	2016	2	1	9	2
Národnosť	ruská	moravská	židovská	poľská	ostatné, nezistené
Územie spolu:	7	1	-	-	98

Zdroj: ŠÚ SR 2021

Poznámka: Nasledujúca časť demografickej analýzy je spracovaná na základe štatistických údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011, keďže dané ukazovatele sa sledujú len v rámci tohto zisťovania.

2.6.4 Vzdelanostná štruktúra

Vzdelanostnú úroveň obyvateľov dokumentuje tabuľka. Pri pohľade na údaje o vzdelanostnej úrovni obyvateľstva vidíme, že najviac obyvateľov dosiahlo stredné vzdelanie ukončené maturitou (36,9%). Vysokoškolské vzdelanie dosiahlo 224 obyvateľov, čo je približne 10,4%.

Tabuľka č. 23: Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva, rok 2011.

Brusno/ vzdelanie	základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysoko- školské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania
----------------------	----------	---	--	--------------------	-------------------------------	-----------------------

Počet	252	513	791	224	289	78
%	11,7	23,9	36,9	10,4	13,5	3,6

Zdroj: SOBD 2011

2.6.5 Náboženská štruktúra

Čo sa týka náboženského vyznania obyvateľov výrazne prevládajú obyvatelia s rímsko-katolíckym vyznaním (78% obyvateľov). Druhou najpočetnejšou cirkvou sú evanjelici a.v. (2,6% obyvateľov). Ostatné cirkvi nedosahujú ani 1% obyvateľov. Bez vyznania žijú v Brusne 8% obyvateľov. Zvyšných 206 obyvateľov (9,6%) sa radí do kategórie nezistené.

Tabuľka č. 24: Zloženie obyvateľstva – vierovyznanie v obci Brusno

Rím.- kat. cirkev	Evanj. cirkev aug. vyznania	Grécko - kat. cirkev	Náb. spol svedkovia Jehovovi	Pravoslávna cirkev	Kresťanské zbory
1680	55	15	0	2	0
Reform. kresť. cirkev	Ev. cirkev metodistická	Adventistov 7 dňa	Bahájske spoločenstvo	Bratská jednota baptistov	Apoštolská cirkev
1	4	0	0	0	0
Českoslov. husitská	Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní	ostatné	Bez vyznania	Nezistené	
0	1	7	176	206	

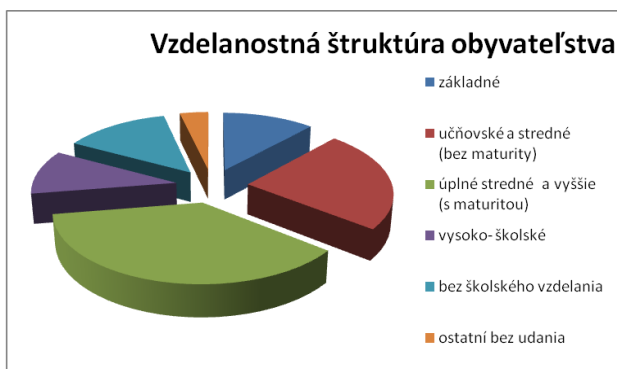
Zdroj: SOBD 2011

2.6.6 Rovnosť príležitostí a sociálny stav obyvateľstva

Ženy prevládajú medzi osobami poberajúcimi starobný, vdovský a sociálny dôchodok, muži zase medzi invalidnými dôchodcami. Ženy odchádzajú do dôchodku skôr a v priemere sa dožívajú vyššieho veku, čím dôchodok poberajú dlhšie. Ženy sú výrazne viac zastúpené v najnižších výškových pásmach sólo starobných dôchodkov, často pod hranicou životného minima.

V ústavných zariadeniach sociálnych služieb je starostlivosť poskytovaná väčšiemu počtu žien než mužom. V domovoch pre seniorov je umiestnených žien 2,2-krát viac oproti mužom. Muži vo väčšej miere využívajú služby nocľahární (2,4-krát viac než ženy), resocializačných stredísk a útulkov.

Z hľadiska pohlavia sú na Slovensku rizikom chudoby o niečo viac ohrozené ženy ako muži. Vo všeobecnosti platí, že s rastúcim počtom detí v domácnosti sa zvyšuje aj miera rizika chudoby. Ďalšou rizikovou skupinou sú neúplné domácnosti, teda domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom. Starnutím a odchodom do dôchodku, napriek odpracovaným rokom a prispievaniu do dôchodkového systému, výchove a starostlivosti o deti, dvojnásobnej záťaži neplatenou prácou v domácnosti oproti mužom sa ženy 65 a viac ročné ocitajú v riziku príjmovej chudoby a sociálneho vylúčenia 1,5-krát častejšie v porovnaní s mužmi tej istej vekovej kategórie.

Zdroj: SOBD 2011

2.6.7 Zhodnotenie

Od roku 2005 počet obyvateľov v území mikroregiónu narastá a je spôsobený výraznou mierou migrácie obyvateľov najmä z mesta Banskej Bystrice. Podľa posledného sčítania obyvateľov v roku 2011 žilo v obci Brusno 2147 ľudí. Priebeh posledných rokov do roku 2020 nepredstavoval významné zmeny, skôr išlo o stagnujúci až mierne stúpajúci trend vývoja. Do podhorských obcí ako je Brusno prichádzajú najmä staršie ročníky obyvateľstva, za pokojným rekreačným bývaním, ale aj mladé rodiny s deťmi a to z dôvodu dostupnosti bývania v obci. Počet obyvateľov v samotnej obci je relatívne stabilný. Pristťahovaní občania väčšinou rekonštruujú existujúce objekty (cca 70%). Počet obyvateľov sa v období letnej turistickej sezóny mierne zvýši (rekreácia).

2.7 Dopravná a technická infraštruktúra

2.7.1 Dopravná infraštruktúra

Doprava a dopravné väzby obce

Trasovanie a výstavba dopravnej infraštruktúry v obci, vychádzajúca z prepravných požiadaviek jej obyvateľov a hospodárskych subjektov v nej žijúcich a činných, je podmienená miestnym územným členením a charakterom územia (napríklad chránené územia). Najvýraznejším trendom nielen v tunajšej doprave za uplynulé roky je výrazný rast individuálnej automobilovej dopravy na úkor verejnej osobnej dopravy.

Individuálna automobilová doprava je environmentálne najnepriaznivejšia, v mestách spôsobuje zhusťovanie a spomaľovanie dopravy, kde dochádza v čase špičiek k dopravným zápcham a k ďalším negatívnym dôsledkom ako je nadmerné znečisťovanie ovzdušia emisiami, hlukom a nehodovosťou. V obci sa prejavuje hlavne v ranných a popoludňajších hodinách.

Spojenie obce s okresnými mestami Banská Bystrica a Brezno zabezpečuje SAD Zvolen. Vzhľadom na to, že pri obci sú situované kúpele celoslovenského významu zastavujú v Brusne všetky druhy vlakov, ktoré prechádzajú železničnou traťou č. 170 Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany. Počet dopravných spojov možno považovať za dostačujúci. Kvalita ciest aj spôsob ich údržby vyhovuje súčasným požiadavkám. Stav chodníkov v obci je síce v dnešnej dobe postačujúci, ale v budúcnosti sa plánuje rekonštrukcia niektorých úsekov.

Tabuľka č. 25: Stav dopravnej infraštruktúry

Obec	MHD	Dĺžka miestnych komunikácií	Počet autobusových zastávok	Autobusové prístrešky	vlak	Benzínová pumpa	Dĺžka chodníkov v obci
Brusno	nie	15,3 km	5	5	áno	áno	5,1 km

Zdroj: obec 2021

Súčasný stav komunikačnej siete

Z hľadiska dopravného riešenia má obec a jej katastrálne územie nasledovné väzby:

- Železničná doprava** - železničná trať prechádza priamo katastrálnym územím, trať č. 172 v smere Banská Bystrica - Brezno.
- Cestná doprava** - v danom regióne je dopravná sieť, ktorá sa člení: cesta I. triedy č. 66 Banská Bystrica - Brezno. Napojenie obce na túto cestu je prevedené pomocou cesty III. triedy. Táto cesta tvorí základnú kostru obce. Na túto dopravnú kostru je napojená sieť miestnych komunikácií, ktoré vytvárajú základný, dopravný, urbanistický raster obce.

Železničná doprava

Priamo v katastri obce sa nachádza železničná stanica, a územím prechádza železničná trať č. 172, ktorá nie je elektrifikovaná.

Cestná doprava

Ako vyplýva z predchádzajúceho textu z hľadiska cestnej dopravy je väzba obce na nadradený systém cestnej dopravy priama, obdobne ako v železničnej doprave. Nosnú kostru z hľadiska dopravného tvorí cesta III napojená stykovou križovatkou na cestu I/ 66.

Statická doprava

Hlavné plochy statickej dopravy sú alokované v centre obce. Nedostatočný počet parkovacích miest je pred obchodnými jednotkami, obecným úradom, cintorínom, školou a športovou infraštruktúrou.

Hromadná doprava

Dopravca SAD neuvažuje so zásadnými zmenami vo vykonávaní verejnej pravidelnej autobusovej dopravy na území obce. Pre linky sú tu situované 5 zastávok verejnej pravidelnej autobusovej dopravy. Prístrešky pre cestujúcich na zastávkach sú vo vyhovujúcom stave. Izochrómy pešej dostupnosti nie je

vzhľadom na jestvujúcu zástavbu v plnej miere pre riešené územie aj vzhľadom na zámery SAD vo vykonávaní verejnej dopravy dosiahnuť.

Vodná doprava

V riešenom území nie sú vytvorené podmienky pre existenciu vodnej dopravy.

Letecká doprava

Letisko Sliač ku koncu roka 2020 ukončilo civilnú prevádzku z dôvodu plánovanej modernizácie, ktorá by mala trvať do roka 2023. Obnovenie civilných letov po ukončení modernizácie zostáva otáznou.

2.7.1.1 Zhodnotenie

Stavebno-technický stav dopravnej infraštruktúry je postačujúci. V rámci hromadnej dopravy sa využíva najmä autobusová a železničná. Z prieskumu vyplýva, že väčšina obyvateľov obce sa prepravuje do zamestnania/školy automobilom. Postupne sa rekonštruujú chodníky pre peších. Chýbajú cyklochodníky a cyklistická infraštruktúra. Obyvatelia obce hodnotia negatívne parkovanie automobilov popri ceste v intraviláne obce. Požadujú tiež rekonštrukciu cestných rigolov v obci.

2.7.2 Technická infraštruktúra

Obec je dobre vybavená technickou infraštruktúrou, je elektrifikovaná a plynofikovaná.

Tabuľka č. 26: **Vybavenosť územia infraštruktúrou**

Obec	vodný zdroj	plyn	min. prameň	term. prameň	vodovod	Kanalizácia splašková	ČOV	TV signál	Digit. ústredňa	vykurovanie
Brusno	1 x	áno	áno 5 x	áno 1 x	100%	áno	áno	áno	áno	plyn, TP

Zdroj: obec 2021

TP – tuhé palivo, EL – elektrické vykurovanie, VODOVOD – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO.

Zdroje pitnej vody a ich ochrana

- Všeobecná ochrana podľa § 4 Vodného zákona (138/73 Z. z.) platí pre celé územie mikroregiónu.
- Regionálna ochrana - oblasť riešeného územia sa nachádza v území CHVO Nízke Tatry - Západná časť. Na toto územie sa vzťahuje ochrana podzemnej a povrchovej vody podľa § 19 zákona 138/73. CHVO bola vyhlásená nariadením vlády č. 13/87 Z. z.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplýva z § 19 zákona 138/73 o stanovení pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre využívané vodné zdroje slúžiace pre hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou a pre využívané zdroje prírodných liečivých vôd a minerálnych vôd stolových.

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Brusno má vybudovaný vlastný vodovod v správe STVAKu, ktorý je napájaný z prameňov „Vývieračka“ s výdatnosťou 5 l/s s vyhláseným ochranným pásmom (PLVH - 1503/78 Dj) a „Peklo“ s výdatnosťou 2,5 l/s s vyhláseným PHO (PLVH 1069/86 Dj). Napojených je naň 99,32 % EO. Možno konštatovať, že výdatnosť vodných zdrojov je postačujúca. V riešenom území sa nachádzajú ochranné pásma vodných zdrojov a ochranné pásmo liečivých vôd Brusno.

Tabuľka č. 27: **Vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov v území**

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo rozhodnutia
Brusno	Prameň Vývieračka	1503/1987 - Dj
	Prameň Peklo	1069/1986 - Dj
	Prameň Kútiky horný:	PHO I.stupňa bolo stanovené rozhodnutím ONV Banská Bystrica č. PLVH - 2712/74 - Dš z 27.1.1975 ako kružnica s polomerom 50m. PHO II.stupňa nie je stanovené, spoločné z prameňa Peklo
	Prameň Bukovec – dolina:	PHO stanovené rozhodnutím ONV Banská Bystrica č. PLVH - 2074/84 z 18.1.1985. PHO II.stupňa - vonkajšia časť zasahuje do k.ú. Brusno

Zdroj: obec 2021

Minerálne vody

Najvýznamnejším prírodným potenciálom územia intravilánu Brusna je šesť liečivých minerálnych prameňov, menovite Ludvig, Hedviga, Paula, Ondrej, Ďumbier a Vepor, a vývery z umelých vrtov BB-88 (ŠHB-1) a BB-89 (ŠHB-2)[5]. Minerálne vody z nich sú charakterizované ako uhličitú, alkalickú, sírnatú, vápenato-sodno-horečnatú hypotonickú, rádioaktívne s obsahom Glauberovej soli.

Teplota miestnych prameňov sa pohybuje od 16 °C do 20 °C, výdatnosť je od 0,02 do 2 l/s –1. Sú to liečivé minerálne vody vhodné na indikácie niektorých zažívacích chorôb, najmä obličiek, pečene, žalúdočných a črevných porúch. Okrem zažívacích ťažkostí sa v Brusne môžu liečiť aj srdcovo-cievne indikácie a choroby pohybového ústrojenstva. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 65 ods. 13 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona č. 241/1998 Z. z. ustanovuje ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov.

Tabuľka č. 28: **Vyhlasené ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov:**

Lokalita	Katastrálne územie	Okres	Vyhlasenie OP	Stupeň OP
Územie ochranného pásma prírodných liečivých zdrojov				
Brusno	Brusno, Ľubietová, Nemecká	Banská Bystrica, Brezno	Vyhláška MZ SR č. 17/2000 Z.z.	I., II., III.

Zdroj: Vyhláška MZ SR 17/2000 Z.z.

Kvalita podzemnej vody:

Sleduje Slovenský hydrometeorologický ústav a výsledky vyhodnocuje podľa Vyhlášky MZ SR č.151/2004 Z.z.

Tabuľka č. 29: **Kvalita pozorovaných vôd v území**

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo a typ Objektu	Prekročený ukazovateľ
Brusno	Brusno	354057	arzén

Zdroj: SHMU 2021

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Obec Brusno má vybudovaný kanalizačný systém v obci na ktorý je napojených približne 80% domov. Odpadová voda je odvádzaná a následne čistená v miestnej čističke odpadových vôd. Po prečistení je vypúšťaná do Hrona.

Odpadové hospodárstvo

Obec Brusno nemá zberný dvor. Riešenie zberu tuhého komunálneho odpadu je vlastným zberom a odvozom TKO vlastnou technikou zo svojho katastrálneho územia na skládku odpadu.

Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN. Separovaný zber využiteľných zložiek komunálneho odpadu je v súčasnosti organizovaný v rôznych formách, separované zložky budú využité ako druhotné suroviny. Rovnako je zväzovaný externými odberateľmi.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Brusno je pripojená na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV káblovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete. Rozvody elektrickej energie postačujú potrebám súčasným aj v blízkej budúcnosti.

Plynofikácia

Obec Brusno je plne plynofikovaná a týmto médiom majú možnosť vykurovať všetky domácnosti. V niektorých domoch si však stále prikurujú tuhým palivom (drevo, uhlie), alebo elektrickou. Vzhľadom na to že zemný plyn nepredstavuje z dlhodobého hľadiska trvalo-udržateľný zdroj energie bude nutné v budúcnosti počítať s výrobou energie aj z iných (alternatívnych) zdrojov ako sú napríklad solárna, veterná energia, energia biomasy a iné.

Zásobovanie teplotom

Prevažujúci spôsob vykurovania obce je na plyn v kombinácii s tuhým palivom.

Verejné osvetlenie

Osvetlenie ciest, komunikácií a verejných priestranstiev je vybudované LED svietidlami, ktoré sú pomocou výložníkov uchytené na podperných bodoch vzdušnej sekundárnej siete NN. Rozvod medzi

svietidlami je vodičom AlFe, ktorý slúži ako fáza VO vzdušnej sekundárnej siete NN. Ovládanie VO je centrálné prostredníctvom impulzných káblov pri transformátorových staniciach. Je plánovaná rekonštrukcia verejného osvetlenia, v rámci ktorej budú vymenené svietidlá v celej obci v zmysle vykonaného Auditu verejného osvetlenia.

Telekomunikácie

Obec Brusno patrí pod Uzlový telefónny obvod Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca tak isto ako aj pokrytie signálu mobilného telefónneho operátora. Spokojnosť je aj s kvalitou televízneho signálu.

V obci je príjem televízneho signálu zabezpečovaný televíznymi vysielačmi DVB-T Banská Bystrica–Laskomer a Brezno-Skalka a satelitným signálom z Astry 3B. V obci je príjem riešený individuálnymi vlastnými riešeniami. V súčasnosti je realizované pripojenie obce na optický internet.

Miestny rozhlas

Rozhlasová ústredňa je umiestnená v budove obecného úradu. Od budovy OU je rozvod vedený na kovových stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN.

Pôvodné rozvody sa ponechajú a pre nové zastavané časti sa vybuduje nové vedenie miestneho rozhlasu. Vedenie a umiestnenie reproduktorov sa uloží na podperné body NN distribučnej siete.

2.7.2.1 Zhodnotenie

Technická infraštruktúra obce je dobrá. Obec je plynofikovaná, má vybudovanú verejnú kanalizačnú sieť s ČOV. Z hľadiska odpadového hospodárstva rastie miera separovania odpadu. V obci je k dispozícii optický internet. Na základe referencií obyvateľov obce sa osvedčuje ako miestny komunikačný kanál obecný rozhlas. V pláne je modernizácia verejného osvetlenia obce.

2.8 Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie

2.8.1 Občianska vybavenosť

Vybavenosť obce je na dobrej úrovni. Poskytuje miestnym obyvateľom, ale aj návštevníkom dostatočný komfort. Existujú neprestajné snahy o vylepšenie kvality života obce a do budúcnosti sa uvažuje s výstavbou ďalších športovísk (detské ihriská, klzisko, kúpalisko), prístavisko pre člňákov, požičovne športových potrieb, zariadenia jednotného informačného systému v obci a pod.

Tabuľka č. 30: **Prehľad a popis inštitúcií pôsobiach v území**

Obec	Miestna úroveň	Regionálna úroveň	Národná úroveň
Brusno	Obecný úrad Hasiči ZPOZ Urbárske spoločenstvo Brusno Urbárske spoločenstvo Ondrej	Pošta Poštová banka	Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 31: **Verejné a iné služby -situácia**

Obec	Obchod a služby	Administratíva
Brusno	obchod – potraviny 4, iné obchody 4, espresso, pohostinstvo 3, reštaurácia1 , hotel 1, reštaurácia kúpele	Obecný úrad, pošta, poštová banka

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 32: **Stav objektov verejných budov**

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty	Objekty s nepostačujúcou kapacitou	Vlastníctvo objektu/ prevádzkovateľ zariadenia
Brusno	MKS Brusno Dom ľudového umenia			obec obec

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 33: **Náklady na prevádzku verejných obecných zariadení**

Ukazovateľ/Rok	2018	2019	2020
Výdavky v Euro	142 616	104 137	93 669

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 34: Niektoré známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb

Obec	Známe rozvojové zámery	Vlastníctvo objektu
Brusno	Rekonštrukcia notariátu - zrealizovanie múzea o histórii obcí Sv. Ondrej, Brusno, Brusno-kúpele a osade Pohronský Bukovec	obec
	Revitalizácia obecných budov	obec
	Modernizácia Kultúrneho domu (kinosála, technika, vybavenie, pódium...)	obec
	Zriadenie informačného centra pre turistov/návštevníkov obce a expozície o histórii obce, Čipkárstva, vzniku kúpeľov, výstavy umelcov	obec
	Rekonštrukcia obecnej budovy za záchranármi a adekvátne ju využívať - napr. pre ZU	obec
	Vybudovanie kultúrno-spoločenských priestorov na využitie občanom za účelom osláv, rodinných, spoločenských, firemných akcií (revitalizácia niektorých priestorov KD)	obec
	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	obec

Zdroj: Obec 2021

2.8.2 Sociálna a zdravotná starostlivosť

V obci sa nachádza zdravotné stredisko, kde pravidelne ordinuje všeobecný lekár pre dospelých, všeobecný lekár pre deti a dorast. Z verejného prieskumu vyplynula požiadavka o stálu službu pediatra a stomatológa. Odborné lekárske ambulancie sa nachádzajú v okresnom meste Banská Bystrica. Obyvateľom je k dispozícii lekáreň.

V priestoroch pôvodnej budovy školy po rekonštrukcii sídli Záchraná zdravotná služba. Priamo v obci je zriadený domov seniorov Hronov. Obec Brusno poskytuje nižšie uvedené sociálne služby. Zo strany obyvateľov je záujem o zabezpečenie cenovo dostupnej stravy a denného stacionára pre dôchodcov. Miestne kúpele poskytujú liečebné procedúry zamerané na obehové ústrojenstvo a tráviace ústrojenstvo.

Tabuľka č. 35 - 39: Sociálna infraštruktúra v obci

Obec	pošta	obchod	espresso	pohostinstvo	kaderníctvo	cukrárstvo	kino
Brusno	x	x	x	x	x	-	-

Obec	lekár obvodný	lekár pediater	zubár	lekáreň	MŠ	ZŠ - 1. stupeň	ZŠ - 2. stupeň
Brusno	stály	stály	nie	x	x	x	x

Obec	kostol	kaplnka motlitebňa	zvonica	kult. dom	knižnica	pamät. izba	rozhlás	dom smútku	cintorín
Brusno	1 x	1 x	x	x	x	x	x	x	3x

Obec	telocvičňa	kúpalisko	lyžiarsky vlek	futbalové ihrisko	vol/tenis ihrisko	klzisko
Brusno	x	kúpele		x	x	

Obec	verejne prístupný internet, miesto	www obcí	stránky	propagačný materiál	noviny	informačné strediská
Brusno	x	www.brusno.sk		x	x	Kúpeľná recepcia, informačné tabule

Zdroj: obec 2021

Obec Brusno v súčasnosti poskytuje nasledovné sociálne služby:

- Opatrovateľská služba
- Posudková činnosť na účely odkázanosti na sociálnu službu
- Poskytovanie sociálneho poradenstva
- Terénna sociálna práca a vyhľadávanie občanov, ktorí potrebujú pomoc

Domov seniorov Hronov poskytuje dva druhy služieb: zariadenie pre seniorov a špecializované zariadenie pre seniorov s diagnózou Alzheimer svojim klientom služby zariadenia pre seniorov a špecializovaného zariadenia 24 hodín denne 7 dní v týždni, pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, obslužné činnosti ako ubytovanie, stravovanie, a zabezpečenie záujmovej činnosti a ošetrovateľskej starostlivosti.

2.8.3 Školstvo

Školské a predškolské zariadenia

V obci sa nachádza materská škola, základná škola a základná umelecká škola. Kapacita zariadení bola v priebehu minulého plánovacieho obdobia mierne zvýšená. Do budúcnosti sa plánuje ďalšie navýšenie kapacity školských zariadení. Budovy sú vykurované plynom. Priestory škôl sú vo vyhovujúcom stave. V pláne je výstavba novej budovy materskej školy. Areál školských zariadení je potrebné udržiavať/modernizovať.

Tabuľka č. 40: Vývoj počtu detí v materskej škole

Názov obce /Rok sčítania	2018/19	2019/20	2020/21
Brusno	80	70	82

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 41: Vývoj počtu detí v základnej škole

Názov obce /Rok sčítania	2018/19	2019/20	2020/21
Brusno	239	225	214

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 42: Vývoj počtu detí v základnej umeleckej škole

Názov obce /Rok sčítania	2018/19	2019/20	2020/21
Brusno	152	156	159
Individuálne vyučovanie	265	269	251
Kolektívne vyučovanie			

Zdroj: obec 2021

ZUŠ má detašované pracoviská v obciach Medzibrod, Ľubietová, Strelníky.

Tabuľka č. 43: Náklady na prevádzku školských zariadení

Ukazovateľ/Rok	2018	2019	2020
Výdavky v Euro	1 018 516.-	1 121 234.-	1 117 257.-

Zdroj: obec 2021

2.8.4 Domový fond

Obyvateľstvo obce na bývanie využíva rodinné domy a byty. Celkový počet neobývaných domov v obci je 35 domov, má klesajúcu tendenciu. Bytov spolu aj v rodinných domoch je 822, pričom trvale obývaných je 788 bytov.

Tabuľka č. 44: Prehľad domového fondu

Obec	Domov spolu	Trvale obývané domy	Bytov spolu	Trvale obývané byty
Brusno	684	649	822	788

Zdroj: obec 2021

2.8.4.1 Zhodnotenie

Občianska vybavenosť v oblasti obchodu a služieb je na území obce dobrá. Možno konštatovať, že obecné budovy a objekty ako Obecný úrad, Kultúrny dom, Základná a materská škola, Dom smútku... sú vo vyhovujúcom stave. Z prieskumu verejnej mienky vyplýva nedostatočné využívanie existujúcich priestorov, nedostatočné možnosti športového a kultúrneho vyžitia pre deti a mládež, rozvoj obce ako rekreačného strediska.

V obci sú zriadené sociálne a zdravotné služby pre obyvateľov. V prípade potreby zabezpečiť krátkodobú opatrovateľskú pomoc obec využíva terénnu sociálnu službu. V obci sídli Záchranná zdravotná služba. Obec má vypracovaný komunitný plán na obdobie 2018-2023, ktorý reflektuje na zvýšenú potrebu sociálnych služieb v blízkej budúcnosti. Obyvatelia obce by ocenili každodenný prístup k základnej lekárskej starostlivosti (pediater, stomatológ) sprístupnenie rehabilitačných služieb v kúpeľoch, donášku obedov pre seniorov za dostupné ceny a vytvorenie denného stacionára.

Za posledné obdobie bolo zrekonštruovaných viacero domov, ktoré boli dlhé obdobie opustené. Záujem o kúpu a následnú renováciu domov rastie. Cieľom novej bytovej výstavby by malo byť dosiahnutie bežného európskeho štandardu. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a seniorov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.9 Hospodárska základňa

2.9.1 Priemysel v obci

Priemyselná výroba je na území obce Brusno zastúpená len v minimálnej miere a vzhľadom na jeho dominantnú funkciu kúpeľného miesta regionálneho významu, s predpokladom ďalšieho rozvoja kúpeľnej funkcie a rozvoja cestovného ruchu, sa rozvoj priemyselnej výroby na území obce neodporúča. Je to tiež vzhľadom na obmedzenia, ktoré vyplývajú z územnej ochrany zásob pitnej vody – CHVO Nízke Tatry, PHO vodných zdrojov Peklo a Vyvieracka. Na zabezpečenie ochrany prírodných liečivých, minerálnych a pitných vôd platia v riešenom území veľmi striktné obmedzenia na akúkoľvek činnosť, ktorá by mohla narušiť kvalitu, alebo kvantitu vodných zásob. V obci smerom na kúpele je situovaná plnička minerálnej vody Brusnianka. Okrem toho sa tu nachádzajú firma zaoberajúca sa lesnými prácami, prevádzka elektrovýroby a stavebné firmy.

Jestvujúca priemyselná základňa nepredpokladá pokrytie potreby pracovných miest pre obyvateľov obce.

2.9.2 Podnikanie v obci

V obci Brusno najviac subjektov pôsobí vo sfére obchodu, výroby, hoteliérstva a kúpeľníctva, dopravy, finančníctve, zdravotníctva a ostatných službách. Z hľadiska ekonomickej sily sú najvýznamnejšími odvetviami naviazané na prírodné zdroje – minerálne pramene, drevo. Primárny sektor je zastúpený

najmä chovateľmi dobytky a oviec, ťažbou dreva. Sekundárny sektor v obci predstavuje plnička minerálnych vôd, významný podnik v oblasti lesných prác a niekoľko remeselných podnikov. Terciálny sektor reflektuje aj čo do tržieb aj čo do počtu zamestnancov na kúpeľný charakter obce. Do roku 2018 spravovala kúpele spoločnosť Kúpele Brusno a.s., „v konkurze“. Momentálne patrí areál kúpeľov spoločnosti Lázně Darkov a.s.. Podnikateľskú aktivitu tu vykonáva spoločnosť KB SPA s.r.o.. Prevádzkuje kúpeľné služby v liečebnom dome Poľana, kde sa nachádza 42 jednolôžkových izieb s prístelkou, 79 dvoj lôžkových izieb, 3 bezbariérových izieb a 4 apartmány. K činnosti spomínanej firmy patrí tiež riadenie plničky minerálnej vody Brusnianka.

V terciálnom sektore sú zastúpené aj bežné služby obyvateľstvu a sociálne služby (v súvislosti s novovybudovaným penziónom Hronov) a služby v oblasti lesných prác. Z hľadiska organizačnej štruktúry zaznamenávame oproti roku 2013 mierny pokles fyzických osôb – podnikateľov a rast počtu právnických osôb. Vo sfére neziskových organizácií sa znížil oproti roku 2013 počet subjektov z počtu 16 na 9.

Tabuľka č. 45: Organizačná štatistika za obec

Oblasť	Právnické osoby ziskové	Právnické osoby neziskové	Fyzické osoby - podnikatelia	Živnostníci
Obec Brusno	48	9	85	82

Zdroj: ŠÚ SR 2021

Tabuľka č. 46: Podnikateľské subjekty zapísané v ORSR (výber) so sídlom v obci Brusno

Názov podnikateľského subjektu	Vznik	Oblasť činnosti (SK NACE)
KB spa s.r.o.	2020	Ostatná zdravotná starostlivosť
COOP Jednota Krupina, spotrebné družstvo	1996,2003	Kúpa tovaru za účelom jeho ďalšieho predaja
BB SHIP, s. r. o.	2009	Ostatné pomocné činnosti v doprave
LESNÉ PRÁCE, s.r.o.	2020	Služby súvisiace s ťažbou dreva
KRENN, s.r.o.	2005	Výroba strojov pre poľnohospodárstvo a lesníctvo

Zdroj: www.orsr.sk r.2021

Na území obce má k novembru 2021 vedenú živnostenskú činnosť 27 živnostníkov zapísaných v živnostenskom registri SR so sídlom v obci Brusno. Veľká väčšina činností sa orientuje na obchod a služby.

Tabuľka č. 47: Podnikateľské subjekty zapísané v ŽRSR (výber) so sídlom prevádzkarne v obci Brusno

Názov podnikateľského subjektu	Predmet živnosti
Ján Gera – TEL - SYS	Montáž,údržba ,servis rozvodov malého napätia a koncových zariadení
Ľudmila Slabeciusová	Masérské služby
Peter Jonák - Pohostinstvo pri Hrone	Ubytovacie služby

Zdroj: www.zrsr.sk r.2021

2.9.3 Poľnohospodárska výroba

Obec nemá typické podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu. Prevažnú väčšinu pôdneho fondu tvoria trvalé trávnaté porasty na strmých svahoch, čo predurčuje ich využitie predovšetkým na pasienkárstvo, chov oviec a dobytky. Živočíšna výroba sa orientuje najmä na chov hovädzieho dobytky a oviec. Rastlinná výroba je prispôbena požiadavkám živočíšnej výroby

V katastrálnom území miestnej časti Brusno sa nenachádzajú žiadne objekty poľnohospodárskej výroby.

V katastrálnom území miestnej časti Ondrej nad Hronom sú lokalizované dve poľnohospodárske účelové zariadenia: - areál bývalého poľnohospodárskeho družstva, ktorý patrí Roľníckemu družstvu Slovenská Ľupča. Časť bývalého areálu družstva je prenajatá súkromne hospodáriacej roľníčke Ing. Eve Roštárovej. Zameraním tohto subjektu je chov hospodárskych zvierat a následný predaj ich produktov.

Roľnícke družstvo chová cca 500 ks oviec. Družstvo využíva na chov poľnohospodársku pôdu, ktorú má v prenájme Ing. Eva Roštárová. Ustajnené sú priamo v areáli hospodárskeho dvora. V lokalite Roveň v Sopotnickej doline sa nachádzajú dve hospodárske budovy. Rastlinná výroba sa prispôbuje potrebám chovu. Pestuje sa prevažne kukurica na siláž a viacročné krmoviny - najmä lucerna. Ostatnú časť poľnohospodárskej pôdy tvoria kosné lúky a pasienky.

Tabuľka č. 48: Poľnohosp. subjekty v provovýrobe, hospodárske dvory, SHR

Lokalita	subjekt	celková výmera pp	orná pôda	TTP	ošípané	hovädzí dobytok	ovce	počet zamest.
Brusno	RD Hron					x		
	SHR Ján Gera	148,69 ha					x	
	SHR Ing. Maroš Gera	2,05 ha	x					

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 49: Poľnohospodárske a výrobné objekty

Objekt	Podnikateľ, firma	Druh činnosti
Súbor poľnohospod. budov-dvor	RD Hron	Rastlinná výroba, chov hovädzieho dobytku
Plnička minerálnej vody Brusnianska	KB SPA s.r.o.	Plnenie minerálnej vody Brusnianska
Administratívne budovy 1x	Lesy SR	Poľnohospod. a lesnícka výroba Predaj, spracovanie produktov, les. výroba a výsadba
žiadne	Urbárske spoločenstvá	Poľnohospod. a lesnícka výroba Predaj, spracovanie produktov, les. výroba a výsadba

Zdroj: obec 2021

2.9.4 Ostatné oblasti hospodárstva

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území Brusna sú aktívne dve poľovnícke združenia Kopok a Vepor. Rybárstvo je sústredené predovšetkým na riekou Hron, kde sa zdržuje hlavne pstruh obyčajný a dúhový, hlaváčka, hlaváč, mrena, lipeň a podustva. V prítokoch Hrona sú predovšetkým pstruhy.

Lesné hospodárstvo

Organizačne sú lesy mikroregiónu zaradené prevažne do lesného hospodárskeho celku (LHC) Slovenská Ľupča, malá časť katastrálneho územia Ľubietovej patrí do LHC Osrbie. Najväčším lesohospodárskym podnikom sú Lesy SR, štátny podnik – Odštepny lesný závod Slovenská Ľupča. Ďalšími vlastníkami sú Lesy SR š.p., Urbárske spoločenstvo Lučatín, Obecné lesy Ľubietová s.r.o., Urbárske spoločenstvo Strelníky, Urbárske a pozemkové spoločenstvo Povrazník.

V súčasnosti je lesnícka výroba zastúpená aj Poľnohospodárskym družstvom Bukovina. Predmetom činnosti družstva je aj lesnícka výroba vrátane predaja nespracovaných lesných výrobkov a plodov za účelom ich spracovania alebo ďalšieho predaja, sadenie stromčekov, prerezávka a čistenie lesa, údržba trávnatých a lesných porastov a vykonávanie terénnych úprav.

Tabuľka č.50: Údaje o výmerách lesov a lesnatosti územia

Obec	Celková výmera ZÚJ (ha)	Výmera lesov (ha)	Lesnatosť (%)
Brusno	4351	3231	74

Zdroj: SU SR 2021

Nerastné suroviny a prírodné zdroje

V minulosti bolo v k.ú. Brusno aktívnych niekoľko rudných baní. V Sopotnickej doline sa ťažilo zlato a v doline Brusniansky zase striebro a hlavne meď. V Sv. Ondreji nad Hronom (Brusno) sa ťažilo zlato. V súčasnosti sa tu nenachádza žiadne ložisko nerastných surovín avšak hodnotným prírodným zdrojom je drevo. Jeho zhodnocovanie v miestnej výrobe nie je dostatočné. Ďalším významným prírodným zdrojom sú minerálne a termálne pramene a pitná voda. V obci je postavená plnička minerálnej vody.

Kúpeľnými hosťami ale aj širokou verejnosťou sú využívané pramene situované v kúpeľoch Brusno. V snahe nadviazať na banícku slávu minulosti existujú reálne snahy na zriadenie baníckeho skanzenu v bývalej medenej bani.

Tabuľka č. 51: **Prehľad o nerastných surovinách v obci**

Lokalita	Druh nerastu	Druh ložiska	CHLU	DP	ťažba
Brusno	/	/	/	/	/

Zdroj: obec 2021

CHLU – chránené ložiskové územie
DP – dobývací priestor

2.9.5 Zhodnotenie

V prípade obce Brusno je hospodársky rozvoj naviazaný najmä na kúpeľný charakter obce. Poľnohospodárska pôda je v nadväznosti na podhorský charakter územia, využívaná chovateľmi oviec a hovädzieho dobytku. Priemysel nemá v obci významnejšie zastúpenie, zároveň sa nepredpokladá podpora jeho rozvoja s ohľadom na kúpeľný ráz Brusna. V tejto oblasti evidujeme plničku minerálnej vody. Významné sú podnikateľské aktivity v oblasti lesného hospodárstva. V sektore služieb sú zastúpené bežné služby obyvateľstvu, sociálne služby (v súvislosti s novovybudovaným penziónom Hronov), remeselné služby. Je vhodné vytvárať podmienky pre rozvoj podnikateľského sektora najmä v oblasti maloobchodu a služieb v nadväznosti na kúpeľný charakter obce.

2.10 Rekreačia, voľný čas a cestovný ruch

Z hľadiska cestovného ruchu patrí obec Brusno k sídlam významným pre turizmus, je rekreačným útvarom, relaxačným strediskom a liečebným kúpeľným miestom, podhorského funkčného typu s celoštátnym významom.

V zázemí obce sú početné turistické chodníky, ktoré sprístupňujú atraktívne hrebene Nízkych Tatier a masív Poľany. Brusno možno považovať za východisko pre letnú pešiu turistiku, cykloturistiku a zimnú turistiku najmä do turisticko-rekreačných priestorov Národného parku Nízke Tatry a Veporských vrchov. Okrem značkových trás sa v obci udržiavajú promenádne chodníky s východiskom z kúpeľov do vyhladkových lokalít Skala (491 m n.m.), Dubinka (470 m n.m.) s krížovou cestou a Kopok (744 m n.m.).

V bezprostrednom zázemí obce je jeden lyžiarsky vleč. Možnosti rekreačného lyžovania sú však v susedných obciach, najmä v Ľubietovej a v obci Strelníky. Asi 22 km od obce sa nachádza jedno z najvýznamnejších lyžiarskych stredísk na Slovensku – Chopok Tále. Letné kúpalisko sa síce v obci nenachádza, ale čiastočne ho nahrádza letný areál v obci Strelníky a bazén v Medzibrode.

Obec má veľký rekreačný potenciál pre letnú a zimnú rekreáciu. Celoročnými aktivitami v obci sú chalupárstvo, vychádzky do lesa s turistickými a poznávacími motívami, zberom lesných plodov a liečivých bylín. Obec je navštevovaná aj víkendovými návštevníkmi predovšetkým zo širokého okolia, ktorí navštevujú pramene a zásobujú sa liečivými minerálnymi vodami. K podujatiam s regionálnym významom patrí miestna kultúrna slávnosť „Čipkárskô“, ktorá spája ľudové kulinárstvo, remeslo a trhy.

Čoraz populárnejšia je cykloturistika. Turistické a cykloturistické trasy majú západo – východný priebeh. Severná vetva sa napája na hlavnú hrebeňovku Nízkych Tatier cez Sopotnickú dolinu (zelená značka s pripojením sa na červenú – Cestu hrdinov SNP na vrcholku Veľkej Chochule 1753 m n.m.). Južná trasa cez dolinu Brusnianky (po žltej trase s prípojom na modrú a na vrchol Ľubietovského Hrbu 1254 m n.m. alebo s odbočkou cez Čiernu dolinu do obce Ľubietová).

Potenciál pre kúpeľný cestovný ruch - prírodné liečebné zdroje

- minerálna voda** - vyviera tu šesť prameňov prírodných liečivých, síranovo-hydrouhličitanových, vápenato-sodno-horečnatých, studených, hypotonických minerálnych vôd so zvýšeným obsahom fluóru
- klíma** – mierne teplá, vlhká klíma, čistý vzduch

Najväčší význam pre obec Brusno má podpora rozvoja kúpeľného cestovného ruchu. **Kúpeľný cestovný ruch** sa rozvíja na báze existencie prírodných liečivých zdrojov. V prípade Brusna sú týmito zdrojmi liečivá minerálna voda a podhorská klíma.

Kúpele majú trojaký význam – medicínsky, turistický i spoločenský. Poskytujú regeneráciu fyzických a duševných síl tak chorých ako aj zdravých návštevníkov. I keď zdravotné hľadisko je v prípade kúpeľov najdôležitejšie, nemalý význam má i spoločenský, kultúrny a športový život v kúpeľných mestách. Úroveň kúpeľnej starostlivosti nezodpovedá len vybavenie diagnostickými a liečebnými prístrojmi ale i úroveň ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, kultúrne, spoločenské a športové zázemie a ostatné atraktivity.

Kultúrno-historický potenciál:

- Kostol sv. Ondreja a jeho areál
- kaplnky
- Areál starých kúpeľov
- Historická zeleň v parku
- Ľudová architektúra
- **V blízkom okolí:** pamiatky obcí mikroregiónu RENTAR, hrad Slovenská Ľupča, historické pamiatky v Banskej Bystrici a v Brezne

Ostatné atraktivity:

- Špeciálna lekárska knižnica
- Dom tradičných remesiel

2.10.1 Rozvoj športových aktivít

Tabuľka č. 52: **Vyznačené turistické trasy v katastri obce Brusno**

Trasy	Trasa	Dĺžka
Modro značené chodníky		
	-	
Zeleno označené chodníky		
5433/b	Ľubietová - Brusno	2 ½ hod
Žlto značené chodníky		
	-	

Zdroj: www.geoparkbb.sk, turistické mapy

Tabuľka č. 53: **Prehľad športových zariadení – letné športy**

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Povrch	Poznámka
Brusno	Futbalový areál	1 x	obec	tráva	
	Volejbalové ihrisko	1 x	obec	antuka	
	Multifunkčné ihrisko pri ZŠ s MŠ	1 x	obec	umelý povrch	
	Telocvična	1 x	obec	drevená podlaha	
	Posilňovňa	1 x	obec		

Zdroj: obec 2021

- **bežecké trate**
- **cykloturistické trasy**
 1. Brusno - Brusno kúpele - Kolba - chata na Hrbe - Tri vody - Osrbli - Hronec - Podbrezová - Brusno
Dĺžka: 55 km, najvyšší bod: 1150 m.n.m
 2. Lopej - Predajná - Brusno
Dĺžka: 37 km, najvyšší bod: Žliabky 1128 m.n.m.
 3. Brusno - Kúpele - po asfalte na Kolbu - chata na Hrbe - Hrb - Vepor - Hájny grúň - sedlo

- Jasenová - po modrej a zelenej značke - Ľubietovská bukovina - Minca - Strelníky - Ľubietová
- Brusno
- Dĺžka: 50 km, najvyšší bod: Hájny Grúň, 1207 m.n.m
- 4. Brusno - Predajná - Jasenie - Lomníštá dolina - Struhárske sedlo - Salaš pod Zámostskou hoľou - po žltej značke do Jasenianskej dol. - Jasenie - Predajná – Brusno
- Dĺžka: 45 km, najvyšší bod: 1500 m.n.m.
- 5. Brusno - Pohronský Bukovec - Jegorovove bunkre -Ráztocké lazy - Ráztoka – Brusno
- Dĺžka: 25 km, najvyšší bod: 1100 m.n.m.
- 6. Brusno - Hiadeľ - Hiadeľské sedlo - Korytnica - Donovaly - Bursová - Baláže - Podkonice – Slovenská Ľupča - Lučatín – Brusno
- Dĺžka: 55 km, najvyšší bod: 1099 m.n.m.
- 7. Brusno - Lučatín - Moštenica - Kyslá - sedlo Hadľanka - hrebeňovkou na Donovaly - Kalište – sedlo Príslop - Moštenica - Lučatín – Brusno
- Dĺžka: 50 km, najvyšší bod: 1225 m.n.m.
- 8. Brusno - Lučatín - Slovenská Ľupča - Podkonice - chata na Plešiach - sedlo Príslop – Moštenica - Lučatín – Brusno
- Dĺžka trasy: 35 km, najvyšší bod: 987 m.n.m
- stolný tenis
- požičovne športových potrieb
 - požičovňa bicyklov v kúpeľoch pre kúpeľných hostí
- rybárske revíry
- 2 poľovné revíry

2.10.2 Služby cestovného ruchu a kúpeľníctvo

Kúpeľná funkcia obce Brusno je daná existenciou liečebných kúpeľov v údolí Brusnianky južne od zastavaného územia miestnej časti Brusno. Kúpele vznikli v blízkosti minerálnych prameňov v rozširujúcom sa údolí Brusnianky. Urbanistická kompozícia pôvodných kúpeľov bola založená na hlavnej kompozičnej osi, ktorá bola stanovená východo-západným smerom od severo-južnej prístupovej komunikácie (z obce) k toku Brusnianky.

Kúpeľné budovy boli dômyselne rozmiestnené v priestorovo komponovanom kúpeľnom parku. Na nive potoka bol na túto os realizovaný architektonický zámer pravouhlého umiestnenia objektov s hlavným nástupom do centrálného objektu (Pavilón Vepor) balneoterapie s dominantnou polohou upraveného prameňa pred vstupom do objektu. Vedľajšia súbežná kompozičná os vedie popri Pavilóne Ďumbier k novším objektom kúpeľnej vybavenosti pri toku Brusnianky. Kolmo na tieto dve kompozičné osi vedie hlavná urbanistická os starých kúpeľov, prechádzajúca južným smerom areálom kúpeľného parku s ukončením na rázcestí lesných ciest pod Hrabínami.

Za hlavnú kompozičnú aj urbanistickú os súčasných kúpeľov možno považovať prístupovú komunikáciu, pokračovanie Kúpeľnej ulice, smerujúcu od parkoviska na severnom okraji areálu kúpeľov a rázcestia s odbočením do technického dvora až k rázcestiu pri prameňoch pod Hrabínami. Na západ od tejto osi je areál kúpeľného parku, ohraničený na západnej strane účelovou cestou trasovanou súbežne s prístupovou cestou do kúpeľov. Na východ od hlavnej urbanistickej osi, od rázcestia, nadväzuje na pôvodné objekty kúpeľnej vybavenosti (Pavilón Pavla) novšia zástavba na terénnych terasách svahov Hladušovej.

Cez túto časť kúpeľného parku vedie prístupová komunikácia do najmodernejšej časti kúpeľov, liečebného komplexu Poľana, ktorý svojou polohou na západne orientovanej terénnej terase nad údolím Brusnianky, umožňuje mimoriadne atraktívne výhľadové smery na hrebeň Nízkych Tatier a do údolia Hrona. Kúpeľný park je zaradený do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, chránený v zmysle zákona o ochrane pamiatok

Podľa Štatistického úradu SR boli v roku 2020 evidované v Brusne 3 zariadenia cestovného ruchu s kapacitou 133 izieb, 279 lôžok. V roku 2020 dosiahli tržby z prenocovaní hodnotu 601896 eur. Počet návštevníkov činil 5404. Počet prenocovaní dosiahol 23859 nocí. Podiel cudzincov na celkovom počte návštevníkov tvoril 5%.

Tabuľka č. 54: Ubytovacie zariadenia v obci

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Liečebný dom Poľana	214	230	I. kategória
	Kongresová sála pre 200 hostí, možno využívať na semináre, školenia, konferencie, kongresy. Zdravotnícke služby, bazén. Jedáleň, denný bar, reštauračné služby, kaviareň, cukráreň. Doplňkové služby: kozmetika		
Liečebný dom Paula	Vilka je mimo prevádzky z dôvodu potreby rekonštrukcie. Rekonštrukcia je naplánovaná na rok 2023. Vráťane vybudovania saunového sveta a bazénového sveta.		
Liečebný dom Kamila	Rekonštrukcia je naplánovaná na rok 2023-2025.		
Liečebný dom Vepor	Rekonštrukcia je naplánovaná na rok 2024.		
Liečebný dom Srna	Rekonštrukcia je naplánovaná na rok 2024.		
Liečebný dom Ludvig	Rekonštrukcia je naplánovaná na rok 2024.		
Hotel Brusno	Mimo prevádzky	Mimo prevádzky	hotel***
Rodinný dom č. 597 – Katarína Šmidová	6	-	ubytovanie v súkromí
Rodinný dom Okružná č. 176/32 – Ján Škondej	10	-	ubytovanie v súkromí

Zdroj: obec 2021, KB SPA s.r.o.

2.10.3 Zhodnotenie

Východiskami pre rozvoj obce v oblasti cestovného ruchu sú najmä kúpeľníctvo a NAPANT. Potencionálne ide o najsilnejšie hospodárske odvetvie obce. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať infraštruktúru CR, revitalizovať kúpeľníctvo, podporovať súkromný sektor v oblasti cestovného ruchu aj s ohľadom na dopady koronakrízy na toto odvetie. Momentálnym vlastníkom areálu kúpeľov je firma Lázně Darkov a.s.. Kúpeľnú činnosť ako aj prevádzku plničky minerálnych vôd realizuje spoločnosť KB SPA s.r.o. Nový vlastník má v úmysle, v rámci niekoľkých investičných etáp, zrekonštruovať liečebné domy, vrátane historických, otvoriť saunový svet a bazénový svet, revitalizovať kúpeľný park. V súvislosti s koronakrízou kúpele, vďaka svojej zdravotnej funkcii, nepociťujú pokles návštevníkov. Ostatné zariadenia cestovného ruchu v obci kríza poznačila.

2.11 Trh práce

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

Hlavným zamestnávateľom v obci je spoločnosť KB SPA s.r.o.. Počet zamestnancov sa pohybuje v medziach 90 až 100 zamestnancov (údaj k 11/2021). Plnička minerálnych vôd zamestnáva 8 ľudí. V obci sa nachádza poľnohospodársky dvor a Slovenské lesy, odštepny závod Slovenská Ľupča. Terciárny sektor – služby je zastúpený drobnými súkromnými podnikmi s rodinnými prevádzkami (obchody, hotel, pohostinstvá, občianska vybavenosť). Samotná obec poskytuje zamestnanie v administratíve a v materskej a základnej škole. Obyvatelia, ktorí dochádzajú za zamestnaním, pracujú väčšinou v priemyselných podnikoch v Banskej Bystrici, Podbrezovej, Slovenskej Ľupči a v Brezne.

Nezamestnanosť na Slovensku v druhom štvrtroku 2020

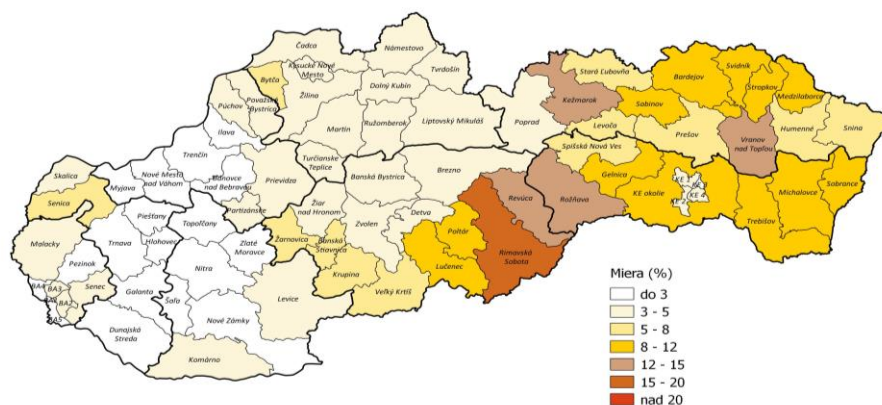
Nezamestnanosť sa zvýšila medziročne o 14,7 %, tak výrazný rast bol naposledy v roku 2010. Počet nezamestnaných na Slovensku podľa Výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) 2) dosiahol v 2. štvrtroku 2020 v absolútnom vyjadrení 177,8 tis. osôb, medziročne vzrástol o 14,7 % (o 22,8 tis. osôb). Takýto prudký nárast bol zaznamenaný naposledy pred desiatimi rokmi (v 2. štvrtroku 2010 vzrástol počet nezamestnaných medziročne o 28,5 %).

Dlhodobý pokles nezamestnanosti sa zastavil v prvom štvrtroku roka 2020, kedy nastala zmena trendu vo vývoji nezamestnanosti a počet nezamestnaných začal rásť. Medziročný nárast počtu nezamestnaných trvajúci aspoň dva štvrtroky za sebou bol zistený naposledy v 3. štvrtroku 2013.

Súčasná miera nezamestnanosti vzrástla medziročne o 0,9 p. b. na 6,6 %, dostala sa tak na úroveň spred dvoch rokov (2. štvrtrok 2018). Sezónne očistená nezamestnanosť sa oproti 1. štvrtroku 2020 zvýšila o 14,3 tis. (o 8,7 %) na 178,4 tis. osôb.

Dopad koronakrízy sa prejavil najmä rýchlym zvýšením počtu aj podielu osôb, ktoré boli krátkodobo nezamestnané (mesiac, respektíve jeden až tri mesiace). V súhrne sa počet osôb v týchto dvoch skupinách v štruktúre nezamestnaných medziročne zdvojnásobil.

Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch SR k 31.12.2019

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava.
Miera evidovanej nezamestnanosti je vypočítaná na základe výberových zisťovaní ŠÚ SR a priemerného počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Algoritmus výpočtu stanovilo MPSVR SR.

Zdroj: ÚPSVaR k 31.12.2019

Tabuľka č. 55: **Vývoj nezamestnanosti v obci Brusno**

Ukazovateľ	10/2020	10/2021	Porovnanie 2020/2021
Počet uchádzačov o zamestnanie	66	62	-4

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2021

Tabuľka č. 56: **Štruktúra uchádzačov o zamestnanie** v obci za mesiac október 2021

Štruktúra UoZ	Muži	Ženy	Občan -12 kal. Mesiacev nemal pravidelne platené zamestnanie	ZŤP	občan starší ako 50 rokov	Dlhodobó nezamestnaní	Občan vzdelanie nižšie ako stredné odborné
Počet UoZ	41	25	37	3	13	21	0
Podiel v %	62%	38%	56%	5%	20%	32%	0%

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2021

Tabuľka č. 57: **Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku** v obci za mesiac október 2021

Oblasť	Menej ako 20 rokov	20 - 34	35 - 44	45 - 54	55-59	Viac ako 60 rokov
Brusno	3	17	23	10	7	2

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2021

V štruktúre podľa veku dosahuje obec Brusno najviac UoZ v skupine vo veku 20-34 a 35-44, najnižší podiel počtu UoZ je v skupine vo veku viac ako 60 rokov.

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

V obci Brusno najviac subjektov pôsobí vo sfére **kúpeľníctva**, obchodu, hoteliérstva, dopravy, finančníctve, nehnuteľnostiach, verejnej správy, obrany, školstva, zdravotníctva a ostatných službách. Obyvatelia obce dochádzajú za prácou do okolitých obcí a najviac do miest Banská Bystrica a Brezno.

2.11.1 Zhodnotenie

V nadväznosti na potenciál rozvoja cestovného ruchu v obci bude v najbližšom období kľúčové smerovanie kúpeľov. Prognóza je pozitívna. Pracovné príležitosti vytvára aj samotná obec a celkovo verejný sektor. Priestor na rozvoj trhu práce sa vytvára aj v oblasti IT, služieb, maloobchodu, v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve. Z celkového počtu 2137 obyvateľov obce bolo v roku 2020 v produktívnom veku 66,09%. Negatívnym trendom z hľadiska vekovej štruktúry je, že v poproduktívnom veku je v súčasnosti približne jedna pätina obyvateľstva - až 20,75%. Počet nezamestnaných v roku 2020 bol necelých 5% produktívneho obyvateľstva.

2.12 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)

2.12.1 Mimovládne organizácie

Kluby, spolky a združené spoločenské aktivity

Najstarším a tiež najaktívnejším spolkom v obci sú hasiči. Okrem toho že organizujú hasičské súťaže, sú tiež hlavnými organizátormi rôznych zábavných ale tiež vzdelávacích podujatí. Jedným z najobľúbenejších podujatí, ktoré organizujú práve hasiči je fašiangová zábava. Organizuje sa každoročne a zapája všetkých obyvateľov do tradičných ľudových zvykov a žartov. Pre deti je organizovaná vzdelávacia hra „Plameň“ v ktorej otestujú svoje znalosti a vedomosti z oblasti protipožiarnej ochrany.

Veľmi aktívne sú tiež všetky športové spolky. O ich aktivitách sa dozvieme viac v kapitole Šport a cykloturistika.

Každým rokom, je mesiac marec venovaný úcte k starším. ZPOZ organizuje uvítanie detí do života. V spolupráci so školou a materskou školou sa organizujú podujatia ako sú Mikuláš, Deň detí a Deň matiek.

Najobľúbenejším podujatím je „Čipkárskô“, ktorý sa organizuje už niekoľko rokov vždy pri príležitosti prvej zmienky o obci (24.5.) Nadväzuje na tradície minulosti, kedy sa obyvatelia Brusna často vydávali do sveta na vozoch ako podomoví predajcovia. Aby nemuseli zastavovať a zakladať ohnisko na uvarenie jedla, viezli zo sebou špeciálne upravený kotol. V strede kotla bola umiestnená rúra, v ktorej bolo ohnisko. Zospodu kotla bol priestor pre popol. Okrem súťaže o najlepšie čipkáske je tu aj priestor pre rôzne zábavné hry a merania síl pre deti aj dospelých.

V minulosti sa v obci hrávalo s veľkým úspechom ochotnícke divadlo. Táto tradícia trvala ešte do roku 1986 a je vážny záujem ju obnoviť.

Tabuľka č. 58: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál**

Obec	Kluby, spolky združenia	Kultúrne podujatia
Brusno	SZPB – Slovenský zväz protifašistických bojovníkov Volejbalový oddiel Oddiel silového trojboja OZ Dieťa a umenie OZ Futbalový klub - 34 Brusno – Ondrej OZ Klub slovenských turistov Ondrobus OZ Lyžiarsky oddiel Brusno OZ ŠŤASTNÁ ŠKOLA OZ Poľovnícky klub Kolba OZ Volejbalový klub obce Brusno OZ Brusnianka Katka OZ Tanana OLYMP Brusno OZ Dúhové deti OZ 7 vrchov OZ S3eŠKa	Hasičské súťaže Uvítanie detí do života Fašiangová zábava Čipkárskô Mesiac úcty k starobe Posedenie pod stromčekom Mikuláš MDD Deň matiek Katolícke bohoslužby

Zdroj: obec 2021

Práca s verejnosťou

Obec Brusno komunikuje s občanmi prostredníctvom bežných komunikačných nástrojov. Z realizovaného prieskumu verejnej mienky vyplýva rast záujmu obyvateľov a komunikáciu prostredníctvom nových e-komunikačných kanálov.

2.12.2 Športové kluby

V organizovanej forme sa v obci rozvíja futbal, volejbal a turizmus. Volejbalový klub Pirane Brusno získal v roku 2020 extraligovú licenciu. Úspech výrazne napomohol k ďalšiemu rozvoju tohto športu. Turistický oddiel Ondrobus organizuje túry po okolí ako aj turistické zájazdy v rámci Európy.

2.12.3 Zhodnotenie

V obci pôsobí viacero neziskových organizácií a športových klubov, ktoré prispievajú k rozvoju športových, kultúrnych aktivít v Brusne. Najvýznamnejším podujatím, ktoré vychádza z kultúrnych koreňov obce je „Čipkárskô“ – súťaž vo varení tradičného brusnianskeho jedla. V posledných rokoch zviditeľnil Brusno Volejbalový klub Pirane Brusno. Turistický oddiel Ondrobus je mimoriadne aktívnym združením. Pri práci s verejnosťou sa i do budúcnosti osvedčí verejný rozhlas, zároveň predpokladáme rast významu e-komunikácie.

2.13 Územná a integrovaná spolupráca

2.13.1 Regionálna spolupráca

Obec Brusno je členom **Združenia miest a obcí** a taktiež členom Združenia obcí **mikroregiónu Nízke Tatry a Rudohorie (skr.RENTAR)**. Je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu **Horehronie**. Obec je tiež členom **Banskobystrického geoparku** a jeho **miestnej akčnej skupiny (MAS)**. Jej strategickým cieľom je zlepšenie ekonomických a životných podmienok vidieckeho obyvateľstva a zvýšenie príťažlivosti obcí pre dosiahnutie vyššej konkurencieschopnosti územia environmentálne citlivého prostredia geoparku.

2.13.2 Územná spolupráca v rozvoji – integrovaný územný rozvoj (Operačný program Slovensko)

V roku 2021 začína nové programové obdobie Európskej únie, ktoré sa skončí v roku 2027. V tomto období môžeme využívať financovanie na týchto **päť cieľov politiky súdržnosti**:

1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;
3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;
4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.
5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

Integrovaný územný rozvoj je rozvoj založený na prepájaní odvetvových politík na rôznych hierarchických úrovniach (európskej, národnej, regionálnej, komunálnej) na územnom prístupe s cieľom zabezpečiť udržateľný rozvoj a efektívne využitie zdrojov pre dosiahnutie vyššej kvality života jeho obyvateľov.

Územná spolupráca je v zmysle zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja (ďalej len „zákon“) spolupôsobenie sociálno-ekonomických partnerov pri zvyšovaní úrovne hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja v nadväznosti na územie kraja.

Integrované územné stratégie (ďalej len „IÚS“) sú komplexné rozvojové stratégie územia integrujúce všetky aspekty rozvoja a rozvojové aktivity v území. IÚS sú spracovávané ako Programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej len „PHRSR“) samosprávnych krajov v spolupráci so socioekonomickými partnermi v zmysle zákona. IÚS sú základnou stratégiou pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, ako sú integrované územné investície.

Strategicko-plánovacie regióny (ďalej len „SPR“) sú územiami, pre ktoré sú v rámci PHRSR VÚC definované špecifické stratégie. Skupina miest a obcí tvoriaca SPR môže na základe zmluvy o spolupráci vypracovať spoločný PHRSR skupiny obcí v zmysle zákona a tým nahradiť PHRSR jednotlivých obcí.

Región Banskobystrického kraja – Strategicko plánovací región a Mestský región Banská Bystrica a okolie

Príprava na územnú spoluprácu súvisí s prípravou mestského regiónu Banská Bystrica a okolie na nové programovacie obdobie EÚ, konkrétne na podporu z operačného programu Slovensko (OPSK). OPSK je pripravovaný a bude implementovaný v súlade s princípom „partnerstva“, v rámci implementačného mechanizmu sa navrhuje aplikovať integrovaný prístup. OP Slovensko bude implementovaný prostredníctvom tzv. regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“). RIÚS budú mať povahu jedného z nástrojov integrovaného prístupu, ktoré EK ponúka pre nové programové obdobie. Východiská pre realizáciu integrovaného prístupu v SR sú uvedené v zmysle legislatívy EÚ na nové programové obdobie sa realizujú prostredníctvom nasledovných opatrení:

- integrované územné investície (ďalej len „IÚI“);
- udržateľný mestský rozvoj (ďalej len „UMR“);
- udržateľný mestský a vidiecky rozvoj (ďalej len „SPR“)
- miestny rozvoj vedený komunitou („CLLD“).

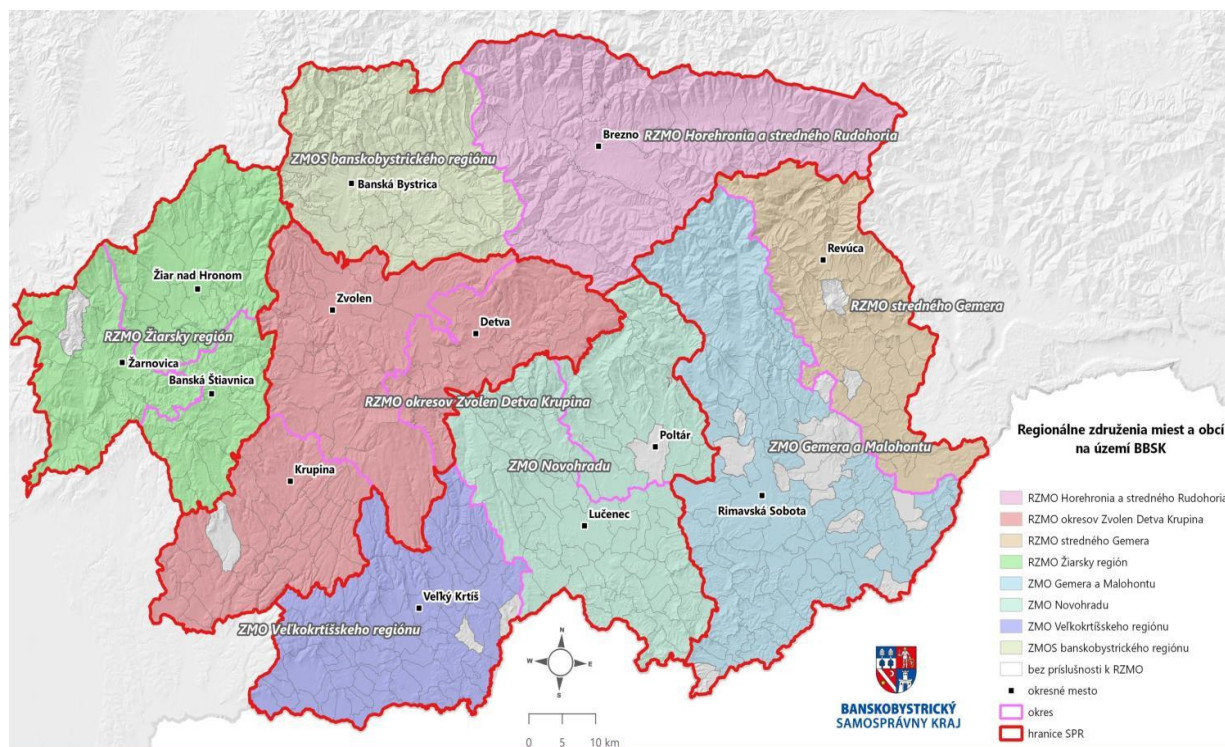
Partnerská dohoda SR definuje osem krajských miest vrátane ich jadrového pásma ťažiska osídlenia vymedzené v KURS 2001 v znení KURS 2011, ktoré predstavujú mestské funkčné oblasti, a na ktorých sa budú realizovať opatrenia SPR v zmysle čl. 7 Nariadenia o EP a Rady (EÚ) č. 1301/2013. CLLD je postavený na fungovaní miestnych verejno-súkromných partnerstiev, inštitucionalizovaných v podobe miestnych akčných skupín. Nástroj CLLD nie je pre RIÚS.

Integrované územné investície (IUI) sú novým realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacrozmerné a medziodvetvové zásahy. IUI môže byť ideálnym nástrojom na podporu integrovaných činností v mestských oblastiach, keďže poskytuje možnosť kombinovať financovanie spojené s rôznymi tematickými cieľmi vrátane kombinácie financovania z tých prioritných osí a operačných programov EÚ podpory v budúcom programovom období.

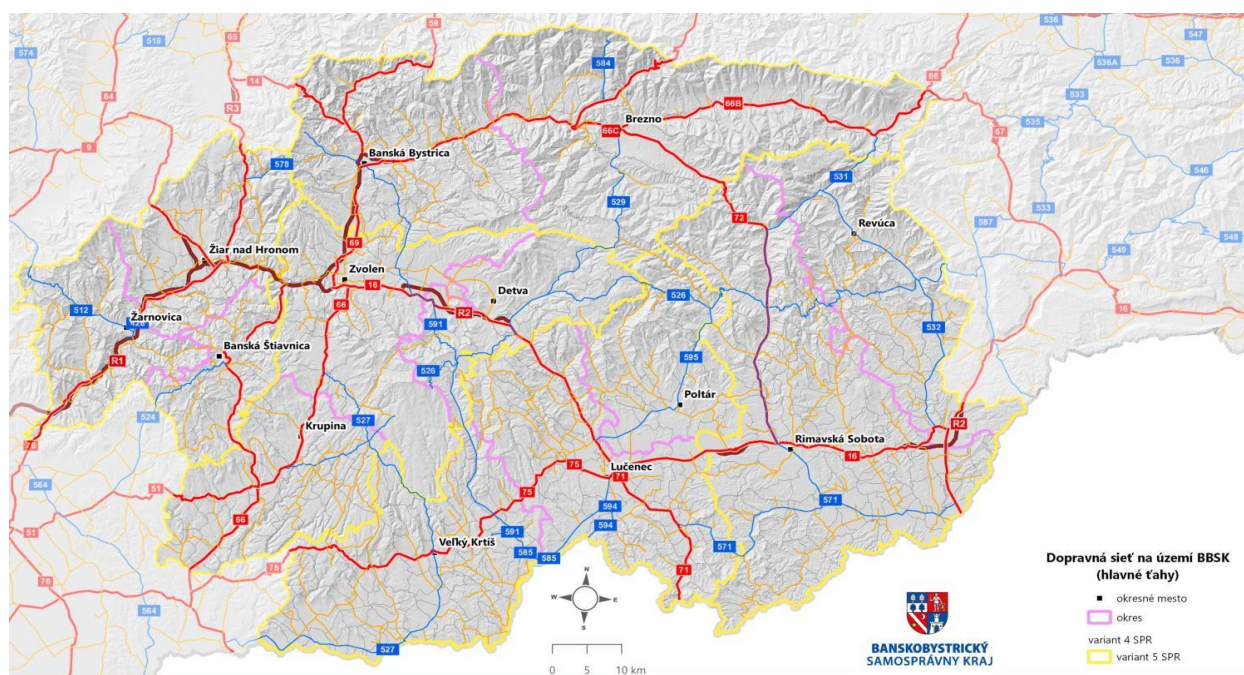
IÚI predstavujú nástroj strategického a výsledkovo orientovaného prístupu s cieľom riešiť potreby a výzvy regiónov podľa ich špecifických potrieb. IÚI budú v podmienkach SR realizované prostredníctvom RIÚS. V kontexte OP Slovensko a RIÚS sú IÚI súbor vzájomne prepojených aktivít (vecne a/alebo časovo a/alebo funkčne a/alebo komplementárne a/alebo synergicky a pod.) realizovaných na vymedzenom území. SPR sa bude realizovať ako súčasť modelu RIÚS. Bude zameraný na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, demografických a sociálnych výziev, ktoré majú vplyv na mestské oblasti, pričom najmenej 5 % zdrojov EFRR vyčlenených na národnej úrovni v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa vyčlení na integrované činnosti udržateľného rozvoja miest.

Integrovaný projektový balíček - súbor vzájomne prepojených a súvisiacich projektov, ktorého realizácia ako celku je potrebná pre naplnenie niektorej z priorit Integrovaného územného strategického. Jadrom integrovaného projektového balíčka je spravidla kľúčová/ nosná operácia (projekt), ktorej efekt je podporený viacerými doplnkovými operáciami (projektmi) zastrešenými tematickými projektovými balíčkami.

Tematické projektové balíčky– súbor komplementárnych operácií (projektov) ku kľúčovým/nosným operáciám (projektom) v rámci integrovaného projektového balíčka. Je potrebné ich realizovať, aby sa v súčinnosti s kľúčovou/nosnou operáciou (projektom) dosiahli ciele nadväzujúce na niektorú z priorit. Vzhľadom na potrebu ponechania dostatočného priestoru pre flexibilné rozhodovanie po dobu realizácie Integrovaného územného strategického sú tieto operácie (projekty) v RIÚS definované len ako tematické projektové balíčky, ktoré budú napĺňané konkrétnymi projektami na základe rozhodnutia Rady partnerstva z projektových zámerov ktoré do zásobníka projektov navrhnu sociálno-ekonomickí partneri.

Zdroj: BBSK 2020

Zdroj: BBSK 2020

2.13.3 Udržateľný mestský a vidiecky rozvoj – SPR okresov Banská Bystrica a Brezno

Integrované územné stratégie mestského a vidieckeho rozvoja sú definované pre mestské a vidiecke funkčné územia Banskobystrického kraja (IÚS BBSK). Územia SPR sú v rámci PHSR VÚC chápané ako **strategicko-plánovacie regióny (SPR)**. To umožní pre ich implementáciu využiť zdroje špecificky určené pre územia mestského rozvoja (UMR) a územie VÚC ako celok.

Strategicko-plánovacie regióny		1	2	3	4	5
Územné členenie	Okresy	Banská Štiavnica	Detva	Banská Bystrica	Lučenec	Revúca
		Žarnovica	Krupina	Brezno	Poltár	Rimavská Sobota
		Žiar nad Hronom	Zvolen		Veľký Krtíš	
Demografia	Počet obcí	68	77	72	150	149
	Počet obyvateľov (k 31.12.2019)	88 706	123 192	172 571	138 818	124 006
	Rozloha (Km2)	1 235,04	1 793,10	2 074,64	2 150,01	2 201,20
	Hustota obyvateľstva (Osoba na Km2)	71,82	68,70	83,18	64,57	56,34
	Priemerná veľkosť obce podľa počtu obyvateľov	1 305	1 600	2 397	925	832
Hospodárstvo	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (2019)	46 557	65 387	96 202	66 769	56 852
	Miera evidovanej nezamestnanosti (2019)	5,38%	4,12%	3,67%	7,97%	14,33%
	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (2018)	1 113,85	1 047,98	1 096,95	873,08	857,15
	Počet podnikov (2019)	2 680	4 209	9 839	3 492	2 042
	Počet živnostníkov (2019)	5 876	6 799	10 235	5 815	4 246
Cestné komunikácie	Rýchlostné cesty (Km)	53,85	37,95	17,61	-	18,18
	Cesty I. Triedy (Km)	101,52	122,42	184,43	127,04	105,32
	Cesty II. Triedy (Km)	52,35	128,37	66,98	180,70	173,67
	Cesty III. Triedy (Km)	301,10	310,88	216,08	558,43	452,34
	Cestné komunikácie spolu (Km)	508,82	599,62	485,09	866,18	749,51
Priemyselné parky	Počet zelených parkov	2	3	1	4	-
	Výmera zelených parkov (m2)	714 000	714 824	364 000	587 034	-
	Počet hnedých parkov	1	1	-	2	3
	Výmera hnedých parkov (m2)	154 204	29 517	-	46 676	202 120

Zdroj: BBSK 2020

Strategicko-plánovací región (SPR) okres Banská Bystrica a Brezno

Z hľadiska sídelnej štruktúry je SPR rozdelený na **2 mestá a 70 obcí, v ktorých žije 172 tis. obyvateľov**. SPR patrí k ekonomicky najrozvinutejším regiónom kraja. Ekonomickým „ťahúňom“ regiónu je najmä okres Banská Bystrica, ktorý dosahuje v porovnaní s krajom nadpriemerné výsledky v nízkej miere nezamestnanosti, vysokej priemernej mzde a vysokému prílevu zahraničného kapitálu. Okres Brezno môžeme zaradiť k ekonomicky priemerne rozvinutým. Celkovo je nezamestnanosť v regióne pod priemerom kraja (v okrese BB je miera nezamestnanosti 5,1 % a v okrese BR 7,8 %), a navyše sú uchádzači o zamestnanie v priemere kratšie v evidencii oproti krajskému priemeru.

Problematické je v regióne nadpriemerné starnutie obyvateľstva. Podiel obyvateľov v hmotnej núdzi sa pohybuje pod krajským priemerom, a pozitívny vývoj vidíme aj v počte podnikov, ktorý rastie výrazne rýchlejšie než je trend v kraji.

Vyplyva to najmä zo silného podnikateľského prostredia predovšetkým v odvetví priemyselnej výroby a obchode a tiež z vysokého podielu priamych zahraničných investícií (viac ako tretina PZI kraja). V regióne má silnú tradíciu kovospracujúci, drevospracujúci a strojársky priemysel. Výhodou regiónu, ktorá prispieva k jeho ekonomickej výkonnosti je dobrá dopravná dostupnosť.

Okres Banská Bystrica má priame napojenie na rýchlostnú cestu R1 spájajúcu toto krajské mesto s hlavným mestom Slovenska a okres Brezno leží na križovatke dopravných trás spájajúcich Banskobystrický kraj s Liptovom cez sedlo Čertovica. Prepojenie obcí v okrese s mestom Brezno je vo veľkej miere problematické.

Špecifické potenciály, problémy a výzvy pre jednotlivé strategicko-plánovacie regióny:

Tvorba pracovných miest a pridanej hodnoty

- Chýbajúca digitálna a dopravná infraštruktúra
- Nevyužitý a zanedbaný inovačný potenciál
- Slabá diverzifikácia a nerovnomerné rozmiestnenie priemyslu
- Slabé prepojenie dopytu a ponuky na trhu práce

Potenciál pre rozvoj ekonomiky

- Sociálna ekonomika
- Inovácie
- Cestovný ruch

Životné prostredie

- Skládkovanie odpadov
- Vykurovanie domácností

- Dopady zmeny klímy
- Vyludňovanie vidieka

Kvalita života

- Nedostupnosť sociálnych služieb
- Nedostupné zdravotníctvo
- Fragmentácia a nízka angažovanosť spoločnosti

Hlavným nástrojom pri riešení identifikovaných výziev budú integrované územné investície realizované prostredníctvom integrovaných územných stratégií.

Zaradenie do Strategického investičného balíčka (klasifikácia BBSK)

4- Kvalitné životné prostredie –obce ako partneri BBSK

3- Cestovný ruch a kultúra

7- Prepojený kraj

6- Občianska a komunitná infraštruktúra

2- Zamestnanosť a školstvo

1 – Inovácie, výskum a vývoj

Strategický prístup vrátane vízie, hlavného cieľa a priorít BBSK

Vízia rozvoja do roku 2030:

Kraj, kde ľudia chcú pracovať, žiť a plnohodnotne tráviť čas.

Hlavný cieľ:

Zvýšiť atraktivnosť kraja pre obyvateľov, investorov a návštevníkov.

Tento prístup je vyjadrený v 4 prioritách:

- I. Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika
- II. Zelený kraj aj pre budúce generácie
- III. Vzdelaná a súdržná spoločnosť
- IV. Prepojený kraj

Strategické, špecifické ciele a kľúčové nástroje implementácie PHRSR priradené k jednotlivým prioritám (K jednotlivým cieľom budú definované aj ukazovatele v polohe kompozitných ukazovateľov merateľnej zmeny ako základ pre definovanie výstupových ukazovateľov na úrovni projektov)

Strategické ciele špecifické pre strategicko-plánovacie regióny:

SPR okr. Banská Bystrica a Brezno

PRIORITA 1. KONKURENCIESCHOPNÁ A TRVALO UDRŽATEĽNÁ EKONOMIKA V SPR

(poskytujúca prácu pre kvalifikovaných ľudí)

PRIORITA 2. KONKURENCIESCHOPNÝ REGIÓN V OBLASTI CESTOVNÉHO RUCHU

PRIORITA 3. ZELENÝ KRAJ AJ PRE BUDÚCE GENERÁCIE

PRIORITA 4. SÚDRŽNÁ A VZDELANÁ SPOLOČNOSŤ

PRIORITA 5. PREPOJENÝ KRAJ (zlepšiť prepojenosť kraja smerom von aj dovnútra)

Integrované investičné balíčky pre implementáciu PHRSR VÚC:

I. Inovatívna a kreatívna mestská ekonomika

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • INNO BBSK ako platforma pre inovácie a komercializáciu výsledkov vedy a výskumu • Regionálne inovačné centrum - prepojenie výskumno-vývojových inštitúcií a podnikov • Podpora univerzitných inkubátorov a spoločných pracovísk

II. Moderný a udržateľný dopravný systém

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Výstavba a rekonštrukcia ciest II. a III. triedy (master plan VÚC) • Integrovaný dopravný systém (IDS) na území BBSK • Podpora budovania infraštruktúry nemotorovej dopravy s dôrazom na mestské funkčné oblasti

III. Zručnosti 21.storočia pre všetkých

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Dobudovanie a optimalizácia siete stredných odborných škôl (SOŠ) v kľúčových odvetviach - kultúrny a kreatívny priemysel, nové služby v oblasti zelenej ekonomiky, podpory zdravia • Vytvorenie systému celoživotného vzdelávania a poradenstva vo väzbe na podniky a odborné SOŠ a vysoké školy

IV. Obnova a využívanie kultúrneho dedičstva

V. Zelená a zdravá mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica

Zámerom integrovaného investičného balíčka je systematický prístup k tvorbe zdravého, zeleného, atraktívneho a udržateľného prostredia sídel a ich okolia pre kvalitný život obyvateľov podporou zelených komunálnych služieb, podporou zdravia a záujmových aktivít obyvateľov najmä v prírode. Detailný popis IIB bude výsledkom participatívneho procesu tvorby IUS UMR Banská Bystrica

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Publikovanie otvorených dát na regionálnej úrovni • Budovanie zdieľanej infraštruktúry na regionálnej/subregionálnej úrovni • Spoločná stratégia využitia zanedbaných území

VI. Zelená a nízkouhlíková mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Regionálna stratégia zlepšovania kvality ovzdušia v sídlach BBSK • Envirostratégia BBSK a Stratégia adaptácie BBSK na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy • Vytváranie siete krajských environmentálnych centier, budovanie kapacít pre environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu • Prepojenie siete nemotorovej dopravy UMR a kraja

VII. Zdravie a sociálna starostlivosť pre všetkých

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Zabezpečenie dostupnosti a kapacít zdravotníckej a sociálnej starostlivosti v oblasti primárnej starostlivosti (dostupné dáta, hodnotenie kvality, model financovania) • Zlepšovanie kvality služieb vo vybraných zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK

VIII. Dobre spravované mestské funkčné územie a mesto Banská Bystrica

Zámerom integrovaného investičného balíčka je kvalitnejšia politika mestského rozvoja zameraná hlavne na potreby všetkých sociálnych a vekových skupín obyvateľov, verejné priestory a služby pre potreby obyvateľov prostredníctvom využitia otvorených dát a spolupráce samosprávy s verejnosťou a s územnými komunitami, posilňovanie spoluzodpovednosti za rozvoj svojho územia a kvalitu verejných priestorov a dostupnosti verejných služieb

IX. Kapacity pre otvorené vládnutie

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Spoločné aktivity a projekty analyticko-strategických platforiem • Inovatívne nástroje na podporu spolupráce

X. Integrovaný komunitný rozvoj a participácia

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Uplatnenie špecificky-miestneho prístupu na úrovni regiónu

XI. Občianska a sociálna bezpečnosť

Požiadavky a riešenia na úrovni VÚC • Tvorba deradikalizačných stratégií, opatrení voči násiliu a predchádzaniu šírenia dezinformácií • Tvorba regionálnych podporných a finančných nástrojov pre podporu mladých ľudí a ohrozené skupiny

(Podľa Vstupná správa pre spracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030 tvoriaca aj vstupnú správu pre spracovanie Integrovannej územnej stratégie Banskobystrického samosprávneho kraja pre európske štrukturálne a investičné fondy v programovom období 2021 – 2027)

2.14 Bezpečnosť a kriminalita

Územie Mikroregiónu RENTÁR môžeme považovať za bezpečné s nízkym výskytom trestnej činnosti. V obciach nie je nutné zriaďovať obecné polície. Každá obec má kamerový systém na vyhradených miestach s vyššou pravdepodobnosťou spáchania trestného činu, alebo výtržníctva. Územie spadá do pôsobnosti Obvodného oddelenia policajného zboru Slovenská Ľupča.

Tabuľka č. 59: **Prehľad trestných činov**

	2020	2019	rozdiel
Trestné činy celkom	5	4	1
objasnených	5	1	4
%	100	25	
lúpeže			
objasnené			
%			
ublíženie na zdraví			
objasnené			
%			
nebezpečné vyhrážanie	2	1	1
objasnené	2		
%	100	0	
krádeže vlámaním	2	1	1
objasnené	1		
%	50		
krádeže osobných motorových vozidiel			
objasnené			
%			
vecí a súčiastky osobných motorových vozidiel		1	-1
objasnené			
%		0	
výtržníctvo	1	1	0
objasnené	1	1	
%	100	100	
alkohol (289 TZ)			
objasnené			
%			
spáchané na ulici			
objasnené			
%			

Zdroj: Okresné riaditeľstvo PZ BB, 2021

2.14.1 Zhodnotenie

Na území mikroregiónu je výskyt trestných činov nízky. Verejné priestranstvá v obci sú zabezpečené kamerovým systémom. Kúpele riešia monitoring kamerami umiestnenými prevaž v areáli kúpeľov.

2.15 Územný a investičný rozvoj obce

(súladi s existujúcou dokumentáciou rozvoja)

2.15.1 Súlad s existujúcou dokumentáciou rozvoja

(PHSR BBSK, KURS SR, ÚPN VÚC BB kraja, ÚPD obce)

Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja BBSK 2015 – 2023:

VÍZIA:

„Región otvorený príležitostiam, novým možnostiam a s úctou k tradíciám, človeku a prírode...“

Strategický cieľ

Zlepšiť kvalitu života obyvateľstva prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti a výkonnosti ekonomiky kraja, investovaním do kvalitných verejných služieb, inovácií a udržateľných environmentálnych riešení.

- **Prioritná oblasť 1** Zdravé a adaptabilné prostredie - zelený región
- **Prioritná oblasť 2** Lepšia kvalita života – služby pre ľudí

- **Prioritná oblasť 3** Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky
- **Prioritná oblasť 4** Partnerstvá (horizontálna priorita)

Vzhľadom k veľkým vnútroregionálnym rozdielom na území kraja a v súvislosti s cieľovou podporou územnej súdržnosti založenej na vyváženom územnom rozvoji, polycentrickom prístupe s cieľom postupného vytvárania nových funkčných území sa Banskobystrický kraj musí špecificky zamerať a 5 skupín okresov:

- okresy s najvyššou prioritou podpory – okres Revúca, Poltár a Rimavská Sobota,
- okresy s druhou najvyššou podporou – okresy Detva, Krupina, Veľký Krtíš,
- okresy s vysokou podporou – okresy Banská Štiavnica, Brezno, Lučenec a Žarnovica,
- okresy s nižšou podporou – okres Žiar nad Hronom,
- okresy s cieľovou podporou – okresy Banská Bystrica a Zvolen.

PRIORITNÁ OBLASŤ 1: Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región

Prioritná oblasť je zameraná najmä na podporu projektov a aktivít v oblasti životného prostredia a environmentálnej infraštruktúry, ekologickej a bezpečnej dopravy a mobility, a rozvoja vidieka s dôrazom na chránené oblasti.

Špecifický cieľ 1.1: •Vytvoriť predpoklady pre budovanie systému bezpečnej a ekologickej dopravy na území BBSK zvýšením atraktivity VOD a nemotorovej dopravy

Opatrenie

1.1.2 Vytvorenie IDS

Aktivita

Výstavba spoločných prestupných bodov, terminálov intermodálnej dopravy vrátane systémov inteligentného parkovania a pod. Modernizácia a výstavba zastávok VOD Zavedenie nového tarifyného a informačného systému VOD

Opatrenie 1.1.4. Vytvorenie regionálnej siete cyklotrás

Aktivita

Výstavba nových úsekov cyklotrás Obnova, údržba a rekonštrukcia už existujúcich cyklotrás Budovanie infraštruktúry súvisiacej s nemotorovou dopravou (záchranné parkoviská Park&Ride)

Opatrenie 1.1.5 Vypracovanie analytických, koncepčných a strategických dokumentov na zabezpečenie ekologickej, udržateľnej a bezpečnej dopravy na území kraja

Aktivita

Spracovanie resp. aktualizácia strategických dokumentov v súlade s platnou legislatívou a územnoplánovacou dokumentáciou, tvorba mobilných aplikácií, interaktívnych máp a portálov

Špecifický cieľ 1.2: • Podporovať zmierňujúce a adaptačné opatrenia zmeny klímy

Opatrenie 1.2.1 Zavádzanie adaptačných a zmierňujúcich opatrení zmeny klímy v mestskom prostredí

Aktivita

Realizácia prvkov zelenej a modrej infraštruktúry

Revitalizácia vnútroblokov v mestách

Podpora občianskych a komunitných zelených iniciatív

Vypracovanie koncepčného dokumentu (zmeny klímy, nízkouhlíková stratégia)

Špecifický cieľ 1.4: • Zlepšiť kvalitu životného prostredia

Opatrenie 1.4.2 Zlepšenie systému zberu, separácie a zneškodňovania odpadu a prevencia /odstraňovanie environmentálnych záťaží/

Aktivita

Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov/odstraňovanie environmentálnych záťaží

Zavádzanie nových systémov a technológií v oblasti odpadového hospodárstva

Opatrenie 1.4.3 Zlepšovanie kvality ovzdušia s dôrazom na tuhé emisie

Aktivita

Podpora zmeny palivovej základne energetických zdrojov na výrobu tepla a teplej vody v prospech využívania OZE

Podpora vypracovania nízkoúhlíkových stratégií najmä v mestských oblastiach - Integrované, nízkoúhlíkové stratégie a trvalo udržateľné plány činnosti pre mestské aglomerácie, vrátane systémov verejného osvetlenia a inteligentných sietí

PRIORITNÁ OBLASŤ 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí

Prioritná oblasť je zameraná predovšetkým na sociálnu inklúziu a boj proti chudobe, rozvoj verejných služieb poskytovaných komunitou v oblasti sociálnych služieb, zdravotníctva, bývania, vzdelávania, kultúry, športu a bezpečnosti.

Špecifický cieľ 2.2: • Podporovať sociálnu inklúziu prostredníctvom komunitne poskytovaných služieb

Špecifický cieľ 2.3: • Zabezpečiť efektívne, kvalitné a udržateľné služby sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre všetky skupiny obyvateľstva

Opatrenie 2.3.1 Zvýšenie efektívnosti, flexibility a dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti

Aktivita

Podpora integrácie zdravotníckych služieb vrátane sociálnych služieb budovaním CIZS, nové procesné a diagnostické

Optimalizácia siete zdravotníckych zariadení (primárna zdravotná starostlivosť, špecializovaná zdravotná starostlivosť, ústavné zariadenia, dlhodobá zdravotná starostlivosť)

Podpora zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám

Opatrenie 2.3.2 Zabezpečenie procesu DI

Aktivita

Rozvoj ambulantných, nepobytových sociálnych služieb poskytovaných komunitou

Vytvorenie nových a inovatívnych sociálnych služieb (využitie IKT, kombinácia služieb, mobilné služby a pod. vrátane preventívnych opatrení)

Opatrenie 2.3.3 Vytváranie služieb poskytovaných komunitným spôsobom

Aktivita

Podpora vytvárania služieb poskytovaných v teréne, v prirodzenom prostredí

Opatrenie 2.4.1 Systémová podpora dostupného bývania /nájomného bývania

Aktivita

Obnova a budovanie cenovo dostupných bytov najmä pre mladé rodiny a osoby ohrozené sociálnym vylúčením

Opatrenie 2.4.2 Obnova existujúceho bytového fondu

Aktivita

Vytváranie nových modelov manažmentu existujúceho bytového fondu vrátane rôznych možností bývania (sociálne, núdzové, dočasné, štartovacie byty, byty s rôznym štandardom a pod.)

Opatrenie 2.5.1 Ochrana, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry

Aktivita

Obnovenie najhodnotnejších objektov v rámci pamiatkového fondu a pamiatok

PRIORITNÁ OBLASŤ 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky

Prioritná oblasť je zameraná hlavne na podporu podnikania, rozvoja cestovného ruchu, kreatívnej ekonomiky, inovácií, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a tvorbu nových pracovných miest.

Špecifický cieľ 3.1: • Zvýšiť inovačnú schopnosť v priemysle a službách

Opatrenie 3.1.1 Využívanie existujúcich priemyselných zón a nevyužitých priestorov pre hospodársky rast

Aktivita

Identifikovať a propagovať priemyselné zóny a nevyužívané objekty na území kraja a podporovať vznik podnikateľských aktivít a vznik nových pracovných miest

Vytvoriť stálu komunikačnú platformu medzi podnikateľskými subjektmi a samosprávou vrátane špecializovaných agentúr a inštitúcií /SARIO, SBA a pod.

Podporovať podnikateľské aktivity využívajúce domácu surovinovú základňu a ľudské zdroje

Opatrenie 3.1.2 Podpora spoločných projektov inštitúcií VaV, podnikateľských subjektov a vzdelávacích inštitúcií

Aktivity

Vytvorenie spoločnej komunikačnej platformy medzi výskumno-vývojovými inštitúciami a podnikateľskou sférou

Opatrenie 3.3.2 Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu

Aktivity

Vytvoriť sieť udržiavaných turistických, náučných chodníkov a cyklotrás

Opatrenie 3.4.1 Prepojenie odborného vzdelávania a prípravy s trhom práce a podnikaním

Aktivity

Podpora návratu osôb ohrozených sociálnym vylúčením na trh práce zlepšením prístupu k informačným, poradenským službám

Opatrenie 3.4.2 Podpora sociálnej ekonomiky

Aktivity

Vytváranie subjektov sociálnej ekonomiky, podpora flexibilných foriem zamestnávania

Program rozvoja obce Brusno 2021 - 2028 je v súlade s požiadavkami záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) na záväznú časť ÚPD obce Brusno.

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Územím prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.

Záväzná časť:

- Ťažiská osídlenia najvyššej úrovne: podporovať rozvoj banskobystricko-zvolenského ťažiská osídlenia ako aglomerácie najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu
- Podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa: hornopohronskú rozvojovú os: Banská Bystrica Brezno - Heľpa

ÚPN VÚC Banskobystrického kraja schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky rieši rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené hlavne:

- rekonštrukcia cesty č. I/66 v úseku Slovenská Ľupča – Brezno (kategória S 22,5/80,100; úsekovo R 22,5/80,100)
- návrh trasy E 77 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica so zatunelovaním trasy pri obciach Moštenica a Hiadeľ
- elektrifikácia celoštátnej žel. trate Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany
- predĺženie pohronskeho SKV s napojením sídiel po trase
- výstavba zariadení na využitie miestnych zdrojov energie
- vybudovať sieť digitálnych ústrední na všetkých úrovniach

Zhodnotenie a požiadavky záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) / výber častí vo vzťahu ku územiu mikroregiónu RENTAR.

I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry a hospodárstva

...

- 1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,
- 1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru.
- 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráam podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory

vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

...

- 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou
- 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,
- 2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom a s prioritným cieľom udržania biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja územia,
- 2.2.4. pri využívaní lesných pozemkov uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy, existujúce hospodárske lesy podľa možnosti prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- 2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,
- 2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, prioritne v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného odchovu hospodárskych zvierat, v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,
- 2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu trvalých trávnych porastov v súlade s udržaním ekologickej stability územia a zachovania krajinného rázu,

...

Regionálny rozvoj

- 2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,
- 2.4.5. podporovať rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov,

...

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

- 3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať:
...vedomostno-poznávacie štruktúry:
GEOPARKY – Banskoštiavnický, Banskobystrický, Novohradský,
mototuristické trasy:
...Slovenská banská cesta (Malé Karpaty – Štiavnicko-bystrická oblasť – Rudohorie),
Železná cesta (v rámci programu „Európske kultúrne cesty priemyselných pamiatok“ – trasa: Košický kraj - Červená Skala - Muráň - Tisovec - Hnúšťa - Sirk - Jelšava - Štítnik - Kunova Teplica - Tornaľa - Kráľ – Maďarská republika)
cyklomagistrály:...
Zelená stuha Pohronia
! vodná turistická trasa: rieky Hron a Ipel'
- 3.1.7. v horskom turizme plne využiť potenciál pre rozvoj zimných lyžiarskych športov v jestvujúcich turistických strediskách, podmienený dosiahnutím konsenzu s orgánmi ochrany prírody a krajiny, umožňujúceho ich funkčné rozšírenie a prípadnú integráciu do aglomerácií. Rozvoj zamerať na dobudovanie rekreačnej vybavenosti a dopravnej a technickej infraštruktúry pre zabezpečenie celoročného využívania ich kapacít,
- 3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest,
- 3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,
- 3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,
- 3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti jestvujúcich stredísk cestovného ruchu na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody len v súlade s ekologickou únosnosťou dotknutých a nadväzujúcich lokalít
- 3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,
- 3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.
- 3.7. Zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Muránska planina, Národného parku Veľká Fatra, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinskej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.

- 3.8. Viazat' lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.
- 3.10. zabezpečovať v liečebných kúpeľoch únosný pomer funkcie liečebnej, turisticko-rekreačnej, kultúrno-spoločenskej a ich funkčných plôch.
- 3.11. pri rozvoji rekreácie a turizmu na území chránených území a ich ochranných pásiem rešpektovať návštevný poriadok príslušného chráneného územia, platný v čase prípravy a realizácie rozvojových zámerov.
- 3.12. podporovať ťažiskové územia kúpeľníctva – kúpeľné miesta, za súčasného rešpektovania ochrany vnútorného kúpeľného územia kúpeľných miest.
- 3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
- 3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávací potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.
- 3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
- 3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

4. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany prírody a pôdneho fondu

- 4.1. rešpektovať územné vymedzenie, podmienky ochrany a využívanie všetkých vyhlásených chránených území v kategóriách chránená krajinná oblasť, národný park, národná prírodná rezervácia, prírodná rezervácia, národná prírodná pamiatka, prírodná pamiatka, chránený areál, chránený krajinný prvok, chránené vtáčie územie, navrhované územie európskeho významu a národného významu, biotopy chránených rastlín a živočíchov.
- 4.4. uplatňovať pri hospodárskom využívaní území chránených podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny diferencovaný spôsob hospodárenia a uprednostňovať biologické a integrované metódy ochrany územia,
- 4.5. rešpektovať prvky územného systému ekologickej stability.
- 4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).
- 4.11. zabezpečovať nástrojmi územného plánovania ekologicky optimálne využívanie územia, rešpektovanie, prípadne obnovu funkčného územného systému ekologickej stability, biotickej integrity krajiny a biodiverzity na úrovni regionálnej a lokálnej.
- 4.14. Podporovať ťažbu nerastov len v územiach kde sa pri realizácii ťažby nepredpokladajú jej negatívne dopady na životné prostredie, vznik environmentálnych záťaží, záujmy ochrany prírody a krajiny, terénny reliéf a súčasnú krajinnú štruktúru. Podporovať len takú ťažbu nerastov, ktorá nepoužíva technológiu kyanidového lúhovania.
- 4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

- 5.4.5. podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.
- 5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- 5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlne, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybrané typické remeselnícke a priemyselné objekty...

...

6. V oblasti rozvoja nadradenej dopravnej infraštruktúry

- 6.1. v oblasti rozvoja cestnej infraštruktúry
 - 6.1.8. rekonštruovať a vybudovať cestu I/66 v úseku Slovenská Ľupča - Brezno, nová trasa s obchvatom obcí a mesta Brezno,
- 6.2. v oblasti rozvoja železničnej infraštruktúry

- 6.2.5. zlepšovať nevyhovujúcu dopravnú dostupnosť územia Pohronia a spojenia územia kraja s východným Slovenskom zlepšovaním územných a stavebno-technických parametrov trate nadregionálnej úrovne Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany s výhľadovou elektrifikáciou trate v celej dĺžke ťahu na území Banskobystrického kraja,
- 6.5. utvárať podmienky na ochranu územia v okolí dopravných trás s veľkou intenzitou dopravného zaťaženia pred negatívnymi dôsledkami dopravy, monitorovať dodržiavanie prípustných hladín hluku a určovať zásady ochrany dotknutého územia pred jeho účinkami s návrhom a následnou realizáciou opatrení na ochranu proti hluku.

7. V oblasti rozvoja nadradenej technickej infraštruktúry

- 7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línii a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu,
- 7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,
- ...
- 7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje
- 7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,
- 7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb

8. V oblasti sociálnej infraštruktúry

- 8.2. zdravotníctvo
- 8.2.1. vytvárať územno-technické predpoklady na rovnomerné pokrytie územia zariadeniami základnej zdravotnej starostlivosti, jej zameranie postupne preorientovať na prevenciu a na včasnú diagnostiku závažných ochorení,
- 8.2.2. vytvárať územnotechnické predpoklady na dobudovanie liečebných zariadení v kúpeľných miestach, doplniť vybavenosť pre ošivenie a zintenzívnenie činnosti stagnujúcich kúpeľov s vyhľadávanými indikáciami,
- 8.3. sociálna pomoc
- 8.3.1. rozširovať sieť a štruktúru zariadení sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb podľa potrieb okresov paralelne s narastaním podielu občanov odkázaných na sociálnu pomoc a občanov v dôchodkovom veku, ako aj občanov so zdravotným postihnutím, najmä občanov s ťažkým zdravotným postihnutím

9. V oblasti ochrany a tvorby životného prostredia

- 9.3. ochranu vôd realizovať ako
- 9.3.1. ochranu v chránených vodohospodárskych oblastiach Veľká Fatra, Nízke Tatry - západná časť, Nízke Tatry - východná časť, Horné povodie Ipľa, Rimavice a Slatiny, Muránska planina, Horné povodie Hnilca podľa § 31 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) a NV SSR č.13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prírodzenej akumulácie vôd,
- 9.3.4. ochranu prírodných liečivých zdrojov a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd podľa § 65 zákona NR SR č. 277/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov

- **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhuje ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.

ÚSES: je zdokumentovaný v územnom pláne obce Brusno, v kapitole B.11 a výkrese č. 3.

- **Územný plán obce** – obec Brusno má vypracovanú ÚPD, resp. platný územný plán z roku 2009 v znení zmien a doplnkov.

- **ROEP a Pozemkové úpravy**

Obec má spracovaný dokument ROEP (situáciou v ROEP a pozemkových úpravách): ukončený 2011.

Tabuľka č. 60: Situácia v Programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Obec	Názov PHSR	Programovacie obdobie
Brusno	PHSR Brusno 2014-2020	2014 - 2020

Zdroj: OcÚ Brusno, 2021

Pre územný a investičný rozvoj obce majú charakter zákona schválené územnoplánovacie dokumenty, ktoré v zmysle ustanovení stavebného zákona vo svojich záväzných častiach stanovujú regulatívy a limity rozvoja územia, pre ktoré sú spracované. Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre obec Brusno je **Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj**.

V nasledujúcom období Obecné zastupiteľstvo v Brusne v zmysle platnej legislatívy schválilo tieto územnoplánovacie dokumentácie obce:

Tabuľka č. 61: Stav schválenej územnoplánovacej dokumentácie a územnoplánovacích podkladov

Por. č.	Názov dokumentácie	Spracovateľ (zodpovedný autorizovaný architekt na pečiatke)	Názov spracovateľa (projektová kancelária)	Číslo uznesenia	Číslo VZN o schválení
0	Územný plán obce	Ing. Arch. Mária Chocholová	SAŽP CTK	20/B11/2009 zo 17.8.2009	65/2009
1	Zmeny a doplnky č. 1	Ing. Arch. Eva Bakitová		18/B6/2012 zo dňa 14.12.2012	84/2012

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 62: Iná dokumentácia hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Por. č.	Názov dokumentácie	Spracovateľ (zodpovedný autor na pečiatke)	Názov spracovateľa a (projektová kancelária)	Dátum spracovania /dňa v OcZ	Č.uznesenia
1.	Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2018 – 2023	Mgr. Zuzana Hrušková		05/2018	

Zdroj: obec 2021

Územný plán obce Brusno a jeho Zmeny a doplnky územného plánu č.1 stanovil koncepciu dlhodobého územného rozvoja obce a zásady jeho funkčného a priestorového usporiadania.

Koncepcia priestorového usporiadania a funkčného využívania územia obce predpokladá vytváranie podmienok pre stabilizáciu trvale žijúcich obyvateľov obce s predpokladom tvorby územných podmienok pre rozvoj bývania v rodinných domoch (IBV-individuálna bytová výstavba) a kúpeľníctvo. Doplnkovými funkciami by mala byť rekreácia, cestovný ruch a hospodárske aktivity.

Obec Brusno sa má rozvíjať ako sídlo významné pre turizmus, podhorského funkčného typu s celoštátnym významom. Koncepcia počíta s vytvorením podmienok pre rekonštrukciu objektov pôvodných kúpeľov (Vepor, Ďumbier, Paula) a obnovenie ich lôžkových a stravovacích kapacít a služieb.

Hlavné smery a podmienky rozvoja podľa územného plánu – zadanie územného plánu

- využiť jestvujúci stavebný potenciál na zlepšenie bývania, výroby, občianskej vybavenosti pri zachovaní charakteristického obrazu obce, ako aj regionálnych architektonických charakteristík,
- vytypovať ďalšie rozvojové plochy pre bývanie, občiansku a sociálnu vybavenosť, kúpeľníctvo a rekreáciu, šport a hospodárske aktivity,
- využiť potenciál minerálnych prameňov a existenciu liečebných kúpeľov pre rozvoj obce,
- navrhnuť podmienky ochrany kultúrno-historického potenciálu obce,
- riešiť optimálne využitie potenciálu krajiny pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo
- rešpektovať záujmy ochrany prírody pri využívaní katastrálneho územia obce
- ponúknuť možnosti pre zvyšovanie zamestnanosti v obci
- riešiť verejnú technickú infraštruktúru obce (zásobovanie pitnou vodou, elektrickou energiou, plynom a teplom,
- riešiť spôsob zabezpečenia odvádzania a zneškodňovania odpadových vôd,
- riešiť ochranu sídla pred povodňami

- k) riešiť zlepšenie dopravného systému obce,
- l) navrhnúť opatrenia na zlepšovanie životného prostredia,
- m) pri návrhu rešpektovať platnú legislatívu a odborové normy

V oblasti rozvoja zdravotníckych zariadení bol v územnom pláne doporučený rozvoj liečebných kúpeľov Brusno vo väzbe na kapacity liečebných prameňov a priestorové možnosti katastrálneho územia obce so zameraním na:

- dobudovanie kapacity liečebných ústavov na konečný stav 450 lôžok,
- vybudovanie detského liečebného ústavu s kapacitou 250 lôžok,
- doplnenie zariadení služieb pre cestovný ruch,
- realizáciu kultúrno-spoločenského zariadenia pre obyvateľov, pacientov a návštevníkov kúpeľného miesta.

V oblasti rozvoja rekreácie a cestovného ruchu je katastrálne územie obce Brusno zaradené do rekreačného krajinného celku Horehronské podolie – západ, s predpokladanou maximálnou dennou návštevnosťou jej k.ú. 2 500 návštev./deň v letnej sezóne.

Územný plán navrhuje rozvoj dopravnej infraštruktúry hlavne v oblasti pešej a cyklistickej dopravy. Neurbanizované prostredie kultúrnej krajiny využívať s ohľadom na udržanie kvality prírodného aj urbanizovaného prostredia.

2.15.2 Majetok obce a investičné aktivity obce v posledných 5 rokoch, plánované investičné aktivity

Tabuľka č. 63: Majetok obce

Obec	Celková nadobúdacia hodnota majetku obce v EUR	Celková posledná účtovná hodnota majetku v EUR k 31.12.2020
Brusno	8 752 881	2 314 898

Zdroj: Obec Brusno, 2021

Vymedzenie majetku obce:

1. Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce vrátane finančných prostriedkov a majetkove práva obce.
2. Majetok obce tvoria najmä:
 - a) veci, ktoré na základe zákona č.138/1991 Zb. o majetku obci v znení neskorších predpisov prešli z majetku Slovenskej republiky do vlastníctva obce,
 - b) veci, ktoré obec nadobudlo na základe kúpnej zmluvy, darovacej zmluvy, zámennej zmluvy,
 - c) veci a súvisiace majetkove práva, ktoré obec získa pri hospodárení s vlastným majetkom, v rámci svojej činnosti, pri plnení úloh vyplývajúcich mu zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,
 - d) majetkove práva vrátane pohľadávok a záväzkov,
 - e) cenne papiere,
 - f) obchodné podiely v obchodných spoločnostiach, v ktorých je obec spoločníkom,
 - g) iné majetkove práva.

2.16 Inteligentné riešenia

Obec Brusno sa venuje inovatívnym a inteligentným riešeniam predovšetkým v oblasti modernizácie verejnej správy a v oblasti zlepšenia života jej obyvateľov. Obec aktívne spolupracovala pri zabezpečení rozvodu širokopásmového internetu, rozvodu optickej siete, obnove verejného osvetlenia s úsporou elektrickej energie, hospodáreniu s odpadmi a komunikácii s občanmi obce.

Obec je otvorená moderným a inteligentným riešeniam pri riešení parkovania v obci s aktívnou participáciou vlastníkov pozemkov, využitiu elektromobility a cyklodopravy a komunikácii cez aplikáciu v obraze, čím obec smeruje k budovaniu lepšej komunikačnej platformy smerom k občanovi obce.

Obec je otvorená SMART Cities riešeniam verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov a iné)

Základné faktory a ukazovatele, ktoré spôsobujú vznik rozdielov pri implementácii **SMART agendy**:

Šesť „inteligentných - smart“ pilierov tvorí:

- hospodárska dynamika a inovácie (inteligentné hospodárstvo)
- udržateľnosť životného prostredia (inteligentné životné prostredie)
- kvalita správy (inteligentné spravovanie)
- zjednodušenie dostupnosti (inteligentná mobilita)
- ľudský kapitál (inteligentná spoločnosť)
- kvalita života (inteligentný život)

2.17 Realizovaný rozvoj

Realizované investície, projekty, aktivity hlavne so zameraním na integrovaný prístup (posledných 7 rokov).

Tabuľka č. 64: Realizované projekty v obci

Projekt:	Rekonštrukcia zdravotného strediska
Podporil:	obec
Rok:	2014
Rozpočet:	
Projekt:	Vybudovanie Kamerového systému v obci
Podporil:	Ministerstvo vnútra SR
Rok:	2015
Rozpočet:	18.905,50 EUR
Projekt:	Rekonštrukcia verejného osvetlenia v obci
Podporil:	Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast – MH SR
Rok:	2015
Rozpočet:	88 978,37 EUR
Projekt:	Rekonštrukcia knižnice
Podporil:	obec
Rok:	2015
Rozpočet:	37.741,58 EUR
Projekt:	Nákup auta na zvoz odpadu
Podporil:	Recyklačný fond
Rok:	2016
Rozpočet:	173 675,00 EUR
Projekt:	Výstavba tribúny na futbalovom ihrisku
Podporil:	Slovenská sporiteľňa
Rok:	2016
Rozpočet:	34.776,68 EUR
Projekt:	Zateplenie budovy starej školy - záchranári

Program rozvoja obce Brusno na roky 2021 - 2028

Podporil:	MF SR
Rok:	2017
Rozpočet:	18.983,52 EUR
Projekt:	Rekonštrukcia kúrenia v ZŠ s MŠ
Podporil:	MŠ
Rok:	2018
Rozpočet:	52 300,00 EUR
Projekt:	Vybudovanie chodníkov - Lúka
Podporil:	Obec
Rok:	2018
Rozpočet:	234.950,51 EUR
Projekt:	Rekonštrukcia Miestneho kultúrneho strediska
Podporil:	Obec
Rok:	2018
Rozpočet:	15 176,11 EUR
Projekt:	Rekonštrukcia stropov na obecnom úrade
Podporil:	obec
Rok:	2018
Rozpočet:	10 488,40 EUR
Projekt:	Realizácia dopravného značenia
Podporil:	obec
Rok:	2018
Rozpočet:	11 168,86 EUR
Projekt:	Stavebné úpravy na budove starej školy v Brusne a jej okolí
Podporil:	obec
Rok:	2020
Rozpočet:	235.804,91 EUR

Zdroj: obec 2021

2.18 Finančná analýza

Prehľad domácich finančných zdrojov

Domáce zdroje					
Štátne zdroje v eur					
kód	Názov	2017	2018	2019	2020
	Zateplenie MKS	157 595,66			
	Dovybavenie MKS		12 960		
	Revitalizácia učební ZŠ s MŠ				155 904,91

Domáce zdroje					
Obecné zdroje v eur					
kód	Názov	2017	2018	2019	2020
121001	Z pozemkov	32 166,04	32 688,90	31 484,58	34 430,30
121002	Zo stavieb	32 014,88	27 353,29	33 640,55	33 624,75
121003	Z bytových a nebytových priestorov v bytovom dome	594,95	511,74	581,18	633,90
130	Dane za tovary a služby	110 800,51	123 242,32	120 720,09	85 263,75
210	Príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku	33 055,27	33 764,27	21 620,69	31 150,85
220	Administratívne a iné poplatky a platby	51 166,27	39 000,45	55 746,68	42 232,53
230	Kapitálové príjmy	143 969	19 257,50	39 199,98	5 069,45
240	Úroky z domácich úverov, pôžičiek a vkladov	1,3	10,43	-	-
290	Iné nedaňové príjmy	7 488,50	1 123,59	406,68	138,64

Domáce zdroje v eur spolu				
Názov	2017	2018	2019	2020
Štátne zdroje	157 595,66	12 960		155 904,91
Obecné zdroje	303 434,50	277 042,49	303 400,43	232 544,17

Zdroj: obec 2021

3. SWOT analýza

BRUSNO

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<i>Sídlo, komunita a spolupráca:</i> • poloha obce v spádovom území dvoch okresných miest Banskej Bystrice a Brezna • existujúci ucelený areál kúpeľov s kultúrnymi pamiatkami so záujmom o ochranu, údržbu a rozvoj • mikroregionálne partnerstvo RENTAR • priateľské spolunažívanie miestnych ľudí s okolitých obcí (založenie mikroregiónu a spolupráca obcí) • obec je súčasťou verejnosúkromného partnerstva obcí s realizáciou rozvoja prístupom LEADER (MAS Banskobystrický geomontánny park) • aktívna samospráva obce • potenciál pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky • dobrá orientácia v obci • začaté rekonštrukcie v kúpeľoch • zaujímavá história obce • zachovalé ľudové remeslá – výroba črpákov, drevených výrobkov, výšivky, prútených košíkov, maliarov • originálne spoločenské podujatia (napr. Čipkárskô) • vyrovnaný vývoj počtu obyvateľov • náboženská a národná znášanlivosť • vybudovaná technická infraštruktúra (vodovod, kanalizácia, plynofikácia, ČOV) • tradičné turnaje a športové podujatia • dostatok kvalitných ciest vhodných pre cykloturistov • zachovaná ľudová architektúra miestneho významu • kultúrne – historické pamiatky a zachovávanie remesiel • architektonický potenciál regionálneho významu <i>Životné prostredie:</i> • zachované a atraktívne prostredie nepoznačené priemyslenou výrobou • prírodné liečebné zdroje - množstvo minerálnych a termálnych prameňov • Národný park Nízke Tatry • výdatné zdroje pitnej vody • rôznorodá geologická stavba územia, na ktorú sa viaže aj pestrý reliéf prechádzajúci od údolnej nivy Hrona až po veľmi členitý dramatický reliéf Nízkych Tatier a Veporských vrchov • výskyt zaujímavých prírodných výtvorov (ponorov a vyvieráčiek) • množstvo skalných výstupov, skalných stien • pestrá súčasná krajinná štruktúra, v ktorej sa striedajú pasienky a lúky s lesnými porastami a nelesnou drevinnou vegetáciou s fragmentami mikroštruktúr políčov • veľká biodiverzita územia, výskyt vzácných rastlinných a živočíšnych druhov • čisté životné prostredie <i>doprava:</i> • dobrá dostupnosť obce – vlakom, autobusom, autom • dostačujúce dopravné spojenie obce s okresnými mestami verejnou hromadnou dopravou	• chátrajúci areál starých kúpeľov • nedostatok parkovacích plôch • nevhodné parkovanie občanov v intraviláne obce • znečistenie obce odpadkami a exkrementami zvierat • nedostatočná ochrana kultúrno-historických pamiatok • slabo rozvinuté malé a stredné podnikanie • chýbajúce obecné kúpalisko • nevyužitie rekreačné areály a objekty v kúpeľoch Brusno • nedostatok ubytovania na súkromí • nedostatok služieb cestovného ruchu • nízka propagácia organizovaných podujatí, bežeckých tratí, cyklotrás... • nízke využitie existujúcich športovísk (nie sú vždy verejne dostupné) • nedostatočná práca s deťmi a mládežou • nedostatočná ochrana pamätihodností obce • nedostatočná zdravotná starostlivosť (ordinačné hodiny) • nevhodné stavby s cudzou architektúrou • neexistencia komplexného informačného systému v obci pre turistov a návštevníkov • neexistencia turistickej informačnej kancelárie v obci • nedostatočné využitie prírodného potenciálu • nízka miera využitia drevnej suroviny • nedostatočné využitie miestnych energetických zdrojov • málo pracovných príležitostí • menej kvalitná pôda • vysoké percento obyvateľov v poproduktívnom veku a predpokladaný nárast tejto vekovej skupiny do budúcnosti • miestami zarastajúce lúky a pasienky • erózia pôdy na pasienkoch často spôsobená priehonom dobytku na pastvu • dochádzka za prácou mimo obce • nízky počet poľnohospodárskych fariem • slabá zapojenosť obyvateľov do verejného života

<i>poľnohospodársky a lesný fond:</i> • poľovné revíry • bohatstvo lovnej zveri • veľké plochy v území zaberajú lesné porasty (73%) <i>rekreácia a turizmus:</i> • propagácia značky a pozdvihnutie popularity Brusna a kúpeľov • znalosť obce a kúpeľov v zahraničí • gulášoviská • lesácke chaty • lesné plody, huby, liečivé byliny • začínajúce súkromné podniky v oblasti priemyslu, služieb • výborné podmienky pre turistiku, cykloturistiku - značené turistické trate a cyklotrasy • kvalitné športoviská (futbalové, volejbalové, tenisové ihrisko, telocvičňa) • bohatý kultúrny život • kultúrne a historické hodnoty územia spojené s baníctvom • organizácia kultúrno-spoločenských podujatí • existencia turistických trás, cyklotrás a lyžiarskych tratí • priateľské spolunažívanie miestnych ľudí s ľuďmi z okolitých obcí <i>ekonomika a zamestnanosť:</i> • kúpele ako hlavný zamestnávateľ • zamestnanosť v plničke • malé začínajúce prevádzky služieb • voľná pracovná sila – možnosť rekvalifikácie • nárast hodnoty pozemkov a nehnuteľností • dopad vplyvov obce na rozvoj mikroregiónu	
PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
• zrenovovanie kúpeľov a kúpeľného parku • otvorenie wellness a bazénového sveta • nárast ubytovacích, stravovacích a iných služieb v kúpeľníctve • dobudovanie parkovacích miest v obci • osвета obyvateľstva v súvislosti s kultúrnym prostredím • možnosti tradičnej letnej rekreácie spojenej s prírodnými a krajinárskymi hodnotami územia (cykloturistika, turistika, poznávacia turistika, agroturistika) • možnosti zimnej rekreácie (zjazdové a bežecké lyžovanie, korčuľovanie a sánkovanie) • propagácia kúpeľov v zahraničí, získanie zahraničnej klientely • organizovanie seminárov, kongresov • možnosť poskytovať školiace a informačné zájazdy a túry školám prírodovedného charakteru (pestrá geologická stavba, minerálne pramene, NAPANT) • rozvoj splavu Hrona • pozorovanie zveri, rybolov • možnosti bývania v atraktívnom a zdravom prostredí • úpravy verejných priestorov s využitím tradičných materiálov, princípov, postupov a prvkov • niektoré priestory so zachovanou architektúrou pomenovať ako charakteristické priestory, uličky a charakteristické súbory a zabezpečiť možnosti ich ochrany.	• dopad koronakrízy medzi iným na oblasť cestovného ruchu • únik mladých a vzdelaných ľudí do miest • silná a živelná prestavba Brusna (možnosti využitia pozemkov a stavieb súkromných osôb na bývanie a podnikanie (prinášajú riziká zániku objektov a detailov pamätihodností obce a ľudovej architektúry.) • strata atraktivity územia, nezáujem turistov pre nedostatok služieb • zánik kúpeľníctva, strata investora a nezáujem o rozvoj kúpeľov • klimatické zmeny • poškodenie prírodných hodnôt územia neuváženým konaním obyvateľov • nezáujem ľudí o veci verejné a ochranu životného prostredia • asociálne prejavy mládeže • uprednostnenie krátkodobých efektov • podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajiny ekológie a plánovania • nedostatok peňazí • málo špecializovaných architektov na uplatnenie tradičných princípov pri novej výstavbe • absencia komunikácie a spolupráce medzi podnikateľskými subjektami navzájom a z toho vyplývajúca nejednotnosť hospodárskeho rozvoja • nepripravenosť ľudí na podnikanie • málo pracovných príležitostí • nedostatočne a nejasne stanovené regulatívy pre

• začať propagovať a podporovať rozvoj vidieckeho a kúpeľného osídlenia s cieľom vytvorenia rovnocenných životných podmienok obyvateľstva. • možnosti využiť jestvujúci stavebný potenciál na zlepšenie bývania, výroby, občianskej vybavenosti pri zachovaní charakteristického obrazu obce, ako aj regionálnych architektonických charakteristík. • tvorba komplexného produktu cestovného ruchu v celom regióne • údržba a obnova kultúrnych pamiatok a pamätihodností v obci • využitie možností ochrany hodnotných objektov aj z obdobia 19. a prvej polovice 20. storočia • vybudovanie jednotného informačného systému mikroregiónu a zriadenie turistickej informačnej kancelárie • využívanie sociálnych sietí a IT inovácií pri práci s verejnosťou • využitie turistických informačných centier v Banskej Bystrici, Zvolene a iných mestách na poskytovanie informácií o obci a mikroregióne • osвета a výchova obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu ako forme samozamestnania • zriadenie reštaurácie s ponukou miestnych špecialít • zriadenie požičovní športových potrieb, doplnkových služieb, dobíjacej stanice pre e-bike • podpora predaja miestnych remeselných výrobkov • vybudovanie turistických prístreškov a ohnísk, možností pre táborenie • prenájom gulášovísk pre firemné akcie • predpokladaný rast počtu dovolenkujúcего obyvateľstva – rastúci záujem o dovolenku na Slovensku • rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky • organizovanie originálnych svadiieb a tradičných osláv pre obyvateľov BB a okolia • zber a spracovanie húb a lesných plodov • rozvoj tradičného poľnohospodárstva na báze ekologicky nezávadných produktov • rozvoj alternatívneho poľnohospodárstva a pestovanie netradičných produktov (dážďovky, kompost, kvety, šampiňóny ai.) spracovanie dreva	výstavbu a prestavbu • povodne a zdvihnutie spodnej vody • likvidácia biotopov • rast spotrebiteľských cien, v oblasti rekreácie a kultúry rast cien ubytovacích služieb, stravovacích - pokles výdavkov na cestovný ruch • neúnosný rozvoj motorovej dopravy a jeho tlak na prírodné a životné prostredie • chýbajúca podpora štátu • málo vhodných realizácií a príkladov v rámci Slovenska
---	---

4. Hodnotenie

4.1 Sociálna a ekonomická analýza problémov

Problémy vznikajú ako dôsledok následných príčin, ktoré problémy vyvolávajú. Problém je stav, kedy vzniká rozpor medzi želaným stavom a stavom identifikovaným, teda skutočným. Analýza problémov rieši vyhľadanie príčin pomenovaného problému.

Počas prác na analýzach stavu v rozvoji obce a SWOT analýzach boli problémy identifikované v rôznych oblastiach života v obci raz ako príčiny, inokedy ako dôsledky iných príčin.

Nevyhovujúci stav resp. stav, ktorý je neželaný, riešime stratégiou jednotlivých kokov na odstraňovanie resp. elimináciu príčin. Riešenie problémov využíva silné stránky obce, jeho potenciál a možnosti.

Strom problémov v zreteľnej štruktúre hodnotí a analyzuje problémy v obci, ktorých riešenia je nutné naprogramovať v strategickom dokumente obce.

Analýza problémov predstavuje kľúčové východisko pre stanovenie strategického cieľa a špecifických cieľov podľa oblastí záujmu v rozvoji obce.

Potenciál obce a mikroregiónu pre trvalo udržateľný rozvoj

Obec je prejazdná a priechodná v rámci mikroregiónu, čo zlepšuje dostupnosť do obce ako aj frekvenciu spojov hromadnej dopravy vrátane železničnej pre obyvateľov. Obec sa nachádza v území s bohatými prírodnými hodnotami s predpokladmi rozvoja.

Prírodné zdroje

- Atraktívne prírodné prostredie, ležiace na úpätí Nízkych Tatier, Poľany, s úrodnou nivou rieky Hron, s prírodou nepoznačenou priemyselnou výrobou dáva predpoklady na rozvoj všetkých foriem cestovného ruchu a turistiky. Banskú minulosť územia je možné využiť v rámci cestovného ruchu ako súčasť Banskobystrického geomontánneho parku.
- Výdatné zdroje pitnej vody a minerálnych vôd zvyšujú atraktivitu územia a sú východiskom pre rozvoj kúpeľníctva.
- Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku.
- Lesný pôdny fond poskytujúci drevnú surovinu na výroby z dreva, stavebný materiál a pre energetické využitie. Lesy s bohatým zastúpením lesnej zveri podmieňujú rozvoj poľovníctva.
- Vodný tok Hrona tvorí rekreačný potenciál pre pobyt pri vode, pre vodné športy (splavovanie rieky) a spolu s čistými bystrinnými prítokmi dáva predpoklady pre rozvoj rybárstva a rybníčného hospodárstva.

Ľudský potenciál

- Aktivizácia obyvateľov a zvýšenie ich záujmu o veci verejné.
- Využitie zručností ľudí vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, v lesnom hospodárstve, v spracovaní drevnej suroviny a v remeselnej výrobe.
- Zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Kvalitné a profesionálne služby sú základom úspechu v rozvoji všetkých druhov turizmu a rekreácie.
- Oživenie ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu.
- Rozšírenie podnikateľských aktivít – v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, drevospracujúcich a potravinárskych remeslách, v tradičných ľudových remeslách, v službách pre rekreáciu a turizmus, v poľovníctve a doprave.
- Založenie, resp. obnovenie tradície trhov, jarmokov, kultúrnych festivalov a športových súťaží spoločne s obcami iných mikroregiónov, resp. udržanie a rozširovanie už existujúcich kultúrnych podujatí a aktivít.
- Vybudovanie cyklotrasy vedúcej všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcej všetky obce mikroregiónu s vonkajším územím (mikroregión Horehron a mestom Banská Bystrica).

Výhody a nevýhody obce z hľadiska polohy v regióne

1.VÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

- Poloha obce v strede medzi dvoma mestami - mestá Banská Bystrica, Brezno a Zvolen plnia pre záujmové územie funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a aj funkciu centier zamestnanosti, dostupnosť za prácou do miest Banská Bystrica a Brezno je priaznivá
- Poloha v spádovom území krajského mesta Banskej Bystrice s dostupnosťou nadštandardnej dopravnej infraštruktúry.
- Územím prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.
- Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere: západ - východ a sever - juh
- V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač) /.
- Územím prechádza železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.
- Atraktívna krajina, vyvážená krajinná štruktúra, dramatický a zaujímavý reliéf.
- V území regiónu v blízkosti obce sa nachádzajú strediská cestovného ruchu nadregionálneho, celoštátneho až medzinárodného významu s perspektívami ďalšieho rozvoja (Nízke Tatry, Chopok-juh, mesto Banská Bystrica a iné).
- Významné kúpeľníctvo a zázemie zdravotnej a kúpeľnej turistiky.
- Existencia zdrojov termálnych a minerálnych vodných zdrojov
- Prístup do obce z hlavnej cesty E 66
- Obec je členom Miestnej akčnej skupiny Banskobystrický geomontánný park

Najdôležitejšou komparatívnou výhodou je existencia minerálnych vôd s využitím v kúpeľníctve a existencia Kúpeľov s tradíciou.

Ďalšou dôležitou komparatívnou výhodou je samotné budovanie Banskobystrického geoparku. Územie disponuje takým potenciálom, ktorý ho zvýhodňuje oproti ostatným územiám práve v existujúcej primárnej ponuke geoparku, ktorú územie partnerstva poskytuje.

Obec je členom verejno-súkromného partnerstva Banskobystrický geomontánný park, v rámci ktorého realizuje aj regionálny rozvoj prístupom LEADER s dopadom na rozvoj obce už od roku 2009, od roku 2018 je členom Miestnej akčnej skupiny Banskobystrický geomontánný park ako jedna z 22 obcí.

2.NEVÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

- Poloha územia v blízkosti krajského mesta eliminuje záujem obyvateľov o vnútorný spoločenský život v území.
- Kúpeľné miesto s obmedzeniami bez ekonomických a sociálnych výhod.

Odstránenie nedostatkov, ktoré brzdia rozvoj obce a mikroregiónu

- Dobudovanie rýchlostnej komunikácie R1 a prepojenie regiónu so Slovenskom a EÚ
- Dobudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry. Využiť k tomu všetky dostupné možnosti získavania finančných prostriedkov z podporných zdrojov SR a EÚ.
- Zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia na rieke Hron.
- Dobudovanie kúpeľov v Brusne na medzinárodnú úroveň
- Rozšírenie a dobudovanie siete zariadení sociálnej, obchodnej a turistickej infraštruktúry o zložky, ktoré obohatia ponuku pre obyvateľov i návštevníkov.
- Vytvorenie nových pracovných príležitostí, ktoré pozdvihnú ekonomickú silu mikroregiónu, čo sa následne prejaví v priaznivejšom demografickom vývoji obcí, rozvoji sociálnej infraštruktúry obce, v lepšej údržbe domového fondu i verejných priestranstiev.
- Vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii. Systém založiť na malokapacitnom rodinnom a penziónovom spôsobe ubytovania a stravovania.
- Vybudovanie nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov.
- Vybudovanie informačného centra mikroregiónu s poskytovaním komplexných služieb, s prípadným spojením s cestovnou kanceláriou a s prepojením na celoštátny a medzinárodný informačný systém cestovného ruchu. Zlepšenie propagácie jednotlivých obcí a celého mikroregiónu.
- Zvýšenie osvetu obyvateľstva prostredníctvom miestnych novín a informačných tabúl.

Identifikované problémy z hľadiska vonkajších vzťahov:

- únik mladých a vzdelaných ľudí do miest a zahraničia za prácou
- nekoordinovaný rozvoj obce s mikroregiónom
- nedostatočná aktivita verejnosti na prospechu a rozvoji obce a mikroregiónu
- slabá podpora verejnoprospešných a ekonomických aktivít
- izolovaný rozvoj podnikania,
- nedostatočné profesionálne zázemie pre zabezpečovanie rozvoja (životné prostredie, miestny rozvoj a iné)- obmedzený výkon samosprávy
- znehodnocované krajinné prostredie zásahmi do krajinného prostredia (výruby, obhospodarovanie pôdy)
- nedostatočné príjmy do obecného rozpočtu
- obec potrebuje obnovu – existencia mnoho zastaraných domov
- nárast hustoty áut motorovej dopravy
- problém s parkovaním v uliciach obce - narastajúci problém, rodina má aj 4 autá
- chýbajúci imidž a marketing územia celého mikroregiónu
- nedostatok finančných prostriedkov a existenčné problémy, dopady pandemickej krízy
- podnikatelia sú ekonomicky nezávislí na rozhodnutiach obce a jej profite (daňová politika)
- absencia komunikácie a spolupráce medzi podnikateľskými subjektami navzájom a z toho vyplývajúca nejednotnosť hospodárskeho rozvoja
- nízka podpora zo strany štátu, nedostatok podporných programov pre rozvoj a ťažký prístup k podpore
- tlak investícií zvonku na úkor domáceho prostredia (kto má peniaze ovplyvňuje rozhodovanie)
- nepriaznivé podnikateľské prostredie malého a stredného podnikania
- rozhodovanie z centrálnej úrovne často bez účasti obcí (štátna správa, štátne cesty a i.)

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

Strategická a Programová časť obsahuje :

1. zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce
2. inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
3. finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce,
4. systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
5. časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce.

Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu, rozpočtu EÚ a z doplnkových zdrojov podľa § 4 zák. č. 539/2008 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Vízia (dlhodobá):

My, Brusňania a Ondrejčania, vzdelaní, spokojní a priateľskí chceme žiť v peknej, čistej a bohatej dedine vážiacej si tradície svojich predkov.

Vízia s dlhodobým časovým horizontom má v podstate nemenný charakter od roku 2005 kedy bola pomenovaná akčnou plánovacou skupinou počas prípravy I. verzie PHSR na roky 2004-2007 a 2007-2013. Počas uplynulého obdobia do roku 2021 v rozvoji obce nedošlo k takým celospoločenským zmenám a lokálnym zmenám, že by to vyvolalo tak závažný obrat v smerovaní rozvoja oproti roku 2014. Počas obdobia realizácie programu rozvoja do roku 2020 neprešla obec takou výraznou zmenou, ktorá by ovplyvnila základné smerovanie rozvoja obce aj v budúcom období do roku 2028.

PRIORITY V ROZVOJI OBCE: (v poradí)

1. TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
2. MATERIÁLNY A FYZICKÝ ROZVOJ
3. ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV
4. EKONOMICKÝ ROZVOJ
5. ÚZEMNÁ SPOLUPRÁCA

Programovanie a tvorba strategických cieľov.

1. Strategický cieľ a opatrenia (plánovacie obdobie 2021 – 2028)

Strategický cieľ 2021 – 2028

Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno

Špecifické ciele a opatrenia 2021 - 2028

číslo	Špecifický cieľ	
	č.	Opatrenie
1	BUDOVAŤ OBEC S KVALITNÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDÍM	
	1.1	Obnova obce – zlepšenie vzhľadu a kvality prostredia a eliminácia rizík z ohrozenia kvality životného prostredia
2	BUDOVAŤ MODERNÚ OBEC V PRIAZNIVOM SOCIÁLNO M PROSTREDÍ	
	2.1	Zlepšovania materiálneho a technického stavu základnej, dopravnej a technickej infraštruktúry a tvorba podmienok pre kvalitné bývanie, oddych, šport a regeneráciu
	2.2	Modernizácia verejnej správy a budovanie informačnej spoločnosti
	2.3	Budovanie miestnej komunity, zavádzanie riešení a prevencie voči nárastu skupín odkázaných na sociálnu pomoc a sociálne začlenenie ohrozených skupín obyvateľov do života obce
	2.4	Podpora a rozvoj podnikania, zvýšenie príjmov obce z návštevnosti a ponuky produktov a služieb v kúpeľnom turizme
3	BUDOVAŤ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V STRATEGICKO PLÁNOVACOM REGIÓNE BANSKÁ BYSTRICA – BREZNO (IÚS BBSK)	
	3.1	Tvorba podmienok územnej spolupráce udržateľného rozvoja v okresoch Banská Bystrica a Brezno (územie SPR) a implementácia Stratégie v mestskom a vidieckom prostredí (integrované územné investície)

Špecifický cieľ 1:

OPATRENIE 1.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno
PRIORITA	TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	1. Budovať obec s kvalitným životným prostredím
OPATRENIE	1.1. OBNOVA OBCE – ZLEPŠENIE VZHLADU OBCE A KRAJINY A ELIMINÁCIA RIZÍK Z OHROZENIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
AKTIVITY	1. Tvorba stratégií a koncepcií a miestneho manažmentu (odpadové, energetické hospodárstvo a iné). 2. Dobudovanie, rekonštrukcia a modernizácia existujúcej technickej environmentálnej infraštruktúry (dobudovanie vodovodu, vybudovanie kanalizácie a ČOV, nové zdroje pitnej vody podľa potrieb rozvoja a pod.). 3. Aktivity zamerané na odstraňovanie negatívnych vplyvov činností znečisťujúcich a ohrozujúcich životné prostredie obyvateľov (skládky odpadov, znečisťovania ovzdušia vykurovaním a spaľovaním odpadu lokálnymi zdrojmi, priesaky látok do spodných vôd a pod.). 4. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami a vodnou eróziou mimo vodných tokov a nádrží vodohospodárskeho významu. 5. Aktivity zamerané na zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia – úpravy a regulácie vodných tokov, rekonštrukcie a úpravy mostov a lávok ponad vodné toky, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy atď. 6. Zavádzanie kvalitných a efektívnych systémov nakladania s odpadmi a ich likvidácie (z výroby, TKO) 7. Pravidelný monitoring znečisťovania životného prostredia a riešenie vzniknutých problémov (voda, pôda, ovzdušie, hluk), miestna kontrola. 8. Aktivity na zlepšenie kvality povrchových tokov. 9. Riešenie environmentálne vhodného odpadového hospodárstva podnikov, obce a z výrobných prevádzok. 10. Aktivity zamerané na elimináciu znečistenia zložiek životného prostredia (voda, pôda, ovzdušie, hluk). 11. Zvyšovanie účinnosti separovaného zberu (systém zberu, technické riešenie, zintenzívnenie využívania Centrum zhodnocovania odpadov). 12. Aktivity zamerané na uplatňovanie alternatívnych foriem výroby energie, vykurovania a likvidácie odpadov (biologické ČOV, vykurovanie biomasou, výroba elektrickej energie a pod.). 13. Odstraňovanie neregistrovaných skládok TKO. 14. Aktivity na podporu environmentálneho vzdelávania znečisťovateľov ŽP a environmentálneho manažmentu. 15. Aktivity zamerané na uplatňovanie krajinného

	ekologických opatrení (súlady výroby a prírodného a krajinného potenciálu). 16. Obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, (eliminácie erózie a zosuvy pôdy, úpravy a regulácie v krajine, vodné toky, rekultivácie, ozdravenie sídelnej a krajinej zelene, pozemkové úpravy, revitalizácie krajiny a parkov, obnova lúčnych, lesných plôch a pod.). 17. Obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality, (ekosystémy, biotopy, korytá potokov, prameňov a minerál. prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.). 18. Ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability vrátane spodných vôd a minerálnych prameňov. 19. Dobudovanie a údržba parkových plôch a verejnej zelene. 20. Ozdravenie prírodného prostredia krajiny (studničky, vzácne lokality a pod.). 21. Budovanie a údržba prírodných cestičiek a chodníkov vrátane obnovy a údržby oddychových miest v prírode. 22. Vyčistenie vodných tokov a využitie pre rekreačné aktivity. 23. Realizácia obnovy obce v duchu Programu obnovy dediny 24. Aktivity na záchranu architektonických hodnôt a obnovu ulice a verejných priestorov (projekt obnovy dediny, architektonické a urbanistické štúdie, dizajn vidieckeho priestoru apod.) a zachovávanie tradičného obrazu dediny (význam horského turistického miesta, tradičný obraz typickej cestnej zástavby, pôvodná architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.) 25. Obnova stavebného potenciálu obce a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (ZŠ, MŠ, obecný úrad a kultúrny dom, objekty verejného života a iné) 26. Obnova kultúrnych a prírodných pamiatok, obnova architektonických, technických pamiatok, pamätihodností obce a iných objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (historické budovy, kaplnky, zvonice, sakrálne stavby, pamätníky, parky atď.) 27. Príprava architektonických riešení verejných priestranstiev, drobná architektúra oddychových zón 28. Obnova, úprava, údržba a budovanie verejných priestranstiev (oporný múr, terénne úpravy, detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň, cintoríny, oplotenia, spoločenské a kultúrne priestory, pietne miesta a pod.) 29. Aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie 30. Obnova obecných budov so znížením ich energetickej náročnosti 31. Aktivity na zníženie environmentálnej záťaže v obci investíciami do cyklo dopravy ako súčasti integrovaného dopravného systému 32. Aktivity značenia a zlepšenie dopravnej aj pešej orientácie 33. Aktivity na uľudnenie dopravy v ulici 34. Aktivity budovania prvkov modernej a inteligentnej architektúry s dopadom na správanie vodiča 35. Aktivity „poľudšťovania“ verejných priestorov integrovanej dopravy 36. Aktivity zavádzania udržateľnej mobility do plánovania
--	--

	37. Aktivity na zvýšenie povedomia o škodách, ktoré spôsobujú aktuálne trendy mobility v obci životnému prostrediu a kvalite života 38. Vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie environmentálneho povedomia (ekologická osвета a výchova, alternatívne zdroje energie, a pod.). 39. Organizovanie školy v prírode a letné školy a aktivity na ochranu prírody a krajiny a jej hodnôt. 40. Aktivity na podporu dobrovoľnej práce na skrášľovaní, údržbe a čistote verejných priestorov. 41. Aktivity na odstraňovanie prejavov vandalizmu
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, záujmové združenia, občianske združenia, podniky, správcovia vodného hospodárstva a hospodárenia s energiami, inštitúcie v životnom prostredí a MVO v oblasti vzdelávania a životného prostredia</i>
ODÔVODNENIE	Územie obce Brusno sa zaraďuje medzi územie s mierne narušeným a nenarušeným životným prostredím. Obec organizuje a zabezpečuje triedený zber komunálneho odpadu. Obec nemá zberný dvor. Riešenie zberu tuhého komunálneho odpadu je vlastným zberom a odvozom TKO vlastnou technikou zo svojho katastrálneho územia na skládku odpadu. Obec uspokojivo zabezpečuje riešenie odpadového hospodárstva napriek tomu vznikajú „čierne skládky odpadu“. Veľkým problémom v tejto oblasti zostáva malá osвета a nezáujem obyvateľov o dodržiavanie pravidiel separácie ako aj samotného triedeného zberu. Obec je plynofikovaná a má vybudovanú verejnú kanalizačnú sieť s ČOV. Má vybudovaný kanalizačný systém v obci na ktorý je napojených približne 80% domov. Odpadová voda je odvádzaná a následne čistená v miestnej čističke odpadových vôd. Niekoľko starších domov funguje so septikmi alebo ich kanalizácia priamo zaúšťuje do miestnych potokov. Obec má vybudovaný vlastný vodovod v správe STVAK, napájaný z 2 prameňov. Napojených je naň 99,32 % EO. Možno konštatovať, že výdatnosť vodných zdrojov je postačujúca. V riešenom území sa nachádzajú ochranné pásma vodných zdrojov a ochranné pásmo liečivých vôd Brusno. V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom je znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby dochádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Spôsob hospodárenia v záujmových územiach ochrany prírody a krajiny je problematický najmä z dvoch protichodných dôvodov – prílišná exploatácia a nevyužívanie. Oba spôsoby vedú k zníženiu biodiverzity. Lesy mimo lesných pozemkov sa postupne formujú najmä na nevyužívaných trvalých trávnatých porastoch - sekundárna sukcesia (zarastanie drevinami). Napriek skutočnosti, že obec rieši vykurovanie obecných budov plynom, je tu vysoký potenciál vo využívaní ďalších obnoviteľných zdrojov energie ako napr. drevo, voda, pôda, bioplyn, slnečné systémy a pod., ktoré sú riešením aj pre problémy s neobhospodarovateľnými TTP a drevným odpadom z lesných ekosystémov. Pre lepšiu kvalitu životného prostredia je záujmom obce aj starostlivosť o vzhľad obce skrášľovaním verejných priestranstiev a súkromných priestorov, budovaním oddychových zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň s dôrazom na záujem o realizáciu opatrení na

	elimináciu dôsledkov zmien klímy a jej dopadov (zadržiavanie vody, hospodárenie s vodou) a znižovanie dôsledkov otepľovania. V rámci povodňových opatrení obci chýba nedobudovaný protipovodňový systém na rieke Hron. V doprave je v obci tak ako inde trend zavádzania alternatívneho spôsobu prepravy obyvateľstva nemotorovou dopravou a efektívnejším využívaním motorovej dopravy.
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet plánov, štúdií a projektov obnovy dediny - počet obnovených obec. budov, pamiatok, stavieb a diel - počet obnovených plôch, objektov a prvkov architektúry s uplatnením vhodných prvkov architektúry do obnovy stavieb a do novostavieb - počet m² zmenených spevnených plôch na zeleň s absorpčnou schopnosťou dažďových vôd - počet m² nových zelených plôch - počet vysadených drevín vysokej zelene - počet m² obnovených parkových plôch verejnej zelene - počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev - počet asanovaných znehodnotených objektov - počet domácností zapojených do separovaného zberu - počet zariadení na výrobu energie - počet zlikvidovaných skládok TKO - dĺžka zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia - rozsah vybudovanej/rekonštruovanej kanalizácie – dĺžky rozvodov - počet nových objektov, lokalít rekreácie a oddychu obyvateľov (náučné chodníky, parky, cestičky a pod.) - počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo - počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd - počet zariadení na výrobu energie - počet realizovaných krajinnoeekologických opatrení - dĺžka obnovených vodných tokov - počet m dĺžky lineárnej protipovodňovej ochrany vodných tokov - počet jednotiek plochy rekultivácií - dĺžka značených cyklotrás - počet inteligentných riešení v doprave - počet elektro nabíjajúcich staníc a cyklostanovísk - počet aktivít osvetu udržateľnej mobility - počet aktivít/materiálov zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva - počet aktivít MVO na zvýšenie bezpečnosti - počet obyvateľov zapojených do environmentálnych aktivít a aktivít odstraňovania dôsledkov vandalizmu
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšené životné prostredie obce a obnovená krajina. Dobudovaná environmentálna infraštruktúra a environmentálne povedomie a moderné riešenia ochrany životného prostredia v hospodárení s pôdou a v doprave
ODHADOVANÉ DOPADY	Kvalitné životné prostredie obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	1 510 000
DO ROKU 2028 V EURO	

Špecifický cieľ 2:

OPATRENIE 2.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno
PRIORITA	MATERIÁLNY A FYZICKÝ ROZVOJ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.1. ZLEPŠOVANIE MATERIÁLNEHO A TECHNICKÉHO STAVU ZÁKLADNEJ, DOPRAVNEJ A TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A TVORBA PODMIENOK PRE KVALITNÉ BÝVANIE, ODDYCH, ŠPORT A REGENERÁCIU
AKTIVITY	1. Zavádzanie inovatívneho prístupu rozvoja vidieckej obce s využitím miestneho potenciálu územia a endogénnych zdrojov „zdola nahor“ 2. Územná príprava rozvojových lokalít pre bývanie a vybavenosť, príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územnotechnické a územnoplánovacie podklady, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.) 3. Budovanie zariadení základnej vybavenosti pre obyvateľov a zlepšenie základných služieb a malej infraštruktúry a prístupu k miestnym službám obyvateľstvu 4. Budovanie zariadení pre deti predškolského veku, zdravotníckych a sociálnych zariadení 5. Budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, cintoríny, domy smútku a pod s bezbariérovým prístupom) 6. Budovanie a rekonštrukcie objektov pre združovanie záujmových skupín, klubovne, herne a pod. 7. Budovanie a rekonštrukcie zariadení pre šport a oddych (areál futbalového ihriska, telocvične, ihriská, tribúna, šatne, lavičky a i) 8. Modernizácia vybavenia kultúrnych zariadení (kult. dom, knižnica, klubové miestnosti, kultúrne centrum a pod.) 9. Rekonštrukcie a vybudovanie kultúrnych zariadení, priestorov a plôch určených na stretávanie, kultúru a šport (komunitné centrum, kino, klubové miestnosti, kultúrne centrum, divadlo, amfiteáter a pod.) 10. Dobudovanie centrálnej časti obce ako miesta pre umiestnenie malých služieb (cukráreň, letné terasy, služby malých remesiel, darčeky a pod.) 11. Zlepšenie podmienok pre požiaru bezpečnosť, (výstavba, rekonštrukcia a modernizácia požiarnej zbrojnice, vybavenie a pod.) 12. Dobudovanie športových plôch a zariadení športu 13. Rekonštrukcie, dobudovanie a terénne úpravy športových a rekreačných areálov

	14. Budovanie nových moderných športových areálov pre mládež (skateboard, skating, klziská, korčuliarske dráhy a iné športy o ktoré je záujem) 15. Vybavenie športových klubov potrebným materiálo-technickým vybavením 16. Budovanie prístupovej a rekonštrukcie miestnej dopravnej infraštruktúry – (miestne komunikácie, chodníky pre peších, cyklochodníky, eliminácie zosuvov pôdy a premostenia, oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod) 17. Budovanie verejných investícií na zvyšovanie atraktivity územia (športové možnosti, prístupy k prírodným prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter, zábavno-náučné chodníky, atrakcie a pod.) 18. Dobudovanie verejných priestranstiev a vybavenie zariadením (cintoríny, detské ihriská, drobná architektúra, lavičky, odpadkové koše, osvetlenie, a iné) 19. Dobudovanie a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry-údržba a obnova miestnych komunikácií, rekonštrukcie ciest, chodníkov, parkovísk (nové asfalty, dlažba, hydrodlažba apod.) 20. Výstavba novej cestnej infraštruktúry a budovanie a rekonštrukcie chodníkov pre peších 21. Budovanie nových parkovacích miest a dobudovanie odstavných plôch a zariadení pre vozidlá 22. Budovanie a rekonštrukcie mostov a lávok 23. Aktivity na podporu závädzania nemotorovej dopravy - budovanie cyklistickej infraštruktúry. 24. Budovanie siete peších komunikácií 25. Odstraňovanie nebezpečných miest – riešenie parkovania vozidiel mimo miestnych komunikácií, zlepšenie a prispôsobenie stavu prechodov, križovatiek a prejazdov pre všetky formy dopravy 26. Budovanie a rekonštrukcie staníc a zastávok hromadnej dopravy 27. Budovanie a rekonštrukcia rozvodov elektrického vedenia a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravné značenie atď.) 28. Budovanie a rekonštrukcie zariadení a sietí elektronickej komunikácie 29. Výstavba nových bytových domov pre mladé rodiny a nájomných bytov 30. Podpora zvyšovania štandardu bývania v porovnaní z EÚ štandardami 31. Budovanie plôch a zariadení pre regeneráciu po práci (záhradkárske osady, oddychovo rekreačné zóny apod)
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, subjekty podnikajúce v službách verejnosti, charite, kultúre, vzdelávaní, športe a sociálnych službách, vlastníci pozemkov a objektov, cirkev, inštitúcie a organizácie v doprave, správcovia a vlastníci zariadení a sietí technickej infraštruktúry, vlastníci bytov a pozemkov, bytové spoločenstvá, prevádzkovatelia zariadení kultúry, športu a rekreácie, MVO pre šport, oddych a kultúru, podnikatelia,</i>
ODÔVODNENIE	Obec Brusno má vysoký potenciál bývania hlavne v pôvodnej zástavbe v kvalitnom podhorskom prostredí. V poslednom období boli zrealizované viaceré aktivity zamerané na zatraktívnenie a revitalizáciu verejných priestranstiev a budov. Prebehla rekonštrukcia častí

	miestnych komunikácií a údržba krajín. Napriek tomu pretrvávajú potreba riešenia parkovacích miest v obci a vyspádovanie krajín. Boli obnovené zábradlia na verejných priestranstvách. Zaznamenávame trend nadväzovania na pôvodnú kultúru a ochranu charakteristickej atmosféry tohto miesta. Urbanistická štruktúra obce by mala, čo potvrdil aj prieskum verejnej mienky, vychádzať z kúpeľného charakteru lokality. Územný plán obce predpokladá vytváranie podmienok pre stabilizáciu trvale žijúcich obyvateľov obce s predpokladom tvorby územných podmienok pre rozvoj bývania v rodinných domoch (IBV-individuálna bytová výstavba)) a kúpeľníctvo. Doplnkovými funkciami by mala byť rekreácia, cestovný ruch a hospodárske aktivity. Občianska vybavenosť v oblasti obchodu a služieb je na území obce dobrá. Možno konštatovať, že obecné budovy a objekty ako Obecný úrad, Kultúrny dom, Základná a materská škola a Dom smútku sú vo vyhovujúcom stave. Z prieskumu verejnej mienky vyplýva nedostatočné využívanie existujúcich priestorov, nedostatočné možnosti športového a kultúrneho využitia pre deti a mládež, rozvoj obce ako rekreačného strediska. Za posledné obdobie bolo zrekonštruovaných viacero domov, ktoré boli dlhé obdobie opustené. Záujem o kúpu a následnú renováciu domov rastie. Príslušovní občanovia väčšinou rekonštruujú existujúce objekty (cca 70%). V obci je už len 35 neobývaných domov, čo znamená, že má klesajúcu tendenciu. Cieľom novej bytovej výstavby by malo byť dosiahnutie bežného európskeho štandardu. Stav športovej vybavenosti je pomernej vyhovujúci, no i napriek tomu si niektoré vyžadujú nevyhnutné rekonštrukcie (tenisové kurty, oprava, a dokončenie zázemia na futbalovom ihrisku, a dobudovanie nového športového areálu od „pltiska“) a budovanie multifunkčných ihrísk. Stavebno-technický stav dopravnej infraštruktúry je postačujúci. V rámci hromadnej dopravy sa využíva najmä autobusová a železničná. Postupne sa rekonštruujú chodníky pre peších. Chýbajú cyklochodníky a cyklistická infraštruktúra. Vzhľadom na nové trendy v mestskej a prímestskej doprave je riešenie situácie nárastu počtu automobilov v obci nevyhnutné. Obyvatelia obce hodnotia negatívne parkovanie automobilov popri ceste v intraviláne obce. Požadujú tiež rekonštrukciu cestných rigolov v obci. Obec je plynofikovaná aj elektrifikovaná. Technická infraštruktúra z hľadiska rozloženia rozvodných systémov, dostupnosti napojenia a kapacity vykazuje vyhovujúce parametre. V obci Brusno sa nachádzajú tak sakrálné pamiatky ako aj pamiatky spojené s kúpeľnou históriou tohto miesta. Kúpeľný park je zaradený do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, chránený v zmysle zákona o ochrane pamiatok. Rozvoj obce sleduje potrebu vyvážania podmienok pre nárast počtu obyvateľov. Územný plán toto predpokladá návrhom nových obytných zón (Lúka-sever, Lúka-juh, Pod skalou) v časti Ondrej nad Hronom 83 b.j. a v časti Brusno 29 b.j.. Rozvoj bývania zahŕňa aj skvalitňovanie obytného prostredia a rekonštrukciu vnútroblokov bytoviek.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet obyvateľov - počet pripravených stavebných pozemkov pre bývanie - počet nových bytových domov - počet nových bytových jednotiek

	- počet prísťahovaných mladých rodín - počet obnovených rekonštruovaných objektov a zariadení občianskej vybavenosti - počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti - počet obnovených a rekonštruovaných objektov školskej vybavenosti - počet nových a obnovených zariadení pre služby obyvateľstvu vrátane zdravotníckej infraštruktúry - počet vybudovaných a rekonštruovaných objektov a zariadení kultúry - počet modernizovaných verejných budov a objektov - počet nových bezbariérových vstupov a rekonštrukcií vo verejných objektoch - počet obnovených vnútroblokov bytoviek - počet nových plôch a vybudovaných zariadení športu a rekreácie - počet m nových a rekonštruovaných miestnych komunikácií - počet m vybudovaných, obnovených chodníkov pre peších - počet m² vybudovaných odstavných plôch a parkovísk - počet rekonštruovaných premostení a lávok - dĺžka rekonštruovaných a vybudovaných inžinierskych sietí a zariadení technickej infraštruktúry - počet m podzemného elektrického vedenia - počet domácností pripojených na internet - počet bodov prístupných k verejnemu internetu - počet dobudovaných a obnovených technických zariadení
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Dobudovaním a obnovou základnej, dopravnej a technickej vybavenosti v obci sa zvýši príťažlivosť obce pre bývanie a zlepšia sa podmienky pre aplikáciu moderných a inovatívnych riešení v službách obyvateľstvu.
ODHADOVANÉ DOPADY	Lepšie podmienky pre bývanie a oddych a lepší prístup k službám obyvateľstvu.
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	2 343 000
DO ROKU 2028 v EURO	

OPATRENIE 2.2.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno
PRIORITA	ROZVOJ ĽUDÍ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.2. MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A BUDOVANIE INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI
AKTIVITY	1. Aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné), 2. Modernizácia infraštruktúry efektívnej verejnej správy a dovybavenie infraštruktúry pre poskytovanie služieb obyvateľstvu 3. Zvyšovanie úrovne elektronizácie do verejného života obce (samospráva, škola, knižnica, archív atď.) 4. Budovanie efektívnej verejnej správy optimalizáciou procesov a organizácie, bojom proti korupcii a efektívnou správou daní 5. Aktivity súčinnosti štátnej, miestnej a komerčnej sféry 6. Aktivity na priblíženie úradu k občanovi a zameranie sa na občana (audit, mystery shopping, informovanosť, práca s ľuďmi, zjednotenie jazyka úradníka a občana, zjednodušenie a sprístupnenie administratívy pre občana a pod.) 7. Aktivity na zlepšenie informovanosti občana o inštitúciách štátnej a verejnej správy, v poskytovaní služieb a v oblasti kultúry, kultúrnych hodnôt a sociálnej pomoci 8. Tvorba podmienok pre komunikáciu a informovanosť a budovanie vhodných podmienok (technické, materiálne a personálne zabezpečenie) 9. Aktivity zamerané na zvyšovanie právneho povedomia verejnosti 10. Zavádzanie informačných a komunikačných technológií (v samospráve, štátnej správe a i.) pre prácu s občanom (informačný systém trhu práce a iné) 11. SMART Cities riešenia verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov) 12. SMART riešenia smerované k zlepšeniu života v obci (kriminalita, doprava, preprava a pod.) 13. Technologické riešenia a inovatívne metódy komunálneho manažmentu 14. Zavádzanie inteligentných aplikácií do verejnej správy a života v obci s následným monitorovaním a hodnotením. 15. Aktivity zamerané na rozvoj komunikácie všetkých rozvojových partnerov obce 16. Profesionalizácia úradu v oblasti komunikácie a práce s ľuďmi (školiace a vzdelávacie programy) 17. Aktivity na zlepšenie vzájomnej informovanosti a propagácie činností MVO k verejnosti (medializácia, osвета, zapojenie, budovanie verejnej mienky a pod.)

	18. Udržiavanie a zlepšovanie podmienok pre stabilnú komunikačnú platformu samosprávy a podpora dialógu s verejnosťou (tlač, televízia, stretnutia a pod.) 19. Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu 20. Budovanie a rekonštrukcia rozvodov miestneho rozhlasu, verejného osvetlenia a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravné značenie atď.) 21. Aktivity na zabezpečenie transparentnosti a zníženia korupcie 22. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o obci 23. Zlepšenie a zavádzanie nástrojov marketingu do všetkých oblastí života obce (TV, tlač, iné médiá,) 24. Podpora marketingových aktivít pre súčasných aj potenciálnych investorov 25. Aktualizácia a modernizácia web stránky obce, jej prevádzkovanie a zaradenie do regionálnych a národných portálov (cestovný ruch, trh práce, samospráva a iné) 26. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému obce vo väzbe na Banskobystrický región 27. Podpora získavania informácií a skúseností obecného manažmentu a jeho partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách , workshopoch a pod.) 28. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.) 29. Aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordinačných združení zapájania sa aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.) 30. Spolupráca v programe CLLD na podporu rozvoja vidieka prostredníctvom verejného a súkromného partnerstva na úrovni regiónu (MAS Banskobystrický geomontánny park) 31. Zlepšenie prístupu a informovanosti verejnosti (noviny, letáky, podujatia, miestne médiá a tlač, informačné kanály, ankety, podnety, články verejnosti, infokancelárie, technológie, internet a pod.) 32. Podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.), 33. Aktivity zamerané na marketing a propagáciu (publikácia, internet, webstránky atď.) 34. Organizovanie študijných ciest obyvateľov obce a osveta (spolupráca, exkurzie, výstavy, výmena skúseností, získavanie informácií a pod.)
OPRÁVNENOSŤ	samospráva, školské zariadenia, MVO, záujmové združenia, občianske združenia, iné inštitúcie verejnej správy a samosprávy,
	Obec postupne buduje modernú verejnú správu v súlade s trendami modernej doby. Obec v duchu modernizácie rešpektuje ciele kvality poskytovaných služieb, ktoré má za povinnosť neustále udržiavať. Napriek dobrému smerovaniu riadenia obce má samospráva rezervy na dobudovanie jej výkonu nielen v oblasti priamych služieb verejnosti ale aj v oblasti informovanosti a širšej spolupráce. Proces

ODÔVODNENIE	informovanosti a transparentnosti je v obci do veľkej miery zabezpečovaný dostupnými komunikačnými formami napriek nedostatočnému záujmu verejnosti. Rovnako je rezerva v zlepšení komunikácie občan-občan, občan-obec a naopak a obec-podporné organizácie miestneho rozvoja a naopak. Informovanosť obyvateľov v súčasnosti prebieha najviac cez obecný rozhlas, web stránku obce, sociálne siete, obecné noviny, ktoré číta vysoké percento obyvateľov a hlavne internet. V obci je informačná tabuľa pri obecnom úrade. Napriek web stránke obce, ktorá zabezpečuje komplexnú a aktuálnu informovanosť, je potrebná modernizácia verejnej správy, dobudovanie elektronizácie úradu a zlepšenie kontaktu s obyvateľmi. Obec Brusno komunikuje s občanmi prostredníctvom bežných komunikačných nástrojov. Z realizovaného prieskumu verejnej mienky vyplýva rast záujmu obyvateľov a komunikáciu prostredníctvom nových e-komunikačných kanálov. V obci je k dispozícii optický internet. Na základe referencií obyvateľov obce sa osvedčuje ako miestny komunikačný kanál obecný rozhlas. V pláne je modernizácia verejného osvetlenia obce vrátane využitia elektronických tabúľ a modernizovanej web stránky s dôrazom na interaktívnejšiu komunikáciu. Trendom modernej obce budúcnosti je aj budovanie tzv. Informačnej spoločnosti. Informatizácia spoločnosti je chápaná ako koncepčne riadený proces smerujúci k maximálnemu využitiu potenciálu ponúkaného informačnými a komunikačnými technológiami (IKT) vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. Dopadom problémov spoločnosti sú aj trestné činy a priestupky voči verejnému poriadku, vrátane sociálne patologického správania niektorých obyvateľov. Ukazovatele vývoja kriminality v obci majú zanedbateľný trend. Na zabezpečenie poriadku a bezpečnosti obec aj kúpele za posledné obdobie rozšírili kamerový systém. Na území obce a mikroregiónu je výskyt trestných činov nízky. Územie je bezpečné. Modernizáciou verejnej správy je možné zvýšiť schopnosť polície objasňovať prečiny a tým aj eliminovať trestnú činnosť v obci Brusno aj v celom mikroregióne.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet m rekonštruovaného rozhlasového vedenia - počet m rekonštruovaného verejného osvetlenia - počet obnovených svietidiel verejného osvetlenia - počet verejne dostupných internetových bodov v obci - počet elektronických programov v obci - počet partnerstiev riešenia komunálnej problematiky - počet dokumentov rozvoja obce - počet zavedených riešení modernizácie - počet nových integrovaných služieb občanovi - počet realizovaných opatrení vzdelávania pracovníkov verejnej správy - počet zapojených obyvateľov na interaktívnom portáli - počet zapojených obyvateľov do dotazníkových prieskumov mienky verejnosti - počet interaktívnych informačných zariadení v obci - počet zapojených organizácií do rozvoja obce - dobudované technické a personálne vybavenie verejnej správy - počet informovaných obyvateľov z web stránky obce (počet pozretí)

	- počet nových zavedených komunikačných a informačných technológií - počet médií na šírenie informovanosti - počet zariadení a opatrení verejnej správy pre nepočujúcich, slabozrakých a telesne postihnutých občanov (v%) - elektronizácia služieb občanovi (v%) - počet SMART Cities riešení verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov) - počet technologických riešení a inovatívnych metód komunálneho manažmentu - počet aktivít na propagáciu obce - počet zariadení kamerového systému - počet miest monitorovaných kamerami - počet vyriešených prípadov trestných činov a kriminality - vybavenie verejnej správy pre nepočujúcich, slabozrakých a telesne postihnutých občanov (v%)
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Moderne vybavená verejná správa prístupná všetkým obyvateľom obce s participatívnym riadením rozvoja obce
ODHADOVANÉ DOPADY	Zvýšený záujem verejnosti na verejnej správe a v bezpečnejšia obec
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	709 000
DO ROKU 2028 V EURO	

OPATRENIE 2.3.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno
PRIORITA	ROZVOJ ĽUDÍ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.3 BUDOVANIE MIESTNEJ KOMUNITY, ZAVÁDZANIE RIEŠENÍ A PREVENČIE VOČI NÁRASTU SKUPÍN ODKÁZANÝCH NA SOCIÁLNU POMOC A SOCIÁLNE ZAČLENENIE OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV DO ŽIVOTA OBCE
AKTIVITY	1. Podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu kultúrneho a spoločenského života a zachovania tradícií a kultúry vrátane pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.) 2. Zavádzanie procesov participatívneho plánovania a rozhodovania o živote a rozvoji v obci 3. Aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia

	a lokalpatriotizmu obyvateľstva, zvyšovanie miestneho povedomia a osvedy v oblasti identity a obnovy duchovných tradícií 4. Aktivity na zvýšenie kvality kultúrneho a spoločenského života s dôrazom na zachovanie kultúrneho a historického dedičstva obce 5. Aktivity na posilnenie miestneho manažmentu územia obce (spolurozhodovanie, spolupráca, spoluzodpovednosť a pod.) 6. Zriadenie múzea obce, pamätnej izby, expozícií (tradície, história obce v Dome umeleckých a tradičných remesiel, kúpeľný skanzen, apod.) 7. Zlepšenie informovanosti o dianí v obci 8. Budovanie dôvery občana, odstraňovanie apatie, zlepšenie medziľudských vzťahov a aktivity na podporu zlepšenia komunikácie 9. Aktivity na rozvoj športu, kultúry a záujmových činností 10. Aktivity na podporu miestnych talentov (kultúra, remeslá, šport) 11. Obnova a podpora miestnych a regionálnych tradícií vo všetkých oblastiach života obce, obnova a zavádzanie nových zvykov a tradícií (kultúrno – spoločenské podujatia, koncerty, divadlo, súbory, umelecké remeslá, jarmoky a iné) 12. Aktivity na zapájanie detí a mládeže do komunitného života a budovanie vzťahu k prostrediu (genius loci) 13. Podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovňa, tradičná kuchyňa, tvorivé dielne apod.) 14. Podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života 15. Aktivity pre stabilizáciu mladých a aktivity zamerané na motiváciu pre nárast obyvateľstva a dosiahnutie výstavby a obnovy objektov bývania – programy obnovy, súťaže, pozitívne príklady 16. Aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.), 17. Vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie schopností pre realizáciu rozvoja 18. Aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania v obci a mikroregiónne (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, vybavenie na tlač periodík apod...), 19. Organizovanie osvetových a vzdelávacích aktivít pre dospelých 20. Organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.) 21. Podpora programov proti kriminalite 22. Aktivity na podporu tvorby nových projektov rozvoja obce 23. Budovanie a organizovanie doplnkových podujatí blízkyh strediskám zdravotnej, kúpeľnej, mestskej a vidieckej turistiky (koncerty, bály, trhy miestnych produktov, prezentácia zručností, zo života baníkov, uhliarov, animácia historických procesov, divadlo a pod.) 24. Budovanie zariadení sociálnej pomoci (hospic, prevenčné centrum pre závislých, denný stacionár pre seniorov a osamelých, sociálny dom pre sociálne
--	--

	odkázaných, matky s deťmi, deti z domovov „Chránené bývanie“,) 25. Rozšírenie kapacít existujúcich zariadení sociálnej služby 26. Budovanie nájomných bytov pre sociálne odkázaných obyvateľov 27. Tvorba lepších podmienok pre rozvoj športu pre zdravotne znevýhodnené skupiny obyvateľstva 28. Podpora aktivít na regeneráciu a poradenstvo pre pracovníkov v sociálnych službách 29. Podpora vzniku a spolupráce mimovládnych organizácií v sociálnej sfére a sociálnymi inštitúciami a cirkvou 30. Zavádzanie nových služieb pre obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc 31. Podpora činnosti a koordinácia terénnych sociálnych pracovníkov a budovanie siete terénnych pracovníkov prijateľných v jednotlivých cieľových skupinách 32. Vytvárať podmienky pre vzdelávanie zamestnancov v sociálnej sfére 33. Podpora aktivít a tvorby aktivačných programov (podpora rozvoja zdravých rodín, zapojenie zdravých „osamelých“, dôchodcov do verejnoprospešnej činnosti a spoločenského života a iné) 34. Zavádzanie alternatívnych foriem adaptability a starostlivosti o starších, sociálne slabších a neprispôsobivých obyvateľov 35. Tvorba stavebnotechnických podmienok verejných budov pre skupiny pohybovo obmedzené (bezbariérové vstupy) 36. Zlepšenie komunikácie s obcou smerom k znevýhodneným skupinám 37. Zlepšenie práce s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia 38. Podpora aktivít na zvyšovanie angažovanosti zamestnávateľov do sociálnej práce (sponzoring) 39. Zlepšenie informovanosti, komunikácie a povedomia o sociálnej službe adresne s cieľovými skupinami 40. Aktivity na organizovanie kultúrnych a iných podujatí v rámci integrácií pre zdravotne a sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva
OPRÁVNENOSŤ	<i>obec, občianske iniciatívy, vlastníci a prevádzkovatelia zariadení pomoci, MVO pre oblasť sociálnej pomoci a vzdelávania, podnikatelia</i>
ODÔVODNENIE	Od roku 2005 počet obyvateľov v území mikroregiónu narastá a je spôsobený výraznou mierou migrácie obyvateľov najmä z miest Banská Bystrica a Brezno. Podľa posledného sčítania obyvateľov v roku 2011 žilo v obci Brusno 2147 ľudí. Priebeh posledných rokov do roku 2020 nepredstavoval významné zmeny, skôr išlo o stagnujúci až mierne stúpajúci trend vývoja. Do podhorských obcí ako je Brusno prichádzajú najmä staršie ročníky obyvateľstva, za pokojným rekreačným bývaním, ale aj mladé rodiny s deťmi a to z dôvodu dostupnosti bývania v obci. Počet obyvateľov v samotnej obci je relatívne stabilný. Počet obyvateľov sa v období letnej turistickej sezóny mierne zvýši (rekreácia). Negatívny trend má vývoj počtu obyvateľov v poproduktívnom veku, ktorý sa zvýšil oproti roku 2013 o 4%. K 31.12.2020 sa priemerný vek mužov z 39,82 zvýšil na 41,79 s indexom starnutia vyšším ako 25. Priemerný vek žien z 44,26 sa zvýšil na 46,05 s indexom starnutia vyšším o 35. Tento pretrvávajúci trend si bude

	vyžadovať aj zvýšené nároky v oblasti sociálnych služieb. Analýza demografického vývoja v obci poukázala na veľmi intenzívne starnutie obyvateľstva v obci. Tento vývoj je porovnateľný s celoslovenským priemerom. Z tohto vyplýva aj predpokladaný narastajúci počet obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc vo forme hlavne opatrovateľskej služby, donášky stravy, sociálneho taxíka, denného stacionára, prípadne DDS. V obci sú zriadené sociálne a zdravotné služby pre obyvateľov. V prípade potreby zabezpečiť krátkodobú opatrovateľskú pomoc obec využíva terénnu sociálnu službu. V obci sídli Záchranná zdravotná služba. Obec má vypracovaný komunitný plán na obdobie 2018-2023, ktorý reflektuje na zvýšenú potrebu sociálnych služieb v blízkej budúcnosti. Obyvatelia obce by ocenili každodenný prístup k základnej lekárskej starostlivosti (pediater, stomatológ) sprístupnenie rehabilitačných služieb v kúpeľoch, donášku obedov pre seniorov za dostupné ceny a vytvorenie denného stacionára. Dobrým predpokladom pre uplatňovanie aktívnej politiky sociálnej inklúzie ohrozených skupín obyvateľstva je existencia mimovládneho sektora pre pomoc v tejto oblasti a existencia finančných nástrojov pomoci z národnej aj EÚ pomoci. Chýba lepšia podpora budovania kapacít miestnych iniciatív a dobrovoľných organizácií pre projektový manažment, projektové poradenstvo a realizácia miestnych projektov sociálnej pomoci a sociálnej inklúzie. V obci pôsobí viacero neziskových organizácií a športových klubov, ktoré prispievajú k rozvoju športových, kultúrnych aktivít v Brusne. Najvýznamnejším podujatím, ktoré vychádza z kultúrnych koreňov obce je „Čipkárskô“ – súťaž vo varení tradičného brusnianskeho jedla. V posledných rokoch zviditeľnil Brusno Volejbalový klub Pirane Brusno. Turistický oddiel Ondrobus je mimoriadne aktívnym združením. Pri práci s verejnosťou sa i do budúcnosti osvedčí verejný rozhlas, zároveň predpokladáme rast významu e-komunikácie. Obec žije kultúrnym aj spoločenským životom. Počas roka sa organizuje veľké množstvo kultúrno-spoločenských podujatí, z ktorých niektoré majú už viac ako 10 ročnú tradíciu. Je viac ako vhodné ich zachovávať a udržiavať hlavne pri odstraňovaní negatívnych dôsledkov pandémie a korona krízy. V obci sa za posledné obdobie výrazne posilnil komunitný život. Niektoré podujatia majú nadregionálny význam. Aktivita obce podporujú aj dobrovoľníci, ktorí prispievajú svojou prácou, ale často aj materiálom alebo finančne. Zaostáva zapojenie mladých do spoločenského, kultúrneho a športového života v obci. V posledných rokoch dochádza k výraznému rozvoju a zachovávaniu nehmotného kultúrneho dedičstva. Organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí sa teší veľkej podpore a obľube medzi miestnym obyvateľstvom. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a seniorov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet verejných stretnutí so samosprávou - počet zapojených občanov do prieskumu verej. mienky - počet programov práce s verejnosťou - počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných - počet obnovených tradícií a zručností

	- počet novovzniknutých a obnovených remesiel - počet zriadených múzeí, expozícií - počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových programov pre obyvateľstvo - počet uskutočnených exkurzií, študijných ciest - počet organizovaných podujatí - počet nových kultúrno-spoločenských podujatí - počet obyvateľov zapojených do verejného a spolkového života - počet podporených talentov - počet projektov komunitnej spolupráce - počet dobrovoľníkov v sociálnej a zdravotníckej pomoci - počet výtlačkov obecných novín, periodík - počet zriadených obecných tabúl - počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení - počet nájomných bytových jednotiek - počet bytových jednotiek pre sociálne slabších - počet nových bytových domov pre sociálne slabších - počet nových zariadení sociálnej starostlivosti - počet novovzniknutých podporných organizácií - počet rozvojových projektov na sociálnu pomoc - počet zariadení na zlepšenie sociálnej práce - počet verejných budov s bezbariérovými vstupmi - počet informovaných a záujemcov o sociálnu pomoc - počet identifikovaných osôb do programu prevencie - počet terénnych sociálnych pracovníkov - počet pracovníkov sociálneho poradenstva - počet obyvateľov začlenených v spoločnosti - počet organizovaných podujatí sociálneho začlenenia - počet osôb integrovaných do pracovného procesu
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšenie medziľudských vzťahov, organizovanosť občianskych iniciatív, bohatý kultúrny a spoločenský život a zlepšenie sociálnej starostlivosti pre osoby odkázané na sociálnu pomoc.
ODHADOVANÉ DOPADY	Aktívny komunitný život a kvalitné sociálne prostredie obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	1 220 000
DO ROKU 2028 V EURO	

OPATRENIE 2.4.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno
PRIORITA	EKONOMICKÝ ROZVOJ
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí
OPATRENIE	2.4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA, ZVÝŠENIE PRÍJMOV OBCE Z NÁVŠTEVNOSTI A PONUKY PRODUKTOV A SLUŽIEB V KÚPEĽNOM TURIZME
AKTIVITY	1. Podpora rozvoja cestovného ruchu mikroregiónu a aktivity na podporu tvorby ponuky pre turistu (združenia, stretnutia, stratégie, koncepcia CR, tvorba produktov, ponuka služieb, spolupráca, propagácia, apod.) 2. Vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, poradenské služby, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu 3. Zavádzanie inovatívnych a inteligentných technológií do výroby a služieb 4. Podpora miestnych rozvojových projektov zameraných na tvorbu nových pracovných miest a projekty na zvýšenie kapacity malých a stredných podnikateľov a projekty na vývoj a zlepšenie produktov a procesov lepšie konkurovať na nových trhoch 5. Podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (tradičná kuchyňa, zriadenie tvorivých dielní apod) 6. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému vo väzbe na región 7. Vybudovanie a obnovenie existujúcich tratí a cyklotrás obecnej a mikroregionálnej siete pre zimnú a letnú prevádzku a chodníkov v prírode (turistické chodníky, bežecké trate, pre cyklistov a kolieskové korčule a bežecké lyžovanie 8. Zapojenie sa do budovania náučných, kultúrno-poznávacích a tématických regionálnych produktov a trás (geograficko-historický náučný chodník, banícka a povstalecká história v blízkych obciach mikroregiónu RENTAR, geologické a prírodné hodnoty, Banskobystrický geopark atd.) 9. Aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých obecných a nadobecných existujúcich a nových trás športu (bežkárske a zjazdové trate, turistické, cyklistické, ai.) 10. Budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás (zastávky v obci, odpočívadlá, studničky a pod.) 11. Dobudovať kvalitný informačný a orientačný systém v obci a krajine pre turistov (informačná kancelária, infokiosky, poradenské služby, orientácia v obci, doplniť informačné tabule a pod.) 12. Budovanie a rekonštrukcie ciest, chodníkov a odstavných priestorov pre turistov

	13. Podpora organizácie výstav a kongresovej turistiky 14. Nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce, kúpeľov, mikroregiónu, geoparku a turistických lokalít (informačný systém geoparku, organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.) 15. Aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka, prehliadky obce a sprievodcovstvo (letáky a informačné materiály, médiá a pod.) 16. Podpora komunikácie a spolupráce s podnikateľským prostredím a pomoc na začatie podnikania pre mladých podnikateľov a farmárov 17. Podpora začínajúcich podnikateľov v malom a strednom podnikaní 18. Aktivity na podporu a zvyšovanie kvality pri poskytovaní služieb v turizme 19. Aktivity v cestovnom ruchu – zvyšovanie atraktivity pre návštevníkov Banskobystrického regiónu 20. Aktivity v kúpeľnom turizme pre zlepšenie stavebno technického stavu kúpeľného areálu 21. Aktivity obnovy kúpeľného parku pre skvalitnenie pobytu kúpeľných hostí a turistov 22. Aktivity na zvýšenie návštevnosti Kúpeľov Brusno 23. Budovanie infokancelárií pre návštevníkov obce a kúpeľov (informačné centrum a pod.) 24. Podpora činností organizácií na podporu kúpeľníctva a domáceho cestovného ruchu 25. Vzdelávanie sprievodcov a poskytovateľov služieb a pre oblasť podnikania v cest. ruchu 26. Uplatnenie aktívnej politiky trhu práce s cieľom podpory vlastných podnikateľov v obci (príprava a uplatnenie vlastnej kvalifikovanej pracovnej sily) 27. Aktivity na podporu spolupráce podnikateľ a obec, podnikateľ - mikroregión (tvorba spoločnej politiky rozvoja, zvýhodnenie služieb, zamestnanosť obyvateľov a pod.) 28. Aktivity pre zvýšenie zamestnanosti a sociálnu inklúziu znevýhodnených a sociálne slabších skupín obyvateľstva 29. Podpora samozamestnatelnosti a tvorby mikropodnikania (do 10 pracovných miest) 30. Kvalifikačné programy pre obyvateľstvo a zamestnancov zamerané na zvyšovanie schopnosti zamestnať sa (jazykové schopnosti, programový a projektový manažment, vyhľadávanie zdrojov, finančný manažment, mediátorstvo a facilitátorstvo a iné nové profesie žiadané na trhu práce) 31. Podpora podnikov založených na komunitách (centrá a organizácie na podporu miestneho ekonomického rozvoja a diverzifikácie) 32. Aktivity na zvýšenie inováčnej schopnosti podnikov 33. Podpora zavádzania technológií a procesov, ktoré zabezpečia lepšie využitie produkčného potenciálu obce a jeho rozvoj 34. Aktivity diverzifikácie pôdohospodárskych činností 35. Poskytovanie komparatívnych výhod investorom (daňové a iné zvýhodnenia podnikov) vo väzbe na tvorbu nových pracovných miest 36. Podpora aktivít zameraných na zvyšovanie atraktivity obce pre záujem a vstup investorov (stav prístupových komunikácií, príprava vhodných plôch, podpora
--	---

	obyvateľov, a iné) 37. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o obci s cieľom podpory podnikania 38. Prevádzkovanie webovej stránky obce a zaradenie do regionálnych a národných portálov (trh práce, samospráva a iné) 39. Zlepšenie a zavádzanie nástrojov marketingu do všetkých oblastí života obce (TV, tlač, iné médiá,) 40. Podpora marketingových aktivít pre investorov 41. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.)
OPRÁVNENOSŤ	<i>kúpele, podnikatelia, živnostníci, zamestnávateľia, obec, miestne a regionálne rozvojové agentúry, inštitúcie a organizácie pre ekonomický rozvoj miest a regiónov</i>
ODÔVODNENIE	Východiskami pre rozvoj obce v oblasti cestovného ruchu sú najmä kúpeľníctvo a prírodný potenciál územia NAPANT. Potencionálne ide o najsilnejšie hospodárske odvetvia obce. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať infraštruktúru CR, revitalizovať kúpeľníctvo, podporovať súkromný sektor v oblasti cestovného ruchu aj s ohľadom na dopady koronakrízy na toto odvetie. Momentálnym vlastníkom areálu kúpeľov je firma Lázně Darkov a.s.. Kúpeľnú činnosť ako aj prevádzku plníčky minerálnych vôd realizuje spoločnosť KB SPA s.r.o. Nový vlastník má v úmysle, v rámci niekoľkých investičných etáp, zrekonštruovať liečebné domy, vrátane historických, otvoriť saunový svet a bazénový svet, revitalizovať kúpeľný park. V súvislosti s koronakrízou kúpele, vďaka svojej zdravotnej funkcii, nepocitujú pokles návštevníkov. Ostatné zariadenia cestovného ruchu v obci kríza poznačila. Z hľadiska cestovného ruchu patrí obec Brusno k sídlam významným pre turizmus, je rekreačným útvarom, relaxačným strediskom a liečebným kúpeľným miestom, podhorského funkčného typu s celoštátnym významom. Kúpele majú trojaký význam – medicínsky, turistický i spoločenský. Úrovni kúpeľnej starostlivosti však nezodpovedá len vybavenie diagnostickými a liečebnými prístrojmi ale i úroveň ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, kultúrne, spoločenské a športové zázemie a ostatné atraktivity. V nadväznosti na potenciál rozvoja cestovného ruchu v obci bude v najbližšom období kľúčové smerovanie kúpeľov. Prognóza je pozitívna. Pracovné príležitosti vytvára aj samotná obec a celkovo verejný sektor. Priestor na rozvoju trhu práce sa vytvára aj v oblasti IT, služieb, maloobchodu, v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve. Z celkového počtu 2137 obyvateľov obce bolo v roku 2020 v produktívnom veku 66,09%. Negatívnym trendom z hľadiska vekovej štruktúry je, že v poproduktívnom veku je v súčasnosti približne jedna pätina obyvateľstva - až 20,75%. Počet nezamestnaných v roku 2020 bol necelých 5% produktívneho obyvateľstva. Obec má veľký rekreačný potenciál pre letnú a zimnú rekreáciu. Celoročnými aktivitami v obci sú chalupárstvo, vychádzky do lesa s turistickými a poznávacími motívami, zberom lesných plodov a liečivých bylín. Obec je navštevovaná aj víkendovými návštevníkmi predovšetkým zo širokého okolia, ktorí navštevujú pramene a zásobujú sa liečivými minerálnymi vodami. K podujatiam s regionálnym významom patrí miestna kultúrna slávnosť „Čipkárskô“, ktorá spája ľudové kulinárstvo, remeslo a trhy. Čoraz populárnejšia je cykloturistika. Turistické a cykloturistické

	trasy majú západo – východný priebeh. Obec neponúka žiadny komplexný doplnkový balík služieb, ktorý by mohol predstavovať ekonomický prínos pre poskytovateľov služieb z radov obyvateľov obce. Obec plní aj funkciu prímestského rekreačného územia, ktoré je využívané pre chatárenie a chalupárenie. Propagácia obce je stále nedostatočná. Je potrebné dobudovať jednotný informačný systém, vytvoriť ponuku doplnkových služieb vrátane predaja miestnych produktov. Nezanedbateľným faktom je aj skutočnosť, že územie obce leží v oblasti významne spojenej s banskou históriou a bohatej na geologické prírodné pamiatky. Všetky aktívne podnikateľské subjekty obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Jednou z príčin je aj nedostatočná informatizácia a modernizácia verejnej správy tak, aby bolo možné zabezpečiť intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi a regionálnymi zamestnávateľmi, štátnymi lesmi, poľnohospodármi a inými aktívnymi subjektmi pôsobiacimi v obci a zapájať ich do rozvoja. Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku. Žiada sa tu zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Potenciál je v oživení ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu. Obec stále nedostatočne využíva svoje tradície, históriu ako aj prírodný potenciál v prospech vlastnej ekonomickej prosperity. Príčinou môže byť izolovaný rozvoj podnikania, nezáujem o spoluprácu s obcou a nezainteresovanosť na prospechu obcí. Spolupráca obce Brusno funguje v rámci budovania spoločného regionálneho produktu kultúrno poznávacieho turizmu budovania Banskobystrického geoparku. Predpokladom pre miestny rozvoj je aj existencia zručného a vzdelaného ľudského potenciálu, ktorý sa v neprospech územia zamestnáva v meste, čím vyvoláva ďalšie potrebné investície na prepravu a spôsobuje odliv zdrojov.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	– počet novovzniknutých pracovných miest – počet založených nových živností a podnikov (malých a stredných) – počet uplatniteľných absolventov na trhu práce – počet nových zamestnávateľov – počet inovovaných a modernizovaných podnikov – zvýšenie hospodárskych výsledkov podniku – počet vzniknutých inštitúcií na podporu podnikania a poradenstvo na trhu práce – počet realizovaných rekvalifikačných programov a počet vyškolených – počet a rozsah pripravených lokalít (pozemkov) na rozvoj podnikania – počet nových odvetví podnikania – počet nosičov informácií – počet nových produktov pre turistu v obci – počet sprievodcov v cestovnom ruchu – počet km siete poznávacích trás

	– počet zriadených náučných chodníkov – počet turistov prechádzajúcich náučnými chodníkmi a sieťou poznávacích trás – počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami – počet vybudovaných služieb geoturizmu – počet informačných a orientačných objektov – počet vydaných propagačných materiálov – počet uplatnených marketingových nástrojov – www stránka /počet návštev na stránke/ – počet návštevníkov obce
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zvýšenie počtu pracovných miest a zvýšenie zamestnanosti v remeslách, službách a podnikaní
ODHADOVANÉ DOPADY	Podnikanie v obci v prospech rozvoja obce
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	194 858 000
DO ROKU 2028 V EURO	

Špecifický cieľ 3:

OPATRENIE 3.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno
PRIORITA	ÚZEMNÁ SPOLUPRÁCA
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	3. Budovať udržateľný rozvoj v strategicko plánovacom regióne Banská Bystrica – Brezno (IÚS BBSK)
OPATRENIE	3.1. TVORBA PODMIENOK ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO (ÚZEMIE SPR) A IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE V MESTSKOM A VIDIECKOM PROSTREDÍ (INTEGROVANÉ ÚZEMNÉ INVESTÍCIE)
AKTIVITY	1. Aktivity partnerskej spolupráce (stretnutia, podujatia apod.) 2. Aktivity zmluvných vzťahov - Zmluvy o spolupráci, dohody o participácii a pod. 3. Vypracovanie stratégií rozvoja regiónu integrujúce všetky rozvojové aktivity v území 4. Vypracovanie projektových balíčkov financovaných z EÚ zdrojov naprieč všetkými politickými cieľmi 5. Vypracovanie tematických projektových balíčkov 6. Budovanie strategicko plánovacieho regiónu 7. Budovanie komunálnej spolupráce 8. Vybudovanie územia udržateľného mestského a vidieckeho rozvoja (SPR) 9. Aktivity identifikácie dostredivosti spádových území a dostupnosti SPR

	10. Aktivita identifikácie socio ekonomických partnerov 11. Aktivita identifikácie projektových zámerov – zásobník projektov 12. Vypracovanie Integrovannej územnej stratégie IÚS BBSK- SPR 13. Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania IUS BBSK -SPR 14. Prerokovanie a schvaľovanie návrhu IUS BBSK -SPR 15. Aktivita strategického plánovania - nízkouhlíková stratégia, stratégia udržateľnej mestskej mobility, adaptačná stratégia na zmenu klímy 16. Aktivita budovania implementačného mechanizmu Miestneho rozvoja vedeného komunitou 17. Budovanie Rady partnerstva ako inštitucionálny mechanizmus IÚS BBSK 18. Podpora získavania informácií a skúseností obecného manažmentu a jeho partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách , workshopoch a pod.) 19. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.) 20. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému obce vo väzbe na Banskobystrický región 21. Podpora opatrení v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia, rozvoja moderného a udržateľného dopravného systému, techn. Infraštruktúry, IKT, riešenia MRK, inovácií a životných podmienok obyvateľov 22. Podpora rozvoja kreatívneho a kultúrneho priemyslu 23. Podpora rozvoja komunitného života a spoluzodpovednosti 24. Integrované územné investície 25. Aktivita budovania regionálnej siete turistických a cykloturistických trás 26. Aktivita budovania regionálnej integrovanej udržateľnej mobility 27. Aktivita budovania regionálnych staníc medzimestskej a miestnej hromadnej dopravy 28. Budovanie pridružených obecných prevádzok regionálneho centra kreatívneho a kultúrneho priemyslu mesta Banská Bystrica a mesta Brezno 29. Aktivita v cestovnom ruchu – zvyšovanie atraktivity pre návštevníkov Banskobystrického a Breznianskeho regiónu 30. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o mestskom regióne 31. Budovanie info -bodu pre návštevníkov obce 32. Podpora činností organizácií na podporu domáceho cestovného ruchu
OPRÁVNENOSŤ	<i>územná samospráva (Banskobystrický región-BBSK, obec, mesto Banská Bystrica, mesto Brezno, obce SPR), prevádzkovatelia a vlastníci školských, sociálnych, kultúrnych a športových zariadení, MVO, zariadenia fyzických a právnických osôb s regionálnym a nadregionálnym významom, podnikatelia</i>
	Príprava na územnú spoluprácu súvisí s prípravou Banskobystrického regiónu na nové programovacie obdobie EÚ, konkrétne na podporu z operačného programu Slovensko. Integrovaný regionálny operačný program je pripravovaný a bude implementovaný v súlade s princípom „partnerstva“, v rámci implementačného mechanizmu sa navrhuje aplikovať integrovaný prístup. OP

ODÔVODNENIE	Slovensko bude implementovaný prostredníctvom tzv. regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“). RIÚS budú mať povahu jedného z nástrojov integrovaného prístupu, ktoré EK ponúka pre nové programové obdobie. Východiská pre realizáciu integrovaného prístupu v SR, uvedené v zmysle legislatívy EÚ na nové programové obdobie, sa realizujú prostredníctvom nasledovných opatrení: -integrované územné investície (ďalej len „IÚI“); -udržateľný mestský rozvoj (ďalej len „UMR“); -strategicko plánovacie regióny (ďalej len „SPR“) -miestny rozvoj vedený komunitou („CLLD“). IÚI predstavujú nástroj strategického a výsledkovo orientovaného prístupu s cieľom riešiť potreby a výzvy regiónov podľa ich špecifických potrieb. IÚI budú v podmienkach SR realizované prostredníctvom RIÚS. V kontexte OP Slovensko a RIÚS sú IÚI súbor vzájomne prepojených aktivít (vecne a/alebo časovo a/alebo funkčne a/alebo komplementárne a/alebo synergicky a pod.) realizovaných na vymedzenom území. SPR sa bude realizovať ako súčasť modelu RIÚS. Bude zameraný na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, demografických a sociálnych výziev. Zapracovanie SPR do RIÚS predstavuje Integrovaná územná stratégia udržateľného rozvoja Banskobystrického regiónu (ďalej len IÚS BBSK“). Do stratégie SPR spadá okres Banská Bystrica a Brezno spolu s jeho mestskými a vidieckymi funkčnými oblasťami. Z hľadiska sídelnej štruktúry je SPR rozdelený na 2 mestá a 70 obcí, v ktorých žije 172 tis. obyvateľov. SPR patrí k ekonomicky najrozvinutejším regiónom kraja. Ekonomickým „ťahúňom“ regiónu je najmä okres Banská Bystrica, ktorý dosahuje v porovnaní s krajom nadpriemerné výsledky v nízkej miere nezamestnanosti, vysokej priemernej mzde a vysokému prílevu zahraničného kapitálu. Okres Brezno môžeme zaradiť k ekonomicky priemerne rozvinutým. Celkovo je nezamestnanosť v regióne pod priemerom kraja a navyše sú uchádzači o zamestnanie v priemere kratšie v evidencii oproti krajskému priemeru. Problematické je v regióne nadpriemerné starnutie obyvateľstva. Podiel obyvateľov v hmotnej núdzi sa pohybuje pod krajským priemerom, a pozitívny vývoj vidíme aj v počte podnikov, ktorý rastie výrazne rýchlejšie než je trend v kraji. Vyplýva to najmä zo silného podnikateľského prostredia predovšetkým v odvetví priemyselnej výroby a obchode a tiež z vysokého podielu priamych zahraničných investícií (viac ako tretina PZI kraja). V regióne má silnú tradíciu kovospracujúci, drevospracujúci a strojársky priemysel. Výhodou regiónu, ktorá prispieva k jeho ekonomickej výkonnosti je dobrá dopravná dostupnosť. Okres Banská Bystrica má priame napojenie na rýchlostnú cestu R1 spájajúcu toto krajské mesto s hlavným mestom Slovenska a okres Brezno leží na križovatke dopravných trás spájajúcich Banskobystrický kraj s Liptovom cez sedlo Čertovica. Prepojenie obcí v okrese s mestom Brezno je vo veľkej miere problematické. Integrované územné investície (IUI) sú novým realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacozmerné a medziodvetvové zásahy.. Nové, flexibilnejšie nástroje, ako sú integrované územné investície (IUI) a komunitný
---------------------------	---

	miestny rozvoj (CLLD), podporujú integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju územia (obec Brusno je do komunitného rozvoja v rámci miestnej akčnej skupiny MAS Banskobystrický geomontánny park zapojená). Strategický cieľ 3 predstavuje súbor opatrení s aktivitami, realizovanými prostredníctvom integrovaných investícií mestského a vidiekeho rozvoja obcí okresov BB a Brezno vrátane obce Brusno a investícií vidiekeho rozvoja so zameraním na budovanie Banskobystrického geoparku. Obec Brusno vidí priority v budovaní prepojenia obcí mikroregiónu, v budovaní regionálnych cyklotrás vedenými všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcimi všetky obce mikroregiónu s externým prostredím (MR Horehron, mesto BB a Brezno). Rovnako v dobudovaní chýbajúcej technickej a environmentálnej infraštruktúry a budovaní spádového predškolského zariadenia pre deti zo širokého okolia.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet zmlúv a dohôd o partnerstve - počet socio-ekonomických partnerov - počet samospráv - počet strategických dokumentov partnerstva - počet koncepcných materiálov rozvoja - počet stretnutí - počet projektov rozvoja - počet zasadnutí, stretnutí - počet vybudovaných regionálnych zariadení - počet km regionálnych cyklotrás so zastaveniami - počet km regionálnych turistických trás so zastaveniami - počet vybudovaných / rekonštruovaných spádových zariadení služieb obyvateľstvu - počet dobudovaných / rekonštruovaných zariadení environmentálnej vybavenosti (kvalizácie, vodovod, ČOV a pod.) - počet inovatívnych riešení v doprave - počet rekonštruovaných staníc MHD - počet nových a rekonštruovaných autobusových zastávok - počet integrovaných riešení - počet rekonštruovaných a obnovených objektov zariadení s regionálnym významom - počet rekonštruovaných a obnovených areálov rekreácie - počet múzeí - počet obnovených kultúrno historických pamiatok - počet vybudovaných trás a miest geoturizmu (geopark) - počet nových regionálnych centier - počet turistických a informačných kancelárií - počet propagačných materiálov - počet propagačných podujatí
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Pripravené strategicko-plánovacie partnerstvo s projektovými balíkami IÚS BBSK a vybudované, rekonštruované a obnovené prvky, objekty a lokality regionálneho významu v obci Brusno
ODHADOVANÉ DOPADY	Udržateľný rozvoj strategicko-plánovacieho regiónu okresov Banská Bystrica a Brezno v obci Brusno
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE FINANČNÝCH ZDROJOV	7 030 000
DO ROKU 2028 v EURO	

2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie plnenia programu rozvoja obce pozostáva z prípravy a vykonávania navrhnutých aktivít a projektov samosprávou obce Brusno ako sú činnosti:

- realizovať projekty, ktoré prinesú pre územie obce želaný výsledok a dopad a budú dlhodobo udržateľné,
- každoročné vypracovanie správy o plnení Programu rozvoja,
- vyčleniť z rozpočtu obce finančné prostriedky potrebné na realizáciu navrhnutých opatrení resp. aktivít, projektov,
- podporovať spoluprácu medzi hlavnými aktérmi rozvoja územia a koordinovať ich aktivity,
- umožniť prípravu spoločných projektov a iniciatív,
- v prípade potreby vytvárať podporné/pracovné skupiny pre jednotlivé oblasti rozvoja územia,
- pravidelne monitorovať realizáciu opatrení a aktivít a vyhodnocovať plnenie akčného plánu na základe stanovených merateľných ukazovateľov (výstupy a výsledky).

Zoznam plánovaných kľúčových aktivít a projektov sa uvádza v Prílohe č. 1 – Pláne investičných a neinvestičných zámerov (Akčnom pláne) Programu rozvoja obce, ktorý sa priebežne aktualizuje a je jedným z podkladov pre tvorbu programového rozpočtu obce.

Vzhľadom k úzkej prepojenosti PR obce Brusno 2021 - 2028 s Programami rozvoja okolitých obcí a miest Banskobystrického regiónu v rámci Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického kraja ako najvýznamnejších dokumentov viažucich sa priamo na rozvoj územia a územnej súdržnosti bude v procese realizácie PR obce Brusno potrebné procesy a aktivity koordinovať aj v širšom území (napr. projekt Integrovaného dopravného systému, Projekt Integrovannej sociálnej súdržnosti apod.).

Aktérmi programu sú:

- **orgány programu** - riadiaci a monitorovací orgán
- **koneční realizátori** (obec, orgány a organizácie, školy a inštitúcie, podniky a SZČO, záujmové a občianske združenia, spolky, kluby a pod.)
- **užívatelia jednotlivých opatrení** (obec, občania, podnikatelia, združenia, spolky, kluby atď.)

2.1. Riadiaci orgán programu rozvoja - PR

Obec ako obec podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov:

- ☐ spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu rozvoja obce
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v území regiónu
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov a integrovaných stratégií
- ☐ spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viacerých obcí
- ☐ zriaďuje s inými obcami združenie obcí k sociálnemu a ekonomickému rozvoju obce a regiónu
- ☐ spracováva stanoviská k programom regionálneho rozvoja

Adresa a kontakty riadiaceho orgánu pre program rozvoja obce

Obecný úrad Brusno

starosta obce

Ondrej nad Hronom 360

976 62 Brusno

www.brusno.sk

obec@brusno.sk

zodpovedná osoba: starosta obce Brusno: **Ing. Jozef Šimeček**

2.2. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja - PR

Opatrenia na organizačné zabezpečenie efektívnej realizácie, monitorovania a hodnotenia

Programu rozvoja obce je potrebné záväzne zabezpečiť takto:

1. každoročné spracovanie monitorovacej správy Programu rozvoja obce za príslušný rok v termíne do 31. mája nasledujúceho roka
 2. zabezpečiť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
 3. zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti Programu rozvoja
 4. zabezpečiť súlad rozvojových zámerov z územia s Programom rozvoja obce
 5. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení- zverejnenie PR obce vrátane monitorovacích správ
 6. zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov obce a fundraising
 7. každoročne zostaviť koncentráciu finančných zdrojov obce na prípravu spolufinancovania rozvojových projektov (rezerva v rozpočte obce)
 8. zabezpečiť profesionálne účtovníctvo pre projekty zo štrukturálnych fondov EÚ (nevyhnutné doškolenie a financovanie)
 9. zabezpečiť mobilizáciu zdrojov z územia a vyškolenie vlastných resp. externých odborníkov pre projektovú činnosť.
-

3. Finančné zabezpečenie - Brusno

Odhad objemu potrebných finančných zdrojov a možnosti ich zabezpečenia pre 2 etapy programového obdobia : 2021-2024 a 2025- 2028 vrátane										vid'. Príloha č. 1
číslo	Špecifický cieľ (Priorita)		2021 -2024	%	EUR do 2024	2025-2028	%	EUR do 2028	SPOLU	
	č.	Opatrenie							Eur	
1	BUDOVAŤ OBEC S KVALITNÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDÍM									
	1	OBNOVA OBCE – ZLEPŠENIE VZHĽADU OBCE A KRAJINY A ELIMINÁCIA RIZÍK Z OHROZENIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA		35	524 000		65	986 000	1 510 000	
		Opatrenie celkom		35 0,25	524 000		65 0,47	986 000	1 510 000	
2										
	1	ZLEPŠOVANIE MATERIÁLNEHO A TECHNICKÉHO STAVU ZÁKLADNEJ, DOPRAVNEJ A TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A TVORBA PODMIENOK PRE KVALITNÉ BÝVANIE, ODDYCH A REGENERÁCIU		39	918 000		61	1 425 000	2 343 000	
	2	MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A BUDOVANIE INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI		29	204 000		71	505 000	709 000	
	3	BUDOVANIE MIESTNEJ KOMUNITY, ZAVÁDZANIE RIEŠENÍ A PREVENČIE VOČI NÁRASTU SKUPÍN ODKÁZANÝCH NA SOCIÁLNU POMOC A SOCIÁLNE ZAČLENENIE OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV DO ŽIVOTA OBCE		46	557 000		54	663 000	1 220 000	
	4	PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA ZVÝŠENÍM PRÍJMOV OBCE Z NÁVŠTEVNOSTI A PONUKY PRODUKTOV A SLUŽIEB V KÚPEĽNOM TURIZME		41	79 519 500		59	115 338 500	194 858 000	
		Opatrenie celkom		41 39,11	81 198 500		59 56,78	117 931 500	199 130 000	
4	BUDOVAŤ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V STRATEGICKO-PLÁNOVACOM REGIÓNE OKRESOV BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO (IÚS BBSK)									
	1	TVORBA PODMIENOK ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO (ÚZEMIE SPR) A IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE SPR V MESTSKOM A VIDIECKOM PROSTREDÍ (INTEGROVANÉ ÚZEMNÉ INVESTÍCIE)		3	230 000		97	6 800 000	7 030 000	
		Opatrenie celkom		3 0,11	230 000		97 3,28	6 800 000	7 030 000	
SPOLU (*- % podiel opatrení na cieľi a % podiel opatrení strat. cieľa na celkovom objeme do roku 2024 a 2028)					81 952 500			125 717 500	207 670 000	
SPOLU (Priority do roku 2027) 100% (zaokrúhlené %)				39			61			

4. Monitoring

4.1. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu s ustanovením merateľných ukazovateľov na obdobie 2021 -2028

Hlavným cieľom monitorovania a hodnotenia PR je získať informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia definované v strategickej časti programu rozvoja. Obecný úrad zabezpečí spracovanie monitorovacej správy v súčinnosti s ostatnými externými pracovníkmi participujúcimi na realizácii projektov rozvoja v rámci PR. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých merateľných ukazovateľov u jednotlivých projektov/aktivít.

V zmysle príslušných ustanovení zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja obec každoročne do 31. mája zašle príslušnému vyššiemu územnému celku (Banskobystrickému samosprávnemu kraju) správu o plnení PR.

Riadiaci orgán v súčinnosti s Monitorovacím orgánom v prípade potreby vykoná monitorovanie plnenia PR, ktoré predloží poslancom OcZ za účelom získania aktuálneho prehľadu o plnení PR, resp. potreby jeho aktualizácie.

4.2. Monitorovací orgán Programu rozvoja obce

Obec ako obec podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov schvaľuje monitorovací orgán v rámci organizačného zabezpečenia programu rozvoja.

Adresa a kontakty monitorovacieho orgánu pre program rozvoja obce:

Obec Brusno

Obecný úrad Brusno

Ondrej nad Hronom 360

976 62 Brusno

www.brusno.sk

obec@brusno.sk

zodpovedná osoba:meno

(tel. kontakt:, e mail:)

5. Časový harmonogram realizácie programu

5.1. Krátkodobé plánovanie do roku 2028

Plánovanie na 2-4 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami obce.

Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalou udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji obce.

Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 4 roky:

- od roku 2021 – 2024 vrátane
- od roku 2025 – 2028 vrátane

VZOR PRACOVNÉHO LISTU IDENTIFIKÁCIE PROJEKTU
Krátkodobé plánovanie aktivít rozvoja v časovom horizonte 3-4 roky.

Aktivita (presné pomenovanie):	
Zodpovedná osoba / organizácia	
Čas realizácie, doba trvania (od-do)	
Rozpis realizačných etáp (akcií) v rámci aktivity	
Rozpočet (celkový náklad, rozpis podľa etáp)	
Možné finančné zdroje (vlastné, národné a zahraničné zdroje)	

Poznámka: Akčný plán je krátkodobý plán a je nutné ho min. 1x dvojročne vyhodnotiť a aktualizovať. Jeho význam je v plánovaní krátkodobých investícií ako záväzný podklad pre plánovanie doplnkových finančných zdrojov (vlastných, obecných, úverových a pod.)

5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce Brusno na roky 2021-2028 príloha č. 1

INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

Informovanosť a publicita Programu rozvoja obce Brusno 2021 -2028 (skr. PR 2021-2028)

PR obce Brusno bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránke obce www.brusno.sk. Informácia o jeho schválení bude zverejnená v miestnej tlači.

Riadiaci orgán zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

Účastníkmi programovania sú:

- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne, neziskové a komunitné organizácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti, lídri v rozvoji
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

Komunikačná stratégia PR Brusno 2021 - 2028

Komunikačná stratégia je realizovaná na dvoch úrovniach. Jednak na úrovni interného vyznievania sa a komunikácie medzi organizačnými zložkami a organizáciami navzájom a komunikácia smerom k jednotlivým cieľovým skupinám. Interná komunikácia funguje koordinovane a kooperatívne smerom od starostu niekedy prostredníctvom poslancov OcZ, organizáciám pôsobiacej v obci a naopak. Komunikácia sa realizuje prostredníctvom osobného kontaktu, telefonicky a najmä prostredníctvom e-mailov. Občania získavajú informácie z nasledovných komunikačných kanálov, pričom jednotlivé komunikačné kanály sú preferované rôznymi cieľovými skupinami: Osobný kontakt (všetci občania) Telefón (všetci občania) E-mail (do 50 rokov) obecné noviny (všetci občania) Obecný rozhlas (všetci občania) Webová stránka obce (do 50 rokov) Sociálna sieť Facebook (do 44 rokov).

Prílohy k dokumentu

Príloha č. 1 : Plán investičných a neinvestičných zámerov obce Brusno na roky 2021-2028

Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I. a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja obcí, miest a vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, aktualizácia 2019
- Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného rozvoja, úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, 2020
- Územnoplánovacia dokumentácia a územnoplánovacie podklady obce Brusno,
- ÚPD a ÚPP, PHSR BB kraja
- Súpis pamiatok na Slovensku- KPÚ SR
- Propagačné materiály o obci
- Obecné noviny Čipkarskô
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava
- Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ, Bratislava
- Kolektív: Zborníky prác SHMÚ. Bratislava
- Machek P. a kol., 1990: Stredoslovenské vulkanity. Ostrava
- Mazúr, 1980 : Atlas SSR, SAV a SÚGK, Bratislava
- Michalko J. : Geobotanická mapa ČSSR
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava
- SAŽP, 1995 : RÚSES okresu Banská Bystrica, Správy o stave životného prostredia 2012
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998
- Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska, VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohosp. krajine, SPÚ Nitra 1998
- Štatistický úrad SR k 31.12.2013
- Štátne registre a evidencie k 31.12.2020
- <https://www.brusno.sk/>
- [/https://www.enviroportal.sk/uploads/report/9341.pdf](https://www.enviroportal.sk/uploads/report/9341.pdf) (Správa o stave životného prostredia v Slovenskej republike v roku 2018)
- <https://www.statistics.sk/>
- <https://www.upsvr.gov.sk/>
- <https://www.minv.sk/?krajске-riaditelstvo-pz-v-banskej-bystrici>
- <http://www.sopsr.sk/web/>
- <https://regiongron.sk/>
- <http://www.pentainvestments.com/sk/responsibility-project/ako-sme-zabranili-hroziacej-ekologickej-havarii-6dXUOO.aspx>
- <https://www.bbsk.sk>
- <http://www.shmu.sk>

Poznámka: **Text neprešiel jazykovou úpravou.**